

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

Diplomová práce

2024

Bc. Ondřej Procházka

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

**Mediální reprezentace fenoménu „manželství pro
všechny“ v ČR**

Diplomová práce

Autor práce: Bc. Ondřej Procházka

Studijní program: Mediální studia

Vedoucí práce: PhDr. Lenka Vochocová, Ph.D.

Rok obhajoby: 2024

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 31. 7. 2024

Ondřej Procházka

Bibliografický záznam

PROCHÁZKA, Ondřej. *Mediální reprezentace fenoménu „manželství pro všechny“ v ČR*. Praha, 2024. 86 s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce PhDr. Lenka Vochocová, Ph.D.

Rozsah práce: 155 563 znaků

Abstrakt

Tato diplomová práce se zaměřuje na analýzu mediální reprezentace fenoménu “manželství pro všechny” v České republice. Cílem práce bylo zkoumat, jakým způsobem česká média reflektují společenskou diskusi o legalizaci stejnopohlavního manželství a zda při tom využívají prvky konstruktivní žurnalistiky. K dosažení těchto cílů byla použita metoda zakotvené teorie, která zahrnovala kvalitativní analýzu mediálních obsahů z pěti nejčtenějších online zpravodajských webů v České republice. Výsledky výzkumu ukázaly, že česká média se převážně drží tradičních norem objektivity a nestrannosti, přičemž jen zřídka využívají konstruktivní přístupy. Tato zjištění naznačují, že novináři často prezentují téma stejnopohlavního manželství jako konflikt mezi konzervativními a liberálními názory, což může vést k polarizaci veřejného mínění. Přestože se média snaží poskytovat názorově vyvážené zpravodajství, často se zaměřují na kontroverzní a urážlivé zdroje, což může ztěžovat nalezení společného řešení. Závěrem práce je, že hlubší analýza a nabídka možností řešení v médiích by mohla přispět k přesnějšimu a komplexnějšimu porozumění tématu stejnopohlavního manželství ve společnosti. Konstruktivní žurnalistika, která se zaměřuje na hledání řešení a inspirativní příklady, může hrát klíčovou roli v podpoře informovaného a pozitivního dialogu a snížení polarizace ve společnosti.

Abstract

This thesis focuses on the analysis of the media representation of the “marriage for all” phenomenon in the Czech Republic. The aim of the thesis was to investigate how the Czech media reflect the social debate on the legalisation of same-sex marriage and whether they use elements of constructive journalism in doing so. To achieve these goals, an embedded theory method was used, which involved a qualitative analysis of media content from the five most read online news websites in the Czech Republic. The results of the research showed that the Czech media mostly adhere to traditional standards of objectivity and impartiality, while rarely using constructive approaches. These findings suggest that journalists often present the topic of same-sex marriage as a conflict between conservative and liberal views, which can lead to polarisation of public opinion. Although the media strive to provide balanced coverage, they often focus on controversial and offensive sources, which can make it difficult to find common ground. The paper concludes that a deeper analysis and offering of possible solutions in the media could contribute to a more accurate and comprehensive understanding of the topic of same-sex marriage in society. Constructive journalism that focuses on finding solutions and

inspiring examples can play a key role in promoting informed and positive dialogue and reducing polarization in society.

Klíčová slova

manželství, stejnopohlavní manželství, mediální reprezentace, konstruktivní žurnalistika, hodnoty žurnalistiky, objektivita a nestrannost

Keywords

marriage, same-sex marriage, media representation, constructive journalism, values of journalism, objectivity and impartiality

Title/název práce

Media Representation of the „Marriage for all“ Phenomenon in the Czech Republic

Poděkování

Na tomto místě chci poděkovat vedoucí mé práce PhDr. Lence Vochocové, Ph.D. za její odborné vedení, velikou ochotu a trpělivost, konstruktivní zpětné vazby a cenné rady. Dále děkuji novinářce Fatimě Rahimi za obohacující rozhovor na téma konstruktivní žurnalistiky a sdílení svých zajímavých novinářských zkušeností.

Poděkování patří rovněž i mé rodině za dodávání motivace a podpory v průběhu mého studia.

Obsah

Úvod.....	10
1. Teoretický rámec	12
1.1. Princip sociální konstrukce.....	12
1.2. Role médií v sociální konstrukci reality	13
1.3. Hodnoty žurnalistiky a jejich proměny	14
1.3.1 Objektivita a nestrannost.....	15
1.3.1.1. Geneze normy objektivit y	16
1.3.1.2. Kritika normy objektivit y	17
1.3.1.3. Konflikt a negativita.....	19
1.3.2. Alternativní přístupy žurnalistiky	20
1.3.2.1. Konstruktivní žurnalistika	21
1.3.2.2. Žurnalistika orientovaná na řešení.....	23
1.3.2.3. Mírová žurnalistika.....	23
1.4. Dosavadní výzkum mediální reprezentace stejnopohlavních sňatků – rešerše zahraničních studií.....	24
1.4.1. Kulturní válka konzervativců vs. liberálů	25
1.4.2. Koncept přirozenosti.....	25
1.4.2.1. Tradice heterosexuálního manželství	26
1.4.2.2. Blaho dětí	27
1.4.2.2a Nezbytnost rodičů obou pohlaví pro optimální vývoj dítěte.....	28
1.4.2.2b Následky z vystavení dětí homosexualit ě	29
1.4.2.3. Homosexuální manželství je nenormální	30
1.4.3. Ostatní nesouhlasné argumenty	31
1.4.4. Rovnost práva	31
1.4.4.1. Vytváření občanů druhé kategorie.....	32
1.4.4.2. Blaho dětí a přirozenost – protireakce.....	32
1.5. Teorie k svazkům stejnopohlavních párů – praktický kontext	33
1.5.1. Historický vývoj manželství	33
1.5.2. Historický vývoj stejnopohlavních sňatků.....	35
1.5.3. Manželství vs. registrované partnerství	36
1.5.4. Současný stav ve světě.....	36
1.5.5. Současný stav v ČR	37
2. Metodologie	38
2.1. Výběr sledovaných médií.....	39
2.1. Kvalitativní analýza – zakotvená teorie.....	39
2.2. Výzkumný vzorek	40
2.3. Výzkumné otázky.....	41
3. Výsledky výzkumu	41

3.1. Komparace institutu manželství a registrovaného partnerství.....	42
3.1.1. Registrované partnerství negarantuje stejná práva.....	42
3.1.2. Registrování je možné pouze na 14 místech v zemi	43
3.2. Konfliktní rámec debaty o manželství pro všechny	44
3.2.1. Manželství pro všechny jako žádoucí situace	44
3.2.2. Manželství muže a ženy jako základ pro rodinu a společnost	45
3.2.3. Manželství pro všechny má podporu většiny společnosti.....	46
3.3. Mediální diskuse o názvu “manželství”	47
3.3.1. Manželství jako název i pro stejnopohlavní páry.....	47
3.3.2. Slovo “manželství” konzervativním politikům vadí	48
3.3.3. Kompromisní řešení: název ne, práva ano	49
3.4. Názorové střety o rodině a dětech ve stejnopohlavním manželství.....	49
3.4.1. Stejnopohlavní rodiče jsou bez manželství v právní nejistotě	50
3.4.1.1. Na nerovná práva doplácí i samotné děti.....	50
3.4.2. Stejnopohlavní páry nemohou být společnými rodiči ani pěstouny	51
3.4.2.1. Kontroverzní obavy o rodičovství stejnopohlavních párů.....	52
3.4.3. Tradiční nukleární rodina je jediná správná.....	52
3.4.4. Debata o vlivu stejnopohlavních rodičů na vývoj dětí.....	53
3.4.4.1. Stejně pohlaví rodičů nehraje při výchově roli.....	54
3.4.4.2. Stejně pohlaví rodičů má na děti špatný vliv.....	54
3.5. Kulturní válka rozpoutaná mezi liberálními a konzervativními politiky.....	56
3.5.1. Kulturní hodnoty přijetí manželství pro všechny nebrání.....	56
3.5.2. Argumenty založené na historickém vývoji společnosti.....	58
3.6. Manželství pro všechny jako politický nástroj	58
3.6.1. Snaha získat voliče na svou stranu.....	59
3.6.2. Snaha připsat si zásluhy	59
3.6.3. Snaha rozhádat opozici a zdržovat.....	60
3.7. Příklady konstruktivní žurnalistiky	60
4. Diskuze	63
Závěr	67
Summary	69
Použitá literatura	71
Teze diplomové práce	87
Seznam příloh	91

Úvod

Téma stejnopohlavního manželství, známého v českém prostředí jako „manželství pro všechny“, je v současné době velmi diskutované a aktuální. Tento termín označuje legalizaci sňatků mezi osobami stejného pohlaví, což je otázka nejen právní, ale i společenská, kulturní a etická. Od roku 2006 je v České republice pro stejnopohlavní páry uzákoněno registrované partnerství, které poskytuje jen některá, ale ne všechna práva, která mají heterosexuální manželské páry. Registrované partnerství nenabízí řadu praktických a právních výhod, jako je například společné jmění, vdovský důchod či společná práva na adopci, pěstounství a povinnosti k dětem, které vychovávají (Šídlová, 2023).

V moderní historii se první legální svazky partnerů stejného pohlaví objevily koncem 80. let ve skandinávských zemích. Forma registrovaného partnerství byla poprvé přijata v Dánsku v roce 1989 (Burešová, 2020). Prvním státem, který umožnil uzavírat manželství pro homosexuální páry, bylo v roce 2001 Nizozemí (Pew Research Center, 2023). Od té doby bylo v mnoha dalších západních zemích manželství pro všechny rovněž legalizováno – mezi ně patří například sousední státy Rakousko a Německo, dále také Francie, Velká Británie či Španělsko. Uzákonění stejnopohlavního manželství v mnoha západních zemích zvyšuje tlak na českou legislativu, aby se přizpůsobila mezinárodním standardům rovnosti a lidských práv. V posledních letech se tak téma uzákonění manželství pro všechny dostalo do popředí i české veřejné debaty, což zároveň reflektuje širší společenské změny a posuny v postojích vůči LGBTQ+ komunitě v ČR. Legalizace manželství pro všechny by znamenala významný krok směrem k rovnosti pro LGBTQ+ komunitu a zároveň by praktické a právní výhody, které z manželství pro všechny plynou, výrazně zlepšily kvalitu života stejnopohlavních párů. Na podpoře manželství pro všechny se ve velké míře podílí iniciativa „Jsme fěr“, která získala širokou mediální pozornost. Na druhé straně se konzervativní skupiny, jako je například Aliance pro rodinu, snaží o zachování tradičního pojetí manželství jako svazku muže a ženy.

Návrh zákona o manželství pro všechny byl v posledních letech několikrát projednáván v Poslanecké sněmovně, ale dosud nebyl schválen.¹ O této otázce se proto v Česku stále vedou intenzivní debaty, a to jak na politické, tak i na veřejné úrovni. Média sehrávají klíčovou roli v utváření veřejného mínění tím, jakým způsobem toto téma reflektují. Způsob, kterým média

---

¹ Návrh zákona o manželství pro všechny byl nakonec schválen v kompromisní podobě až v dubnu 2024 (tedy v průběhu psaní této diplomové práce), s platností počínaje rokem 2025 (Navrátil a Šimáčková Laurenčíková, 2024). Analýza mediálních textů se v této diplomové práci věnuje období od června 2022 do června 2023, kdy návrh tohoto zákona ještě schválen nebyl.

prezentují téma stejnopohlavního manželství, může mít významný dopad na vnímání tohoto fenoménu veřejností i na politická rozhodnutí, která se k němu vážou. Mediální obsah může buď podporovat inkluzivní a tolerantní společnost, nebo naopak přispívat k polarizaci a posilování stereotypů. Analýza těchto mediálních reprezentací je hlavním cílem této práce.

V novinářské profesi platí, že žurnalistika by měla splňovat tradiční normu neutrality, odstupu a objektivitu, jejímž cílem je dosáhnout přesnosti, pravdivosti a vyváženosti ve zpravodajství (Hanitzsch, 2007). Novináři v liberálně-demokratické společnosti se k objektivitě neustále upínají, snaží se k ní maximálně přiblížit a tím si získat důvěru od svých čtenářů. Objektivita, nebo přinejmenším snaha o ni, je dnes samozřejmou součástí novinářské práce (McNair, 2004). Existují však žurnalistické přístupy, které si uvědomují, jaké mají normy objektivitu a nestrannosti limity: například ignorování důsledků zpráv či upřednostňování zdrojů z řad politických elit a přehlížení alternativních či menšinových zdrojů. Mezi alternativní přístupy k tradiční žurnalistice, které upřednostňují jiné hodnoty než jen objektivitu, nestrannost či vyváženost, patří například konstruktivní žurnalistika (angl. *constructive journalism*). Konstruktivní žurnalistika se snaží jít nad rámec tradičního informování o problémech tím, že nabízí potenciální možnosti řešení a inspiruje k pozitivním změnám. Tato práce tedy dále analyzuje, zda a jakým způsobem česká zpravodajská média využívají prvky konstruktivní žurnalistiky a jak se novináři vyrovnávají s výzvami spojenými s prezentací tohoto citlivého tématu.

Práce je rozdělena do tří hlavních kapitol. První z nich je teoretický rámec, který se zaměřuje na roli médií v sociální konstrukci reality, hodnoty žurnalistiky a jejich proměny, dosavadní výzkum mediální reprezentace stejnopohlavních sňatků a praktický kontext svazků stejnopohlavních párů. Metodologická část práce popisuje použitou metodu zakotvené teorie, která zahrnuje otevřené a axiální kódování. Otevřené kódování slouží k identifikaci relevantních jevů a pojmů v datech, zatímco axiální kódování seskupuje tyto jevy do tematických kategorií. Tato metoda umožňuje detailní a systematické pochopení mediální reprezentace manželství pro všechny. Výzkumná část práce prezentuje výsledky analýzy mediálních obsahů z pěti nejčtenějších online zpravodajských webů v České republice. Zkoumá, jak jsou prezentovány argumenty pro a proti manželství pro všechny a jaké rámce a mediální rutiny jsou v médiích využívány. Interpretace výsledků výzkumu je doplněna o poznatky z rozhovoru s novinářkou Fatimou Rahimi, která se věnuje konstruktivní žurnalistice, specificky žurnalistice orientované na řešení.

1. Teoretický rámec

1.1. Princip sociální konstrukce

Každý jedinec je součástí společnosti, která nás od útlého dětství až do smrti formuje. To, jakým způsobem nás společnost formuje, na jakých principech funguje nebo z čeho všeho se skládá, je obecně považováno za přirozené a objektivní. To však není zcela pravdivé – jak ve své knize vysvětlují Peter Berger a Thomas Luckmann (1999). Co lze považovat za objektivní skutečnost je samotná existence naší společnosti. Ovšem to, jakou činností je tato společnost vytvářena, je subjektivního charakteru: každodenní život vnímáme jako subjektivní významy, které dohromady vytvářejí logicky soudržný svět. Svět každodenního života zkrátka v rámci každodenního jednání považujeme za realitu, kterou navíc jako reálný svět našimi myšlenkami i činnostmi udržujeme, a v rámci našeho vnímání tak vzniká objektivní sociální svět. Autoři dále vysvětlují, že nedílnou součástí našeho každodenního života je sociální řád, který na nás působí. Zde je zapotřebí zdůraznit, že sociální řád nemá původ v přírodě a z žádných přírodních zákonů nevychází. Ba naopak, jedná se výhradně o vlastní lidský výtvar: „Sociální řád existuje pouze jako produkt lidské činnosti. (...) Člověk vytváří sociální řád při své neustálé externalizaci.“ (Berger, Luckmann, 1999, s. 55). V rámci každodenního života však lidé mohou získat pocit, že i výše zmiňovaný sociální řád je přirozený a objektivní – a přestávají si uvědomovat, že se jedná původně o výsledek lidské činnosti. Tento jev v rámci uvažování o každodenním životě nazývají Berger a Luckmann jako “zvěcnění sociální reality”. „Zvěcnění znamená chápat jevy vytvořené člověkem, jako kdyby se jednalo o věci, s jejichž vznikem člověk nemá nic společného a které jsou možná výsledkem působení nadpřirozených sil. Jinak by se to dalo říci také tak, že zvěcnění znamená chápat výsledky lidské činnosti jako něco jiného než výsledky lidské činnosti – například jako přírodní jevy, produkty kosmických zákonů či projevy boží vůle. Zvěcnění znamená, že člověk je schopen zapomenout na své vlastní autorství lidského světa, a dále, že lidské vědomí už nezná dialektiku mezi člověkem-tvůrcem a jeho výtvar. Zvěcnělý svět je tedy světem dehumanizovaným. Člověk ho prožívá jako podivnou skutečnost, spíše jako opus alienum, dílo cizí, nad nímž nemá žádnou moc, než jako opus proprium, dílo vlastní, jež je výsledkem tvůrčí činnosti jeho samotného.“ (Berger, Luckmann, 1999, s. 90)

Problém může nastat ve chvíli, kdy si člověk přestane uvědomovat, že onen objektivní sociální svět a v něm obsažený sociální řád sám vytvořil. Zvěcnění označuje další úroveň procesu objektivace. V tento moment si člověk totiž přestane zcela uvědomovat, že může

objektivizovaný svět a sociální řád dle vlastní libosti a vlastního uvážení přetvářet. Věci kolem nás tak dostávají status trvale nezměnitelné skutečnosti, se kterou lidé “nemají nic společného”. Vzniká tak zcela paradoxní situace – člověk, tvůrce světa, se totiž sám považuje za výtvar tohoto světa a lidské významy už nejsou pokládány za významy vytvářející svět, ale za významy odvozené “z povahy věcí”. Tímto způsobem lidé nahlíží i na různé instituce, které jakoby splývají se světem přírody a přirozena. Příkladem může být instituce manželství. I to je lidmi velice často vnímáno zvěčněle. Instituci manželství je přisuzován ontologický status bez ohledu na lidskou činnost a významy a mylně jej pokládáme za přirozené, za něco, co člověk nevytvořil a do čeho ani tedy nemůže zasahovat. „Manželství může být například zvěčněno jako napodobování božského aktu tvoření, jako obecně platné nařízení zákona přírody, jako nezbytné vyústění biologických a psychologických potřeb nebo jako funkční imperativ společenského systému. Všem těmto zvěčněním je společné, že zamlžují manželství jako ustavičný lidský výtvar.“ (Berger, Luckmann, 1999, s. 91) Manželství tedy není přirozeně vzniklá instituce s určitými základními prvky. Místo toho se jedná o konstrukci, která je propojena s dalšími kulturními a sociálními institucemi (Girgis, George a Anderson, 2010).

1.2. Role médií v sociální konstrukci reality

Média jsou v dnešní době jednou z institucí, které zprostředkovávají poznání o neznámých fenoménech – a jsou z tohoto důvodu nepostradatelná. Definují pro nás důležitá témata a také nám ukazují, kdo jsou v těchto tématech důležití aktéři. Žurnalistika hraje zásadní roli při formování našeho kognitivního prostředí. Jednoduše řečeno, naše myšlení a jednání jsou ovlivněny tím, co považujeme za pravdivé. Žurnalistické články jsou významným zdrojem našich informací o světě. To, co nám žurnalistika sděluje, a to, co naopak opomíjí, určuje naše společensko-politické chápání. Tímto způsobem má žurnalistika výrazné kognitivní dopady. Pokud jí důvěřujeme, jsme ochotni přijímat informace o světě právě z jejich zdrojů (McNair, 2004). Veřejné zdůrazňování určitých názorů zpravodajskými médii vytváří dojem, že se jedná o dominantní názory ve společnosti. Lidé tak mohou začít podléhat pocitu, že dominantní názory ve společnosti se rozcházejí s jejich vlastními. To může nastat i v případě debaty o manželství pro všechny – pokud se média přiklání k liberálnímu či konzervativnímu názorovému spektru, posilují tak dominantní postavení tohoto postoje, zatímco opačný názor na svém postavení tak ztrácí. Vzniká tak spirála mlčení, kdy jedinec v obavě z izolace, která může nastat v důsledku veřejného vyjádření názoru, jenž je v rozporu se zdánlivě obecně

rozšířeným názorem v médiích, raději mlčí. Mediální reprezentace veřejného mínění tak ovlivňuje i konstrukci subjektivní reality jednotlivce. (Adoni a Mane, 1984).

Média pro nás také témata rámuji – říkají nám, o čem máme přemýšlet ve vztahu k tématu a jaké argumenty máme vnímat jako validní. Spojení mezi rovností, morálkou a měnicími se postoji vůči právům, jako jsou např. sňatky osob stejného pohlaví nebo registrované partnerství, vzniká díky politikům a aktivistům, kteří prosazují své zájmy. Tyto zájmy jsou médiu rozvíjeny: média se snaží zachytit, popsat a případně ovlivnit debatu na toto téma. Média dokáží utvářet rámec debaty a vytvářet prostředí pro změnu politiky (Johnson, 2012). Tím, že žurnalistika dokáže určité zprávy dostat do veřejného povědomí, jim dodává na významu. Tato schopnost zviditelňovat události je pravděpodobně hlavním “účinkem” žurnalistiky. Události, o kterých média neinformují, mají jen malý nebo žádný společenský význam. Naše vnímání světa a jednotlivých události se více odvíjejí od toho, co nám o nich sdělují novináři, než od samotných události. Nicméně proces, kterým žurnalistika zviditelňuje události, není zcela objektivní. Je nevyhnutelně selektivní a může být předpojatý. Obraz události, který nám žurnalistika předkládá, navíc nemusí (a ani nemůže) být zcela úplný. Pokud jsou však v žurnalistice dodržovány konvence jako etický kodex, objektivita a nestrannost, které jsou synonymem pro “důvěryhodnost,” věříme, že novinář představuje pravdivý obraz světa. Do takové míry může žurnalistický text ovlivnit náš pohled na svět nebo na konkrétní část světa, kterou pokrývá. Tímto způsobem se média podílejí na sociální konstrukci reality (McNair, 2004).

1.3. Hodnoty žurnalistiky a jejich proměny

Od profesionální zpravodajské žurnalistiky publikum očekává, že bude poskytovat především rozmanité, poctivé, svobodné, kvalitní a spolehlivé informace. Stěžejním měřítkem pro tvorbu profesionální žurnalistiky je norma objektivity. Jejím principem je zachování odstupů a neutrality novináře ve vztahu k tématu – předpokladem je tedy absence jakéhokoliv stranění či subjektivního názoru, který by mohl ovlivnit názor čtenáře. Objektivita tedy pomáhá médiím upevňovat důvěru jejich příjemců v informace, které publikují. Norma objektivity se stala jakýmsi ideálem, kterého si média i jejich publikum cení a ke kterému se žurnalisté upínají s cílem naplnit tak roli profesionálního novináře (McQuail, 2007).

V oboru profesionální žurnalistiky se objevují i takové přístupy, které si uvědomují tyto hranice objektivity – a normu objektivity a nestrannosti vnímají pouze jako dílčí hodnotu. Příklady takového specifického přístupu je několik: například občanská žurnalistika (angl.

public journalism) se zaměřuje na to, jak může žurnalistika přispět k řešení společenských problémů. Tento přístup kritizuje normu objektivitu za přílišný odstup novinářů od tématu. Občanská žurnalistika naopak preferuje angažovanost a aktivní účast na veřejném životě – snaží se v rámci problémů veřejného života pomáhat a jednat, ne se o problémech pouze dozvídat nebo jim přihlížet. S odstupem vnímá objektivitu také žurnalistika připoutanosti (angl. *journalism of attachment*), která se zabývá především konfliktními a válečnými tématy: myšlenkou tohoto přístupu je, že v určitých situacích, kde proti sobě stojí “dobro a zlo” (jako např. ve válečném konfliktu) je namísto neustálé snahy udržovat objektivní a nestranný přístup naopak pro novináře etické a férové jednoznačně se postavit na znevýhodněnou / utlačovanou stranu (Maras, 2013). Proti hodnotě objektivitu stojí také tzv. konstruktivní žurnalistika (angl. *constructive journalism*), která má vlastní soubor principů a hodnot, kterými se řídí. Zatímco tradiční žurnalistika a její norma objektivitu prezentuje pouze jednotlivé strany konfliktu a holá fakta, konstruktivní žurnalistika nekončí jen u konfliktu, ale snaží se nabídnout jeho možné řešení (McIntyre a Gyldensted, 2018).

1.3.1 Objektivita a nestrannost

Vystihnout ve zpravodajství podstatu “pravdy”, která bývá často mnohorozměrná, je jednou z největších výzev žurnalistiky. Obecně v novinářské profesi platí, že žurnalistika by měla splňovat tradiční normu neutrality, odstupu a objektivitu, jejímž cílem je dosáhnout přesnosti, pravdivosti a vyváženosti ve zpravodajství (Hanitzsch, 2007). Novináři v liberálně-demokratické společnosti se k objektivitě neustále upínají – se snaží k ní maximálně přiblížit a tím si u příjemců získat jejich důvěru a pocit poctivosti. Zároveň tímto přístupem novináři svou tvorbu před publikem legitimizují (i obhajují) v případě kritiky výsledků jejich práce. „Pojem objektivita je nejstarším a dosud klíčovým pojmem profesní etiky liberální žurnalistiky; je zárukou kontroly kvality, jež od nás požaduje, abychom věřili, že předkládané texty jsou platné a věrohodné. Požadavek žurnalistické objektivitu samozřejmě apeluje na důvěru dokonce i tehdy, kdy nemusí být plně známy všechny skutečnosti o dané situaci. Dnes počítáme s tím, že objektivita – nebo přinejmenším snaha o ni – je samozřejmou součástí novinářské práce.“ (McNair, 2004, s. 68) Norma objektivitu je také součástí etického kodexu novináře, kterým se novináři při své profesi. řídí. Dodržování tohoto kodexu jim zajišťuje bezúhonnost a důvěryhodnost, což posiluje jejich postavení jako důvěryhodných zdrojů informací (McNair, 2004).

Pro naplnění normy objektivit y je v žurnalistické profesi zapotřebí uplatňovat určité požadavky. Jedním z nich je vyváženost – cílem je dosáhnout celkové neutrality zpravodajství tak, že novinář v rámci sporu/tématu prezentuje postoje všech zainteresovaných stran včetně těch protikladných a všem stranám navíc věnuje stejnou pozornost. Dalším pravidlem objektivit y je tzv. “odosobnění”, jehož cílem je oprost it novináře od veškerých ideologických či názorových postojů vůči probíranému tématu nebo představitelům (McNair, 2004). Od novinářů se tedy očekává exkluze hodnot – ze své tvorby musí vyloučit hodnoty v užším slova smyslu jako např. různé preferenční výroky o národu a společnosti. Výsledkem je omezení zpráv především na fakta, která jsou podle novinářů shromažďována objektivně. K posílení objektivit y a odstupu v rámci žurnalistické profese existují organizační mechanismy: obecně se reportéři přesouvají od jednoho příběhu k druhému tak rychle, že nemají čas na vytvoření náklonnosti. Ti, kteří se věnují emotivním příběhům, jako jsou války a volební kampaně, se často střídají, aby si zachovali odstup (Gans, 2004).

V rámci dodržování normy objektivit y novináři často nemohou brát ohled na důsledky zpráv: novináři systematicky nepředvídají důsledky příběhu a tedy nevybírají zprávy podle toho, komu pomohou a komu ublíží. Díky dodržování objektivit y mají novináři svobodu ignorovat nezamýšlené účinky své práce. Svoboda od důsledků existuje stejně jako objektivita proto, aby chránila novináře před neoprávněnou kritikou, neboť činí irrelevantními námitky těch, kteří se ve zprávách vidí znevýhodněni. Kdyby novináři museli posuzovat důsledky příběhů nebo faktů, které vybírají, a museli by určovat, a dokonce předvídat, ne bezprostředně zřejmé důsledky, nebyli by schopni vytvářet zpravodajské soudy (přinejmenším ne včas, aby stihli uzávěrky) (Gans, 2004).

Snahou novinářské normy objektivit y je získat důvěru svých příjemců tím, že se snaží maximálním možným způsobem přiblížit pravdě (McNair, 2004). Objektivitu však především posiluje potřeba a nutnost chránit důvěryhodnost novinářů. Pokud by novináři nebyli považováni za objektivní, mohla by být každá zpráva kritizována jako výsledek té či oné novinářské zaujatosti a zprávám by nedůvěřovalo ještě větší množství diváků a čtenářů, než je tomu nyní. Z tohoto důvodu je objektivita také komerčním cílem (Gans, 2004).

1.3.1.1. Geneze normy objektivit y

Normy objektivit y a vyváženosti, které dnešní zpravodajové vnímají jako každodenní praxi, se původně začaly utvářet až v 19. století, kdy se americká žurnalistika ocitla v krizi. V té době

měly noviny tendenci reprezentovat politiku svého majitele – zejména velmi bohatých a vlivných amerických mediálních magnátů – nebo politické strany. Smyslem žurnalistiky bylo přesvědčovat i informovat, tisk byl ale zpravidla vysoce stranický. Vlastnická koncentrace médií rostla a představy, že žurnalistika by měla být politicky neutrální, profesionální, a dokonce "objektivní", byly nesmyslné, dokonce i nemyslitelné. Téměř nikde se nedařilo úspěšně založit nové deníky, které by vstoupily na stávající mediální trhy (McChesney, 2003). Postupem času však noviny usilovaly o větší míru nezávislosti a chtěly se stát sdělovacím prostředkem šířícím pravdu, jehož novináři budou disponovat autonomií při rozhodování o redakčních záležitostech podle svého vlastního profesionálního úsudku, nikoli podle politiky majitelů a inzerentů nebo jejich komerčních zájmů maximalizovat zisk. Začátkem 20. století se zrodila vize profesionální žurnalistiky, která by byla nezávislá na vlivu korporací a komerční sféry. Spolu s ní vznikl také koncept objektivity, který se stal klíčovým etickým požadavkem dozrávající žurnalistické profese (McNair, 2004 a McChesney, 2003).

Norma objektivity tedy vznikla na přelomu 19. a 20. století jako určitá forma sebeobrany novinářů proti zájmům mediálních magnátů a politických stran – novináři proto usilovali o vyšší úroveň své práce a zvolili si cestu objektivity jako jeden z pilířů profesionální žurnalistiky. Novináři si byli vědomi toho, že kdyby v tomto kontextu zůstala žurnalistika stranická a nadále hájila zájmy majitelů a inzerentů, kteří ji dotovali, vyvolalo by to vážné pochybnosti o její důvěryhodnosti. Profesionální žurnalistika byla ve srovnání s tím, co bezprostředně nahradila, na velmi vysoké úrovni. Důraz na nestrannost, věcnou přesnost a diskreditaci senzacechtivosti byl obecně přijímán jako řešení problému žurnalistiky (McChesney, 2003).

1.3.1.2. Kritika normy objektivity

Postupem času se ukázalo, že teorie profesionální žurnalistiky má jeden neřešitelný problém – a to konkrétně tvrzení, že je možné poskytovat neutrální a objektivní zpravodajství. Podle McNaira (2004) ve své podstatě objektivní žurnalistika jako taková neexistuje – označujeme tak pouze společensky determinovaný žurnalistický styl s určitou hierarchií hodnot, který byl zformován lidmi – resp. konkrétní společností a dobou. To platí i pro formu a obsah informací, které nám poskytuje a skrze něž poznáváme svět. Normy objektivity a vyváženosti jsou tedy společenskou konstrukcí (McNair, 2004).

Rozhodování je nevyhnutelnou součástí novinářského procesu a při rozhodování o tom, proč je jedna zpráva publikována na první straně, zatímco jiná je na dalších stranách nebo

dokonce zcela ignorována, je třeba prosazovat určité hodnoty a preference. Znamená to pouze, že žurnalistika nemůže být ve skutečnosti zcela neutrální nebo objektivní, protože v sobě skrývá hodnoty, které určují, co se stane zprávou, a co ne. Norma objektivní profesionální žurnalistiky se tedy snaží “zakrývat” podstatu výběru zpráv, protože tento proces – objektivně navzdory – je zatížen vnitřními hodnotami novináře. Jedna absolutní pravda totiž neexistuje – novináři musí pracovat se širokým spektrem různých zdrojů a názorů, ze kterých podle vlastního uvážení vyberou konkrétní informace a sestaví zprávu (McNair, 2004). Způsob, jakým se žurnalistika ve Spojených státech vyvinula, spočíval v začlenění určitých klíčových hodnot do profesního kodexu. Novináři se domnívají, že dodržováním profesních kodexů jsou neutrální a objektivní – ve skutečnosti ale nejsou schopni rozpoznat a řešit toto přirozené omezení své profese (McChesney, 2003).

Součástí dodržování normy objektivní je přístup elit jakožto zdrojů do zpravodajství. Aby se odstranila výše zmíněná kontroverze spojená s výběrem příběhů, považuje profesionální žurnalistika za základ legitimního zpravodajství vše, co učiní oficiální zdroje, např. vládní úředníci, politici a veřejné významné osobnosti. V éře stranické žurnalistiky si noviny stály za výběrem příběhů, které reprezentovaly jejich hodnoty – to, co považovaly za důležité. V době profesionální žurnalistiky byl takový postoj nahrazen spoléháním se na zdroje jako základ legitimních zpráv. To pomohlo tento problém vyřešit. Pokud tedy kdokoliv z řad čtenářů nebo veřejnosti novináře kritizuje za to, že se věnují konkrétnímu příběhu, odkázání se na zdroje v podobě elit je dostačující odpověď. Tento přístup má také tu důležitou výhodu, že zpravodajství je poměrně snadné a levné; stačí umístit reportéry tam, kde se koncentrují oficiální zdroje, a nechat je informovat o tom, co říkají (McChesney, 2003). Spoléhat se na oficiální informace má i své nevýhody. McNair (2004) tvrdí, že pokud elity znají novinářské normy, včetně objektivní, mohou svou prezentaci přizpůsobit tak, aby z toho co nejvíce těžily. To znamená, že i když se novináři snaží být objektivní, elity mohou manipulovat s úhlem pohledu zpráv ve svůj prospěch. Média totiž dávají osobám v politických funkcích značnou moc určovat agendu zpravodajství tím, o čem mluví, a co je stejně důležité – o čem mlčí. Když se novinář odváží otevřít téma, o kterém žádný oficiální zdroj nehovoří, může být obviněn z neprofesionality a snahy vnést do zpravodajství vlastní předsudky. „Vzhledem ke skutečnosti, že legitimní zdroje se často omezují na politické a ekonomické elity, vypadají novináři kvůli této tendenci někdy jako písaři mocných – což je přesně to, co by člověk čekal v nějaké autoritářské společnosti s malou nebo žádnou oficiální svobodou tisku.” (McChesney, 2009, s. 16) Podle McChesneyho se novináři se ocitají v situaci, kdy si nemohou příliš nepřátelít své zdroje, jinak by mohli být odříznuti a stát se neproduktivními. Profesionální

zpravodajská žurnalistika se tak často zvrhla v pouhé informování o tom, co řekne někdo z jedné nebo z druhé strany nebo někdo, kdo v rámci oficiálních zdrojů zaujímá nesouhlasné stanovisko, což ale ve výsledku nemusí nutně vést k důkladnému zkoumání všech hlavních problémů (McChesney, 2003).

I na politiky zvolené demokratickými volbami musí být při jejich činnosti dohlíženo, a to zejména médií, která plní roli "hlídacího psa". V opačném případě lidé mají omezené možnosti kritizovat politickou kulturu a na politické scéně je zachován status quo. Přesto většina novinářů vnímá objektivitu pozitivně. Jsou hrdí na to, že kdysi pomohla odstranit stranické zpravodajství stranických novin a novináře podplacené svými zdroji či ovlivněné nadvládou mediálních magnátů. Novináři cítí také profesní povinnost umožnit publiku dojít k vlastním závěrům (Gans, 2004). Norma objektivitě a nestrannosti má v profesionální žurnalistice bezpochyby svou úlohu, nelze ji však chápat jako jediný pilíř, na kterém novinářská práce stojí a padá. „Novinář musí překročit hranice zkosnatělého lpění na pravidlech objektivitě, musí vyhledávat příběhy a problémy, které neberou na zřetel zvýhodňované zdroje, a musí být ‚otevřený‘ vůči alternativním zdrojům. Je povinností zprostředkovat veřejnosti názory menšin v různých formách” (McNair, 2004, s. 79). Z výše uvedeného kontextu normy objektivitě tedy vyplývá, že kvalitní profesionální žurnalistika současného 21. století bude ta, která si uvědomí hranice objektivitě, a místo ní objeví nové metody k jejich překonání a zároveň si udrží důvěryhodnost žurnalistického diskurzu (McNair, 2004). Mezi takové alternativní přístupy k žurnalistice, které upřednostňují jiné hodnoty než jen objektivitě, nestrannost či vyváženost, řadíme např. konstruktivní žurnalistiku.

1.3.1.3. Konflikt a negativita

Profesionální žurnalistika si s ohledem na normy objektivitě a vyváženosti klade za cíl pomáhat lidem získávat aktuální informace, rozšiřovat jejich znalosti a umožňovat jim vytvořit si vlastní názor. Navzdory těmto cílům však velkou část žurnalistiky ovládá rámec konfliktu a negativitě. Novináři tuto skutečnost vysvětlují tím, že zpravodajství slouží řadě tradičních účelů vč. poskytování informací svému publiku. S tím souvisí také povinnost upozorňovat veřejnost na hrozby (McIntyre a Gyldensted, 2018). Pro tento novinářský postoj, který se snaží o úspěch mediálního zpravodajství pomocí určité dávky konfliktu a negativitě, se objevil cynický název „*If it bleeds, it leads*” (v překladu „Když to krvácí, tak to vede“) (Haagerup, 2017). V západním světě je negativita problémem pro seriózní noviny, časopisy i televizní

zpravodajství. Výzkumy ukazují, že se více jak polovina zpráv v médiích (až 60 %) zaměřuje na problémy a negativní události. Tento přístup ale neodráží skutečný svět, protože zpravodajské organizace tím vytvářejí přehnaně pesimistický obraz reality. Taková negativita v médiích pak u lidí vyvolává strach, který se s každou další znepokojivou zprávou zesiluje (Haagerup, 2017). Podle dánské novinářky Cathrine Gyldensted a docentky multimediální žurnalistiky Karen McIntyre média často konflikty normalizují: vnímají je jako běžnou a možná nezbytnou součást společenského života. Negativita a konflikt se tedy podle nich stávají klíčovými hodnotami ve zpravodajství (McIntyre a Gyldensted, 2018).

Špatné dopady konfliktu a negativity ve zpravodajství potvrzuje výzkum Digital News Report 2019 publikovaný institutem *Reuters Institute for the Study of Journalism*. Cílem tohoto výzkumu bylo zmapovat různé aspekty konzumace médií z 38 zemí světa pomocí online dotazníků.

Ze vzorku o celkovém počtu 2023 respondentů z České republiky vyplývá, že až čtvrtina Čechů se často aktivně vyhýbá konzumaci zpráv z médií a 34 % Čechů si myslí, že zpravodajská média mají často příliš negativní postoj vůči události ze zpravodajství. Poměrně nízké procento dotazovaných také uvedlo celkovou důvěru ve zpravodajství: podíl těch, kteří po většinu času zprávám z médií důvěřují, je v ČR jen 33 %. Zajímavým zjištěním je fakt, že respondenti média nekritizují za nastolování agendy. Zdá se, že větším problémem je tonalita zpráv, kterou se zpravodajská média k těmto tématům vyjadřují (Reuters Digital News Report, 2019).

1.3.2. Alternativní přístupy žurnalistiky

Přestože v dnešní době hrají významnou roli v informování veřejnosti jiné zdroje než tradiční média – např. sociální sítě – mají i tak tradiční média stále důležitou roli v podobě odpovědnosti za zobrazení světa a celkového blahobytu jednotlivce i společnosti. Zpravodajský styl zaměřený na problémy má naopak účinky škodlivé. V předchozí kapitole uvedená zjištění o tom, že mnoho lidí se zprávám vyhýbá nebo jsou z nich unavení, vedly k novým iniciativám v oblasti tzv. konstruktivní žurnalistiky. Příznivci této iniciativy – neboli alternativních přístupů k tradiční žurnalistice – tvrdí, že tradiční zpravodajské modely a přístupy nefungují, a snaží se je nahradit smysluplnějším, inkluzivnějším a méně negativním zpravodajstvím – často ve větší spolupráci s publikem (McIntyre a Gyldensted, 2018). Žurnalistika funguje jako zpětná vazba pro společnost, která pomáhá s jejím vlastním zlepšováním. Samotná informace

o problému často nestačí k tomu, aby vedla ke změnám. Lidé potřebují vědět, co mohou udělat a jakým způsobem to mohou udělat. To neznamena pouze občas zahrnout nějakou pozitivní zprávu, ale pravidelně představovat inovativní nápady a realistické možnosti, které běžně nezvažují. Konstruktivní žurnalistika by tak měla doplňovat tradiční žurnalistikou, aby společně poskytovaly komplexnější pohled a možnosti řešení problémů (Haagerup, 2017).

1.3.2.1. Konstruktivní žurnalistika

Zpravodajská média velmi často inklinují k senzacechtivosti a negativismu, což má nepříznivý vliv na jejich publikum. Neustálý příliv špatných zpráv způsobuje, že lidé začínají být otupělí a unavení, což je hlavní důvod, proč se zprávám vyhýbají (Katz, 2020). Existuje však cesta, jak v rámci zpravodajství mohou média lépe informovat o aktuálních problémech a lépe tak sloužit i demokracii (Constructive Institute, 2024). Dánský novinář Ulrik Haagerup (2017) tvrdí, že úloha tisku nespočívá v tom, zda má být kontrolní nebo konstruktivní: měl by být obojím. Kromě toho, že má povinnost podávat významné informace relevantně, spravedlivě a bez projevování preferencí, má také povinnost klást kritické otázky týkající se problémů, kterým čelí naše společnost a její obyvatelé. V neposlední řadě by se ale měl tisk odvážit a publiku poskytnout možné rámce, které budou inspirovat k řešení těchto problémů.

Konstruktivní žurnalistika je tedy reakcí na rostoucí senzacechtivost a negativní tendence dnešních zpravodajských médií. Jedná se o poměrně nově vznikající formu žurnalistiky, která jde nad rámec běžného zpravodajství – tradiční žurnalistika problém pouze popisuje, konstruktivní jde přímo k problému a hledá potenciální řešení. Základní myšlenkou konstruktivní žurnalistiky tedy je, že má-li kvalitní zpravodajství sloužit demokracii, musí být kritické, inspirativní, diferencované a poutavé. Využívá k tomu klidný tón, nepodléhá skandálům a negativitě a orientuje se na budoucnost (Constructive Institute, 2024). Konstruktivní žurnalistika vyžaduje od novinářů aktivnější a participativní přístup (McIntyre a Gyldensted, 2018). V praxi se konstruktivní žurnalisté soustředí na významné společenské problémy a zasazují je do širšího kontextu. Tito novináři fungují jako zprostředkovatelé, kteří nejenže identifikují problémy, ale také hledají způsoby, jak je překonat, a snaží se inspirovat a motivovat své publikum. Mění se tak vztah mezi novináři a čtenáři: místo pouhého předávání informací novináři zprostředkovávají dialog s odborníky a těmi, kdo mohou situaci zlepšit. (Constructive Institute, 2024).

Aby bylo možné považovat žurnalistiku za konstruktivní, musí být na zpravodajství aplikována strategie pozitivní psychologie. Zprávu, v níž je zmíněno řešení sociálního problému, lze považovat za konstruktivní – uvedení řešení je však jen jednou z několika technik pozitivní psychologie, které lze použít, aby se zpráva stala konstruktivní. Proto je zpráva založená na řešení konstruktivní, ale konstruktivní zpráva nevyžaduje zahrnutí řešení: jinými slovy, příběh může využívat jiné konstruktivní techniky. Konstruktivní žurnalistika se proto v praxi používá jako zastřešující pojem pro své další odnože (viz. Schéma 1), kterými je žurnalistika orientovaná na řešení (*solutions journalism*), prospektivní žurnalistika (*prospective journalism*), mírová žurnalistika (*peace journalism*) a restorativní narativ (*restorative narrative*). Tyto uvedené alternativní přístupy k žurnalistice se vzájemně nevylučují. Jejich styly se liší svými specifickými postupy a cíli, ale mohou využívat stejné nebo podobné techniky vyprávění. Všechny jsou považovány za odvětví konstruktivní žurnalistiky, protože během zpravodajského procesu využívají psychologicky založené techniky a snaží se přispět ke zdravějšímu veřejnému klimatu, přičemž zůstávají u základní funkce žurnalistiky tím, že informují o příbězích s širokým společenským významem (McIntyre a Gyldensted, 2018).

Schéma 1: členění konstruktivní žurnalistiky

Zdroj: McIntyre a Gyldensted, 2018, s. 24.

1.3.2.2. Žurnalistika orientovaná na řešení

Řešení problémů se v dnešních médiích nedostává. Proto mezi předními americkými novináři vzniklo profesní hnutí nazvané „solutions journalism“ neboli žurnalistika orientovaná na řešení (Svobodová, 2018). Poskytování informací o možných řešeních sociálních problémů je další technikou pozitivní psychologie, kterou lze využít k vytvoření konstruktivní zprávy: zatímco někteří mediální odborníci mohou namítat, že není úkolem médií zkoumat řešení sociálních problémů, zastánci konstruktivní žurnalistiky navrhuje, aby média poté, co konfrontují publikum s informacemi o konfliktech a kontroverzích, poskytla jednotlivcům produktivní způsoby, jak se zapojit a jednat na základě toho, co četli (a poslouchali nebo sledovali) (McIntyre a Gyldensted, 2018).

Žurnalistika orientovaná na řešení kriticky a s nadhledem zkoumá a vysvětluje, jak se lidé snaží řešit široce sdílené problémy (Stoimenov, 2023). Pokračuje tam, kde běžná žurnalistika obvykle končí – zkoumá a analyzuje existující odpovědi na společenské problémy. Nehledá dokonalé řešení, ale sleduje, jak lidé překonávají obtíže, popisuje aktuální reakce na problémy a jejich fungování. Novináři se ve svých textech zaměřují na hloubkovou analýzu významných témat, která jsou aktuálně v centru pozornosti veřejnosti a která jsou často v médiích prezentována velmi zjednodušeně (Ashoka, 2017). Tento inovativní novinářský přístup objasňuje principy, jak konkrétní řešení funguje, a naopak jaké má i možné slabiny. (TOL Education, 2024). Když lidé vidí, že existují účinná řešení, mění to jejich postoj a apatie je nahrazována pocitem odpovědnosti (Ashoka, 2017). Zastánci tohoto typu žurnalistiky věří, že zprávy zaměřené na řešení povzbudí větší zapojení publika (Wenzel, Gerson a Moreno, 2016). Příběhy zaměřené na řešení mohou také ovlivnit tón veřejné debaty (Solutions Journalism Network, 2024). Navíc tím obnovují důvěru v média, která je často narušena negativním a konfliktním obsahem tradičního zpravodajství (McIntyre, 2019).

1.3.2.3. Mírová žurnalistika

Mírová žurnalistika přispívá – jak už název napovídá – k deeskalaci a mírovému řešení konfliktů (Kempf, 2017). Novináři píšící ve stylu mírové žurnalistiky nejen informují o samotném konfliktu, ale také vysvětlují jeho pozadí a příčiny, aby bylo publiku vše jasné a srozumitelné. Významnou roli hrají hodnoty empatie a porozumění – snahou je hledání příčiny a řešení konfliktů na všech stranách a nechat zaznít názory všech soupeřících stran (Hanitzsch, 2010). Výrazně se zasazuje o prevenci násilí, kreativitu při řešení konfliktů a na

úsilí o nastolení a udržení míru (Hanitzsch, 2010). Tímto způsobem mírová žurnalistika také odhaluje lži a sleduje vlastní cíle a zájmy jednotlivých zúčastněných stran – některé jsou otevřeně přiznané, ale téměř vždy také některé skryté (Webel a Galtung, 2007).

Mírová žurnalistika se snaží omezit konflikty a napětí mezi zneprátenými stranami také tím, že se vyhýbá opakování informací, které očerňují nebo podněcují konflikt. Základní otázky, které by si měl mírový novinář položit před napsáním jakéhokoli příběhu, by tedy měly být: Jak lze problém vyřešit k oboustrannému prospěchu? Jak mohu svým příspěvkem zlepšit vyhlídky na mír? To znamená, že mírová žurnalistika je vhodná pro novináře pracující v situacích, kde je nezbytně nutné uvažovat i o odpovědnosti za důsledky jejich zpráv (McGoldrick a Lynch, 2001).

Zastánci mírové žurnalistiky věří, že média by měla aktivně podporovat mír, a to i přes námitky konzervativců, kteří se obávají ztráty objektivitu (Irvan, 2006). Mírová žurnalistika zpochybňuje tradiční normu objektivitu, protože se vyhýbá etické odpovědnosti a nezohledňuje důsledky svého jednání. Kritizuje také silnou závislost tradiční žurnalistiky na oficiálních zdrojích a její neochotu zahrnout i jiné, širší spektrum názorů, které by mohly zahrnovat i možnosti mírového řešení konfliktů (Gurleyen a Hackett, 2018).

1.4. Dosavadní výzkum mediální reprezentace stejnopohlavních sňatků – rešerše zahraničních studií

Analýze mediální reprezentace fenoménu manželství pro všechny se věnuje řada zahraničních studií z různých zemí a z různých časových období. Pro teoretickou rešerši jsem zvolil odborné zahraniční studie ze států, které jsou (stejně jako Česká republika) demokratické a západně-orientované: USA (Pan, Zhou a Meng, 2010), (McFarland, 2011), (Cole a kol., 2012), (Warren a Bloch, 2014); Irsko (O'Connor, 2017); Velká Británie (Clarke, 2001), (Jowett a Peel, 2010), (Jowett, 2014), (Paterson a Coffey-Glover, 2014); Austrálie (Nguyen, 2014) a Tchaj-wan (Wang, 2017).

Tyto studie nejčastěji vznikaly v době (nebo se soustředily na období), které bylo spojeno s politickými a právními změnami ve společnosti týkajícími se stejnopohlavních svazků. Celkově lze říci, že na rozdíl od rámců podporujících stejnopohlavní manželství, které jsou ve svém zaměření konzistentní, jsou rámce odmítající stejnopohlavní manželství rozmanitější. Nejčastější z nich, obhajující tradici manželství a blaho dětí, jsou mnohostranné, i tak je ale spojuje jedno společné – zaměřují se na dobro heterosexuálního manželství

a kritizují nedostatky a hrozby, které pro společnost představuje potenciál manželství osob stejného pohlaví (Warren a Bloch, 2014).

1.4.1. Kulturní válka konzervativců vs. liberálů

Téma stejnopohlavních sňatků bylo (a v řadě zemí stále je) široce diskutovaným tématem, které společnost rozděluje do názorových skupin. V řadě zemí byla stejnopohlavní manželství již společností a zákonodárci prodiskutována a schválena – jako tomu je např. ve Spojených státech, Velké Británii nebo Kanadě. Z různých zahraničních výzkumů vyplývá, že postoj vůči homosexuálním sňatkům je ve společnosti většinou polarizovaný. Některé studie téma nazývají společenským problémem či kulturní válkou (McFarland, 2011). Podporu pro přijetí vyjadřují liberálové, kteří argumentují především rovností všech lidí, občanskými právy a vytvářením diskriminace a občanů druhé kategorie. Na druhé straně názorového spektra vystupují konzervativci, kteří se změnám brání a obhajují zachování manželství jakožto svazku výhradně muže a ženy z pohledu tradice, náboženství či blaha pro děti.

O'Connor ve své studii zjistila, že odpor proti stejnopohlavnímu manželství se přizpůsobuje měnícímu se kulturní situaci v západní společnosti, kde liberální normy nedovolují otevřený nesouhlas s těmito vztahy (tj. homofobii). Protože přímé námitky proti stejnopohlavním vztahům nejsou společností vnímány jako akceptovatelné, konzervativní média se často uchylují k “politicky bezpečnějším” argumentům. Tyto argumenty zahrnují rodinné hodnoty, tradici manželství, přirozenost, morálku, náboženství, a především blaho dětí, které je obecně považováno za nezpochybnitelný společný zájem (O'Connor, 2017).

1.4.2. Koncept přirozenosti

Z rešerše zahraničních studií vyplývá, že argumentace konzervativních médií proti stejnopohlavnímu manželství je velmi široká. Po sumarizaci a následné evaluaci všech dílčích argumentů se ukázal být společným zastřešujícím argumentem koncept přirozenosti. V lidských společnostech má přívlastek “přirozený” silnou rétorickou moc. Napříč kulturami a kontexty má “přirozenost” silně pozitivní valenci – zatímco “nepřirozené” má odpovídající negativní přívlastek (Rozin, 2005). Prostřednictvím argumentů přirozenosti se tak normativizuje heterosexuální manželství (Paterson a Coffey-Glover, 2014) a zároveň se i ospravedlňuje diskriminace sexuálních menšin ve veřejných debatách o manželství (Cole a kol., 2012).

1.4.2.1. Tradice heterosexuálního manželství

Dalším tématem, které zahraniční studie identifikovaly v konzervativních médiích v rámci mediální reprezentace stejnopohlavního manželství, je tradice a náboženství. V konzervativních novinových článcích se vyskytoval dominantní názor, že heterosexuality je tradiční součástí základní definice manželství, náboženských zásad a zajištění dětí s rodiči obou pohlaví (McFarland, 2011). Tato argumentace byla obvykle podpořena dalším názorem, že (heterosexuální) manželství je nadčasový koncept, jehož význam zůstává neměnný napříč časem a místem – a že v průběhu dějin a napříč kulturami bylo manželství vždy uznáváno jako svazek mezi jedním mužem a jednou ženou. Mnoho výroků se snažilo kvantifikovat časový úsek, po který se manželství neměnilo (např. generace, staletí, tisíciletí) – tedy, že manželství je něco, co sahá až k počátkům lidstva a je napříč kulturami neměnné. Význam a podstata mužsko-ženských svazků byly podporovány zdůrazňováním jejich historické a geografické rozšířenosti, která byla interpretována jako důkaz jejich přirozeného původu (O'Connor, 2017). Dále byla instituce manželství prezentována jako heterosexuální privilegium, které je součástí našeho kulturního dědictví, které je třeba zachovat pro budoucí generace (tamtéž, 2013). Média navíc často charakterizovala stejnopohlavní manželství jako neautentické a falešné a argumentovala, že stejnopohlavní manželství ohrožují znehodnocení toho skutečného – tedy, že manželské zákony by měly zůstat beze změny, status quo by měl být upřednostňován a tradice je společenským dobrem (Cole a kol., 2012). V rámci diskurzu hájícího tradici manželství se objevila také myšlenka, že nejde o nenávist ke skupině lidí, ale o ochranu nejdéle existující instituce na světě, a to tradičního manželství (Warren a Bloch, 2014). V některých médiích byly vyjádřeny obavy, že homosexuální manželství zpochybňuje (Pan, Zhou a Meng, 2010) či dokonce oslabuje a ohrožuje tradiční hodnotu manželství a rodiny (Warren a Bloch, 2014).

Argumenty založené na tradici manželství byly v médiích často doplněny také o náboženskou perspektivu. V novinových článcích jsou často konzultovány náboženské autority, které se vyjadřují o homosexuálním rodičovství. Ty téměř vždy stejnopohlavní rodiče ostře odsuzují, ale jen zřídka, pokud vůbec, k tomu používají opodstatněné náboženské argumenty (Jowett, 2014).

Argumentů proti stejnopohlavním manželstvím z pohledu „tradice a náboženství“ bylo analyzováno ještě několik: např. povolením manželství párům stejného pohlaví by se změnila definice manželství; heterosexuální manželství je základním stavebním kamenem společnosti;

Bible říká, že manželství je určeno pouze pro ženu a muže – a že heterosexuální manželství je židovsko-křesťanská hodnota (McFarland, 2011). Některá média přistupovala k debatě o stejnopohlavních manželstvích dokonce velmi ortodoxně: analýza ukázala časté užívání přívlastku „posvátný“ na podporu argumentu, že manželství by nemělo zahrnovat páry stejného pohlaví, protože heterosexuální manželství je v očích náboženství výjimečné. Byly identifikovány výrazy typu “posvátný svazek”, “posvátná smlouva” či “posvátná instituce”. Konceptualizace manželství jako posvátného – a tudíž oprávněného k uctívání – ho staví mimo sekulární společnosti, kde je manželství určováno zákonem, a vnímá ho jako náboženskou instituci spojenou s náboženstvím a vymykající se lidskému zásahu (Paterson a Coffey-Glover, 2014).

1.4.2.2. Blaho dětí

Z rešerše zahraničních studií vyšlo najevo, že média v souvislosti s uzákoněním stejnopohlavního manželství vyjadřují největší obavy o děti a jejich blaho. Někteří autoři studií v rámci své mediální analýzy došli k přesvědčení, že blaho dětí je pro konzervativně zaměřená média politicky bezpečným názorem, který nebude vnímán jako povrchní či homofobní. Blaho dětí společně s rodinnými hodnotami má totiž v západních společnostech velmi silné postavení (O'Connor, 2017). Společnou funkcí těchto argumentů je ospravedlnit názor, že lesby a gayové by neměli být rodiči, a tím udržet “heterosexistický status quo”. Při používání těchto argumentů média svalují odpovědnost za své názory na Boha, přírodu, vývojové potřeby dětí nebo společnost a tím zdůrazňují svoje obavy (Clarke, 2001). Takové diskurzivní praktiky “odlišování” homosexuálů podle Wanga pravděpodobně povedou k dalšímu vylučování a marginalizaci homosexuálů. Média si přesto nepřiznávají homofobii obsaženou ve vlastních argumentech ohledně “zájmu dětí” a prezentují je, jako by šlo o vhodné a rozumné vyjádření obav (Wang, 2017).

Z rešerše studií vyplývá fakt, že některá média tedy svůj diskurz ohledně otázky stejnopohlavního manželství vystavěla spíše kolem odporu k rodičovství osob stejného pohlaví (O'Connor, 2017). Téma „blaho dětí“ se dále štěpí na dvě názorové podskupiny: média jednak poukazovala na právo dětí vyrůstat v tradiční rodině a také na to, že rodiče stejného pohlaví na ně budou mít negativní dopady (Nguyen, 2014).

1.4.2.2a Nezbytnost rodičů obou pohlaví pro optimální vývoj dítěte

V souvislosti s výše uvedeným zastřešujícím konceptem “přirozenosti” se v médiích objevuje podobný morální argument, který označuje rodičovství leseb a gayů za “urážku přírody”. Tento argument tvrdí, že účelem manželství jako heterosexuálního sňatku je přirozené rozmnožování a děti jsou stvořeny k tomu, aby vyrůstaly v nukleární rodině (Clarke, 2001). Koncept nukleární rodiny média prezentují jako ideální vzor a základ společnosti (Jowett, 2014). Nukleární rodina je útvar tvořený dvěma biologickými rodiči a jejich potomky, kde muž tradičně zastává roli hlavního živitele a žena se stará o děti a domácnost. Uvádí se, že rodina tuto nukleární formu nabyla v první polovině 20. století, kdy se poprvé silně prosadil požadavek lásky mezi manželi jako jedna z důležitých podmínek k jejímu založení (Dudová, 2007). Pokud tedy máme dva dospělé sezdané jedince, kteří mají děti a žijí sami, hovoříme o takzvané nukleární rodině (nebo také atomární rodině) (Jandourek, 2003). Zastánci tohoto rámce dále výslovně označují výchovu dětí za účel manželství a tvrdí, že heterosexuality je pro manželství důležitá do té míry, že zaručuje rodiče obou pohlaví (McFarland, 2011). Slovy novinářů-odpůrců by homosexuální partnerství proto mělo být z nároku na manželství vyloučeno kvůli své neplodnosti (Wang, 2017). Konzervativní novináři dále prezentují názor, že i po přirozeném počtu a narození potřebují děti ke svému životu mámu a tátu – a tuto rodinnou hodnotu považují za jedinou ideální. Média tedy konstruovala manželství jako nedílnou součást heteronormativního scénáře: muži a ženy se berou, mají děti a vychovávají je společně v rámci archetypální nukleární rodiny. Svůj diskurz dále formulovaly tak, že dodržování tohoto scénáře je to nejlepší pro děti a společnost, a proto by ho měl stát podporovat tím, že bude upřednostňovat heterosexuality a v zájmu dětí vyloučí z manželství páry stejného pohlaví (Jowett, 2014). Odpůrci rovnosti manželství tvrdili, že legalizace stejnopohlavního manželství by ve svém důsledku podkopala právní a kulturní respekt, který je poskytován vztahům mezi rodiči a dětmi (O’Connor, 2017). Rovnost manželství tak byla konstruována jako hrozba pro děti – heterosexuální manželství bylo naopak označeno jako životně důležité pro přežití dětí, a tedy i celé společnosti (Warren a Bloch, 2014).

Kromě toho byly médiím zdůrazňovány, a dokonce zveličovány destruktivní důsledky redefinice manželství. Novináři často zastávali názor, že umožnění gayům a lesbám uzavírat manželství se rovná svržení heterosexuality (Wang, 2017). Média se také zajímala o to, jak si lesby a gayové pořizují děti, aby mohli založit rodinu. Jedná se o silně kritickou rétoriku, protože konstruuje homosexuální rodičovství jako nepřirozené a morálně špatné (Jowett, 2014). Konkrétní obavy se týkaly toho, že povolení stejnopohlavního manželství zvýší využívání alternativních reprodukčních technologií. Např. náhradní mateřství bylo kritizováno

jako eticky ohrožující “komodifikace lidského plození”. Média vyjadřovala obavy z plošného rozšíření těchto alternativních reprodukčních strategií napříč společnostmi (O’Connor, 2017). Objevila se také kritika dárcovského oplodnění a náhradního (surogátního) mateřství – za tyto služby se často musí platit, což vedlo média k tvrzení, že lesby a gayové považují děti za “výrobky”, které si lze koupit. Tyto způsoby přivádění dětí na svět byly některými médii označeny jako “falešné” a opak “přirozeného” heterosexuálního početí, které má být vyvrcholením lásky mezi mužem a ženou (Clarke, 2001).

1.4.2.2b Následky z vystavení dětí homosexualitě

Druhý typ argumentu založený na blahu dětí se týká obav z následků, které může způsobit výchova stejnopohlavních rodičů. Některé názory vykreslují lesby a gaye jako sobce a staví je do protikladu k obavám o nejlepší zájmy dětí. Podle novinářů jsou stejnopohlavní páry k rodičovství nezpůsobilé a nemyslí na samotné dítě ani na jeho psychické zdraví (Clarke, 2001). Hlavní obavou je větší pravděpodobnost, že děti vyrůstající v rámci stejnopohlavního manželství samy budou jednoho dne lesby nebo gayové, nebo alespoň “zmatené” ohledně své sexuální identity, protože homosexualita jim bude připadat přirozená a přijatelná (Cole a kol., 2012). Navíc ze své podstaty dvou stejných pohlaví – tedy absencí matky nebo otce – poskytují podle této kritiky dětem nedostatečné a nevyvážené výchovné prostředí. O’Connor ve svém výzkumu uvádí, že konzervativní média jsou přesvědčena o nutnosti mužských a ženských vzorů pro správný vývoj dítěte (O’Connor, 2017). V rámci těchto argumentů je proto homosexuální rodičovství vykreslováno jako nežádoucí, protože blaho dětí je těmito “nevhodně se chovajícími” dospělými poškozováno (Wang, 2017). V médiích se také objevila obava, že děti z lesbických a gay rodin jsou šikanovány, protože lesby a gayové vychovávající děti jsou společensky nepřijatelní (Clarke, 2001).

Někteří kritici stejnopohlavního manželství sice uznávali, že geneticky nepříbuzní dospělí mohou poskytovat kvalitní péči o děti, ale tyto situace vykreslovali jako neideální a přijatelné pouze v případech, kdy je to nevyhnutelné. Stavěli tak stejnopohlavní manželství do pozice záměrného znevýhodňování dětí tím, že je připravují o optimální zdravé prostředí, které poskytují přirozené rodiny (O’Connor, 2017).

1.4.2.3. Homosexuální manželství je nenormální

V rámci studií byla velmi často kódována tvrzení, že manželství osob stejného pohlaví je nenormální, deviantní nebo nechutné. Tato tvrzení nebyla podpořena žádnými konkrétními argumenty či důkazy – jednalo se tedy jen o subjektivní tvrzení novinářů a vlastní úvahy. Homosexualita nebo manželství osob stejného pohlaví bylo přirovnáváno k jiným formám vztahů, které jsou obecně chápány jako nemorální nebo nepřijatelné (např. incest nebo polygamie, které stejně jako stejnopohlavní manželství narušují “posvátnost manželství”) (Jowett, 2014). V tomto kontextu se ve studiích opakovaně vyskytovalo metaforické slovní spojení „*slippery slope*“ (tj. „tenký led“) – čímž se novináři snaží dát najevo své obavy, že společenská diskuze o povolení stejnopohlavního manželství se velice snadno může “zvrtnout” v něco mnohem horšího – např. v nepředvídatelné budoucí redefinice manželství, což ohrozí fungování celé společnosti (O’Connor, 2017; McFarland, 2011; Paterson a Coffey-Glover, 2014). O’Connor ve své studii uvádí, že podle některých médií vzdání se přirozeně-realistického chápání manželství dokonce rozpoutá anarchickou situaci bez jakékoliv společenské regulace sexuality. Kromě výše uvedených hrozeb uvádí ještě obavy médií o legitimizaci pedofilních vztahů (O’Connor, 2017).

V rámci studií byly často analyzovány přívlastky, kterými novináři stejnopohlavní manželství pojmenovávají. Myšlenka, že by partnerství osob stejného pohlaví mohla být klasifikována jako manželství, byla označena za “bizarní”, “groteskní” a “oxymorónní”. Odpůrci stejnopohlavního manželství se domnívali, že sloučení obou forem vztahu pod jedinou kategorií “manželství” by tuto instituci jako takovou ponížilo (O’Connor, 2017). Ke zpochybnění stejnopohlavního manželství byla dále identifikována slova jako “zvrhlé”, “nečisté”, “deviantní” a “sodomie” a jiní novináři přirovnávali právní uznání stejnopohlavních svazků k povolení trestné činnosti, jako je prostituce a užívání drog (Cole a kol., 2012). Jiní novináři zas homosexuály a jejich vztahy označovali jako “odchylku” – něco odlišného od “normálu”, “jinakost”. Tchajwanskými médii jsou homosexuálové negativně označováni jako “ti druzí”, jako nemorální devianti a jako hrozba: hrozba pro přežití, hrozba pro společenské normy a kulturní kontinuitu země, hrozba pro sociální stabilitu, hrozba pro heterosexualitu a v neposlední řadě opět jako hrozba pro děti (Wang, 2017).

1.4.3. Ostatní nesouhlasné argumenty

V této části jsou uvedeny argumenty, které se v rámci rešerše studií objevovaly spíše okrajově – i tak ale napomáhají pochopit celkový kontext mediální reprezentace stejnopohlavního manželství. Objevilo se několik názorů týkajících se manželství a práv: např. legislativa o rovnosti manželství není nutná, protože lesby a gayové již mají “rovná práva” v podobě registrovaných partnerství, a že návrh na zrovnoprávnění manželství nepřinese párům stejného pohlaví žádná další “zákonná práva” (Jowett, 2014); nebo že manželství není právo, na které mají homosexuálové nárok (McFarland, 2011). V britských médiích zazněl také názor, že politici plýtvají energií a drahocenným parlamentním časem pro změnu zákona, která by navíc zlikvidovala obrovské množství britského kulturního a právního dědictví – a raději by tento čas měl být věnován k řešení důležitějších problémů (Jowett, 2014).

1.4.4. Rovnost práva

Z rešerše zahraničních studií zkoumajících mediální obraz manželství pro všechny vyšlo najevo, že v rámci podpůrných argumentů se objevilo jen několik společných témat: rovnost práva, vytváření občanů druhé kategorie a znovu také blaho dětí a přirozenost.

Nejčastějším rámcem, který se na podporu stejnopohlavního manželství objevoval, byla rovnost práva. V tomto rámci noviny psaly o rovnosti všech lidí a tvrdily, že osoby ve stejnopohlavních vztazích si zaslouží stejné právo uzavřít sňatek s osobou, kterou si vyberou, jako osoby v heterosexuálních vztazích. V USA se objevil návrh konzervativních politiků na uzákonění manželství jako svazku výhradně muže a ženy – novináři tento rámec rovnosti práva používali k tomu, aby zdůraznili, že tento zákon by vepsal diskriminaci do ústavy – dokumentu, jehož účelem je práva přiznávat, ne odebrat. Další argument říká, že tato legalizace nikomu neublíží a neovlivní nikoho jiného než zúčastněné stejnopohlavní páry a rodiny (McFarland, 2011). Dosavadní partnerské svazky byly označeny za horší náhražku manželství, které je ztělesněním pokračující nerovnosti pro lesby a gaye (Nguyen, 2014). Novináři se pozastavovali nad tím, proč v některých zemích, jako je např. Nizozemsko, Španělsko nebo Kanada, jsou stejnopohlavní sňatky legalizované, a v jejich vlastní zemi právní uznání vztahů osob stejného pohlaví stále zůstává v nižší pozici než manželství. Opakovaně se objevovalo konstatování, že i přesto, že je občanské/registrované partnerství velmi oblíbené, instituty manželství a partnerství nemají stejné postavení (Jowett a Peel, 2010). Dále byli homosexuálové prezentováni jako normální občané

stejně jako heterosexuálové, a proto si zaslouží rovné právo uzavřít manželství. Některé novinové zprávy prezentovaly gaye a lesby jako menšinovou skupinu, která si rovnoprávnost zaslouží – a kritizovaly homofobii a předsudky proti zrovnoprávnění manželství (Wang, 2017).

1.4.4.1. Vytváření občanů druhé kategorie

V některých novinách se objevovaly liberální argumenty podporující stejnopohlavní manželství, které jej symbolicky srovnávaly s dřívějšími boji za ukončení segregace a otroctví a s boji za zlegalizování mezirasových manželství. Zde se objevovala označení jako “vytváření občanů druhé kategorie” a vytváření tzv. “privilegované a přijatelné sexuality” (Cole a kol., 2012). Gayové a lesby se v promluvách k veřejnosti skrze média jako hlavní mluvčí sami označovali za “občany druhé kategorie” bojující za ústavní rovná práva, která jsou v zájmu všech lidí. Kromě toho byla rovnost manželství v amerických médiích běžně srovnávána s legalizací potratů (viz soudní případ Roe vs. Wade) a zákonem o volebních právech z roku 1965, který zakázal volební diskriminaci na základě odlišné rasy (Johnson, 2015).

Výzkumnice Laura Paterson a Laura Coffey-Glover přicházejí s myšlenkou, že média – ať už podporující nebo odsuzující stejnopohlavní manželství – skutečné rovnoprávné manželství ve své podstatě nepodporují: zatímco manželství osob opačného pohlaví je chápáno jako svazek jednoho muže a jedné ženy, manželství osob stejného pohlaví je definováno jako svazek dvou mužů nebo dvou žen. Manželství osob stejného pohlaví jako takové není rovnoprávné manželství, ale tento termín se rigidně vztahuje na osoby, které mají stejné pohlaví. Podle autorek studie by skutečná rovnost v manželství nastala v případě, kdy by se mohli vzít dva dospělí lidé s jakoukoli genderovou identitou, biologickým pohlavím nebo sexualitou. Absence diskuzí o rovnosti manželství, transgenderových identitách a bisexualitě znamená, že mediální diskurz o manželství osob stejného pohlaví v konečném důsledku posiluje binaritu muž/žena a homosexuál/heterosexuál a jde tak o implicitní diskriminaci na základě pohlavní identity, protože identity mimo zavedený binární systém muž/žena jsou ignorovány (Paterson a Coffey-Glover, 2014).

1.4.4.2. Blaho dětí a přirozenost – protireakce

Zahraniční studie odhalily, že se tvrzení týkající se tématu “přirozenosti” a homosexuality rovněž objevovala v článcích podporujících rovnost manželství. Tyto argumenty se obvykle týkaly vrozenosti – tedy, že přitažlivost ke stejnému pohlaví je něco, s čím se člověk “narodil”.

Záměrem těchto atributů bylo vyvrátit předpokládané přesvědčení konzervativních odpůrců, že homosexualita je nepřirozená nebo zvolená. Data ze studií také ukázala, že vrozenost homosexuality je sice mnohdy veřejností i médií široce přijímána, a to i mezi odpůrci stejnopohlavního manželství. Bylo ovšem zjištěno, že je možné věřit, že homosexualita je přirozená, a i tak přitom zachovávat opozici vůči rovnosti manželství (O'Connor, 2017).

I v rámci podpory stejnopohlavního manželství se v médiích objevilo téma „blaha dětí“. V rámci něho zastánci stejnopohlavních manželství argumentovali, že stejnopohlavní manželství poskytuje dětem stabilitu a právní ochranu (Cole a kol, 2012). Vyvráceny byly také argumenty, které tvrdily, že přirozeným účelem manželství je zplodit potomstvo: v rámci společnosti je totiž v dnešní době velmi časté i společensky přijatelné, že se heterosexuální manželé zcela svobodně rozhodnou, že děti mít nechtějí anebo děti mít např. ze zdravotních důvodů nemohou – a přesto se takové manželství klasifikuje jako legální a platné (Nguyen, 2014).

1.5. Teorie k svazkům stejnopohlavních párů – praktický kontext

Pro diskuzi o současné podobě manželství a jeho různých formách je důležité si přiblížit, jak se samotná instituce manželství v průběhu dějin vyvíjela. Z různých stran společenské debaty zaznívá názor, že manželství je přirozenou institucí, která má stvrdit pouto lásky mezi mužem a ženou. Ovšem manželství, tak jak ho známe dnes v 21. století, se do své současné podoby v průběhu času vyvíjelo a po dlouhou dobu plnilo zcela jinou funkci, než jakou má dnes. Stejně, jako se v průběhu dějin vyvíjelo manželství, tak i stejnopohlavní svazky mají svůj historický původ a vývoj.

1.5.1. Historický vývoj manželství

Skoro vše, co s manželstvím souvisí – od jeho hlavního účelu přes různé vztahy, které zahrnuje, k právům a povinnostem s ním spojeným – se velmi lišilo v různých epochách dějin lidstva, kulturách a společenských třídách (Gendler, 2014).

Pár vychovávající děti je model starý jako lidstvo samo. Před zhruba 10 000 lety, kdy se lidé začali usazovat a živit zemědělstvím, bylo manželství způsobem, jak si upevnit pozemková a majetková práva – a prohlášením dětí, které se narodily za daných okolností, právoplatnými dědici. Jak společnost rostla a vyvíjela se, manželství se stalo oficiální institucí

řízenou náboženskými i světskými orgány. Manželství bylo ustanoveno již kolem 2100 př. n. l. v Mezopotámii. Mnoho starověkých civilizací povolovalo formy vícenásobného manželství. Ve starověkém Egyptě či Mezopotámii si ale většina neurozených mohla dovolit jen jednu či dvě manželky – a spíše tíhli k monogamii (Gendler, 2014).

Po tisíce let manželství určovalo postavení lidí v ekonomické a politické hierarchii společnosti. Ať už manželství plnilo jakoukoliv funkci pro muže, ženu a pro děti, které zplodili, nebylo primárně určeno k jejich individuálnímu prospěchu. Pro majetné vrstvy byl sňatek hlavním způsobem, jak upevnit bohatství, převést majetek, uplatnit nárok na politickou moc, a dokonce uzavřít mírové smlouvy. Při sňatku mužů a žen z vyšších vrstev se měnilo věno, bohatství nevěsty nebo tribut, což z manželství činilo významnou ekonomickou investici rodičů a dalších příbuzných. Dokonce i rodiny střední třídy měly velký ekonomický zájem na tom, kdo si koho vezme. Až do 18. století byl sňatek hlavním prostředkem předávání majetku, profesního postavení, osobních kontaktů, peněz, nástrojů, dobytka a žen mezi generacemi a příbuzenskými skupinami. Pro většinu mužů bylo věno, které jim žena přinesla, největším přílivem peněz, zboží nebo půdy, který kdy získali. A pro většinu žen bylo nalezení manžela nejdůležitější investicí do jejich ekonomické budoucnosti. Lidé z chudších vrstev sice měli v rámci sňatků více volnosti, nicméně i tak brali v potaz spíše praktickou stránku než tu citovou (Coontz, 2004).

Manželství tedy plnilo tolik politických, sociálních a ekonomických funkcí, že individuální potřeby a přání byly druhořadé a láska byla považována za podřadný důvod ke sňatku. Bylo žádoucí, aby se láska nebo alespoň náklonnost rozvinula až po svatbě (Coontz, 2004). V 17. století začaly různé politické, ekonomické a kulturní změny postupně narušovat tradiční funkce manželství a zpochybňovat právo rodičů, panovníků a státních úředníků omezovat osobní svobody jednotlivců, včetně jejich manželských rozhodnutí. Manželské ideály, které se v 18. století prosadily v západní Evropě a Severní Americe, znamenaly odklon od tisíciletých tradic (Coontz, 2004). Moderní pojetí manželství, založené především na lásce a společném životě, se objevilo teprve v posledních několika staletích. S průmyslovou revolucí a růstem střední třídy se více lidí stalo nezávislými a schopnými uzavírat manželství a zakládat rodiny na základě vlastních rozhodnutí. Lidé se začali více zaměřovat na štěstí a cíle jednotlivce spíše než na rodinné povinnosti, bohatství a postavení. Nový ideál manželství se tak pomalu začal ubírat takovým směrem, jaký známe dnes (Gendler, 2014).

Tento záměr o hledání individuálního štěstí brzo vedl k dalším změnám jako např. k usnadnění rozvodů nebo k nárůstu počtu lidí uzavírajících sňatek v pozdějším věku. Při dnešní společenské debatě o manželství a zrovnoprávnění jeho stejnopohlavní podoby

je důležité si uvědomit, že současné hodnoty provázející manželství nejsou staré tisíce let, jak se řada lidí mylně domnívá. Manželství bylo vždy tvarováno společností – a jeho struktura, hodnoty i cíle se budou i nadále vyvíjet (Gendler, 2014).

1.5.2. Historický vývoj stejnopohlavních sňatků

Stejnopohlavní svazky se objevily v různých civilizacích. První případy takových svazků nazývaných “manželství” pocházejí z Říma, kde si císař Nero po smrti své ženy vzal při veřejném obřadu za muže mladého otroka, který se podobal Nerově zesnulé choti (Gellérfi, 2020). Další manželství mezi dvěma muži bylo zaznamenáno roku 1061 ve Španělsku a v pravoslavných církvích docházelo k podobným obřadům, který byly nazývány “sbratření” (Gendler, 2014). Historické a antropologické důkazy ukazují, že páry stejného pohlaví vytvářely dlouhodobé intimní vztahy od nepaměti, a to nejen v řecké a římské společnosti, ale i v jiných společnostech na celém světě. I když novodobé zákony o manželství a náboženském přesvědčení mohly spojovat pojem „manželství“ s heterosexuální, koncept a praxe manželství osob stejného pohlaví nebyly nikdy zcela potlačeny (Lahey a Alderson, 2004).

V moderní historii se první legální svazky partnerů stejného pohlaví objevily koncem 80. let ve skandinávských zemích. Forma tzv. registrovaného partnerství byla poprvé přijata v Dánsku v roce 1989, v Norsku roku 1993 a 1995 ve Švédsku. Byl vytvořen tzv. dualistický model, který umožňuje souběžnou existenci manželství a partnerství jako samostatných institucí pro heterosexuální i stejnopohlavní páry. Tento přístup později zvolila také Česká republika (Burešová, 2020). Jiné země pak přijaly tzv. monistický model, který zjednodušuje právní postavení párů tím, že nerozlišuje mezi stejnopohlavními a různopohlavními páry. Tento model umožňuje všem osobám bez rozdílu uzavírat manželství, nebo případně vstupovat do partnerství, pokud taková možnost existuje. I když práva a povinnosti manželů se liší od práv a povinností partnerů, páry mají svobodu volby mezi partnerstvím a manželstvím (například v Nizozemí, Francii a Belgii). V rámci monistického systému často dochází k tomu, že existuje pouze jednotný formalizovaný svazek pro všechny: v zemích, jako je například Španělsko, tak není žádná forma partnerství pro homosexuální páry zavedena, a těmto párům je přímo umožněno uzavírat manželství. Skandinávské státy, které jako první zavedly registrované partnerství, postupně přijaly monistický model (Burešová, 2020). Zcela prvním státem, který umožnil uzavírat manželství pro homosexuální páry, bylo v roce 2001 Nizozemí (Pew Research Center, 2023).

1.5.3. Manželství vs. registrované partnerství

V České republice mohou osoby stejného pohlaví, které chtějí své soužití oficiálně či formálně stvrdit, využít registrované partnerství. Tento právní institut je podle důvodové zprávy k návrhu zákona určen výhradně pro homosexuální páry. Registrované partnerství je v českém právním řádu formou trvalého soužití, které má určitou právní ochranu a je považováno za vyšší formu soužití než „obyčejné“ soužití, avšak neposkytuje stejný rozsah práv jako manželství. Zatímco manželství bývá spojeno se slavnostním obřadem, registrované partnerství takový obřad nepředpokládá a jedná se pouze o neformální akt souhlasného uzavření partnerství (Burešová, 2020). Partneri se registrují na matrice bez přítomnosti svědků a nemají nárok na pracovní volno. Registrací nevzniká příbuzenský vztah s rodinou partnera ani společné jmění. Po úmrtí nemá druhý partner právo na vdovský důchod. Rovněž nevznikají žádná práva a povinnosti k biologickému dítěti druhého partnera (Hartingerová, 2021). Registrované partnerství navíc není součástí občanského zákoníku, který upravuje všechna občanská práva od narození po smrt (Burešová, 2020).

Zákon o registrovaném partnerství byl v České republice přijat v březnu 2006. Termín „registrované partnerství“ byl zachován, přestože část gay a lesbické komunity s tímto označením nesouhlasila. Hlavním problémem byl přívlastek „registrované,“ které připomíná spíše evidenci osob než skutečný svazek, což je vzhledem k citlivosti diskriminačních aspektů homosexuality nežádoucí. V zahraničních právních systémech se používají různé termíny: „same sex marriage“ (stejnopohlavní manželství) v Argentině, Kanadě a Dánsku; „civil union“ (civilní svazek) ve Spojeném království; „domestic partnership“ (domácí partnerství) v USA; a „registered partnership“ (registrované partnerství) v Německu, Nizozemí a Švýcarsku. Ačkoli názvy pro právně uznané soužití párů stejného pohlaví se liší, všechny jsou LGBT komunitou často považovány za nevhodné, protože zdůrazňují rozdíl mezi manželstvím a jinými formami soužití (Burešová, 2020).

1.5.4. Současný stav ve světě

Rozšiřování práv LGBT komunity včetně uzákonění stejnopohlavních sňatků probíhá ve většině zemí postupně, podle tzv. Waaldijkovy teorie posloupnosti, kterou vytvořil holandský profesor práva Kees Waaldijk (2003). Ten se dlouhodobě zabývá právy LGBT a podle něj je prvním krokem na cestě k stejnopohlavnímu manželství předpoklad zákonného uznání homosexuality. Dalším nezbytným krokem je zavedení platných antidiskriminačních

zákonů. Tyto zákony obvykle zakazují diskriminaci homosexuálních osob v oblastech, jako jsou pracovní vztahy, přístup ke vzdělání, zdravotní péče a poskytování sociálních služeb. Proces uznání homosexuality v právním systému je završen přijetím legislativy, která uznává partnerství nebo manželství osob stejného pohlaví a jejich rodičovská práva. Každý krok musí být proveden v určitém pořadí – to znamená, že další krok je možné učinit až po dokončení předchozího. Každý krok zároveň podněcuje i ulehčuje uskutečnění toho následujícího (Burešová, 2020).

Manželství pro stejnopohlavní páry je v současnosti možné ve 36 zemích světa: týká se to 16 % světové populace, především západních zemí. Patří mezi ně například Rakousko, Německo, Nizozemí, USA, Kanada, Švýcarsko, Francie, Austrálie, Tchaj-wan, Jihoafrická republika, Brazílie, Norsko, Švédsko, Finsko, Kuba (jako první z komunistických států). Mnoho dalších zemí nabízí svým gay a lesbickým párům alternativní formu právní ochrany než manželství. Mezi další země, které stejně jako Česko nabízí stejnopohlavním párům registrované partnerství, patří Itálie, Chorvatsko, Maďarsko, Černá hora nebo Lotyšsko (Rambousková, 2024). Okolo 60 států pak dodnes považuje homosexualitu jako takovou za trestnou. Nejvyšší trest smrti pak hrozí LGBT komunitě v Bruneji, Íránu, Mauritánii, Nigérii, Saudské Arábii a Jemenu (Klečka, 2024).

Evropský soud pro lidská práva v roce 2010 vydal klíčový rozsudek ve věci stížnosti homosexuálního páru v Rakousku, kterému bylo odepráno právo uzavřít manželství. Soud rozhodl, že v otázce manželství osob stejného pohlaví neexistuje evropský konsensus, jelikož to nevyplývá z výkladu základního práva smluvních států. Každý stát EU tedy může mít vlastní představu o úloze manželství ve své společnosti. Evropský soud tak ponechává na rozhodnutí jednotlivé státy, zda samy uznají či neuznají manželství osob stejného pohlaví. V momentě, kdy stát neumožňuje stejnopohlavní manželství, se tak nejedná o diskriminaci ani porušení práva na rodinný a soukromý život (Buyse, 2010).

1.5.5. Současný stav v ČR

Stejnopohlavní páry s rodinami v ČR existovaly, existují a budou existovat. Musí ale čelit mnoha nerovnostem vyplývajícím především z právního řádu. Homoparentální rodiny mění tradiční vnímání rodiny a rodičovství. Podle průzkumů názoru veřejnosti má manželství pro všechny i adopce dětí stejnopohlavními páry více než 70 % podporu – je dokonce na svém historickém maximu (Pospíchal, 2023). Debaty o tom, co je a není rodina podle práva, se

v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky často vedou na úrovni neodborných, laických a někdy až populistických výroků (Burešová, 2020).

V České republice se veřejná debata o manželství i rodičovství stejnopohlavních párů vede několik let. Tato problematika se začala veřejně řešit až poté, kdy byl naplněn první pilíř uznání postavení gayů a leseb přijetím zákona o registrovaném partnerství (Burešová, 2020).

Hlavním aktérem této problematiky v České republice je iniciativa Jsme fér, která se zasazuje o plné zrovnoprávnění LGBT lidí v zemi. Jejím cílem je sledovat změny v legislativě a zvyšovat povědomí veřejnosti v této oblasti. Iniciativa také aktivně monitoruje novely týkající se manželství pro všechny (Hartingerová, 2021). Na druhé straně názorového spektra stojí konzervativní spolek Aliance pro rodinu, jehož cílem je podpora rodiny založené na manželství muže a ženy, včetně dlouhodobé snahy o zakotvení této definice manželství v Ústavě. „K našim cílům patří především: (...) uchovat jedinečné místo manželství ve společnosti, aniž by docházelo k oslabování tohoto postavení zaváděním jiných právních institutů, které mají snahu se svou povahou manželství připodobnit“ (Aliance pro rodinu, 2023). Organizace obecně prosazuje konzervativní pojetí manželství a rodičovství a staví se proti narovnání práv LGBT komunity a rodičovství stejnopohlavních párů (Gavriněv, 2024).

Podle nejnovějších zpráv by od roku 2025 měly mít stejnopohlavní páry nově možnost uzavírat “partnerství”, které jim bude umožňovat většinu stejných práv jako manželství. Tuto novelu občanského zákoníku, která nahradí dosavadní registrované partnerství, na jaře roku 2024 schválil Senát i prezident Petr Pavel (Navrátil a Šimáčková Laurenčíková, 2024).

2. Metodologie

Analytická část této práce si klade za cíl zkoumat mediální reprezentaci fenoménu “manželství pro všechny” v ČR. Cílem této diplomové práce bylo pomocí zakotvené teorie (Strauss & Corbinová, 1999) kvalitativně analyzovat, jakým způsobem česká média reflektují společenskou diskuzi o návrhu stejnopohlavního manželství. Zároveň jsem zkoumal, zda a jakým způsobem média v rámci referování o tomto tématu využívají prvky alternativních přístupů k žurnalistice, jako je konstruktivní žurnalistika nebo žurnalistika orientovaná na řešení.

V analýze jsem sledoval, jak jsou jednotlivé názorové strany prezentované, zda jsou v konfliktu podle tradičních žurnalistických hodnot, nebo zda se média snaží nabídnout společné řešení. Tato práce se zaměřuje na situace, kdy média přistupují k problematice manželství pro všechny prostřednictvím konstruktivní žurnalistiky. Empirickou část výzkumu porovnávám s žurnalistickými ideály “objektivity” a “nestrannosti”.

2.1. Výběr sledovaných médií

Cílem práce je zachytit, jak je na pěti nejčtenějších online zpravodajských webech (Seznam Zprávy.cz, Novinky.cz, iDnes.cz, Denik.cz, TN.cz) téma manželství pro všechny reprezentováno a jak tento fenomén a s ním spojenou společenskou diskuzi tato média reflektují. Tohoto cíle bude dosaženo použitím analýzy diskurzu a nástrojů zakotvené teorie.

Tabulka 1: Legenda zkratk

Médium	Zkratka
seznamzpravy.cz	SZCZ + číslo
novinky.cz	NCZ + číslo
idnes.cz	IDCZ + číslo
denik.cz	DCZ + číslo
tn.cz	TNCZ + číslo

2.1. Kvalitativní analýza – zakotvená teorie

Koncept zakotvené teorie je nástroj pro kvalitativní analýzu dat, jejímž cílem je vytvoření nové teorie či nového poznatku. Podstatou vědecké metody zakotvené teorie je vytvoření výzkumu, který je intersubjektivně ověřitelný – tedy takový výzkum, jež bude jiný výzkumník pomocí stejné kódovací knihy zopakovat takovým způsobem, že dojde ke stejným zjištěním.

Sociologové Anselm Strauss a Juliet Corbin (1999), uvádí, že pro postupy zakotvené teorie je klíčové v rámci přípravy výzkumu seznámit se s dosavadními výzkumy i teorií a provést její rešerši. Výzkumník se tak orientuje ve směru výzkumu a tyto poznatky z teorie využije při výběru vzorku v návrhu výzkumu. Výzkumník si také uvědomí, co je potřeba v datech hledat, a v analýze tak přebíhá mezi teorií a empirií, kdy porovnává dosavadní

teoretické poznání s empirickými daty. Nutnou součástí zakotvené teorie je také kódování. Metoda zakotvené teorie zahrnuje tři typy kódování: otevřené, axiální a selektivní. Otevřené kódování je používáno k identifikaci jevů a označování pojmů souvisejících s výzkumem. Pro rozpoznání relevantních kódů v datech potřebuje výzkumník dostatečnou teoretickou citlivost, kterou získá díky předchozí teoretické rešerši literatury. Axiální kódování pak seskupuje kódy z otevřeného kódování podle jejich vzájemné podobnosti, což pomáhá zjednodušit komplexitu kódů a vytvořit systém tematických kategorií. Třetím typem je selektivní kódování, pomocí kterého jsou systémy tematických kategorií selektivně vybírány za účelem identifikování jednoho ústředního jevu (Strauss a Corbin, 1999). Pro tento výzkum jsem zvolil postupy otevřeného a axiálního kódování, vyjma kódování selektivního. Cílem bylo kategorizovat pojmy a vytvořit mezi nimi vztahy pomocí paradigmatického modelu.

2.2. Výzkumný vzorek

Jako časové období pro výběr článků k analýze jsem zvolil červen 2022 až červen 2023. Předpokládal jsem, že média se budou tomuto tématu intenzivněji věnovat, protože začátkem sledovaného období byl návrh o manželství pro všechny poprvé v tomto volebním období předložen Poslanecké sněmovně. Rok od této události pak tento návrh ve Sněmovně postoupil do prvního čtení.

Pro výzkum této práce jsem vybral pět nejčtenějších českých zpravodajských webů (Mediaguru, 2023), jejichž články jsem vyhledal pomocí plnotextové databáze textů Anopress. Klíčovým slovem pro vyhledávání bylo slovní spojení “manželství pro všechny”. Textová databáze celkem vyhledala 655 článků, které jsem detailně přečetl. Ne všechny články se však ukázaly jako vhodné pro analýzu – většina z nich se tématu manželství pro všechny věnovala spíše jen okrajově, některé články se v databázi opakovaly. Pro samotnou analýzu jsem tedy účelovým výběrem zvolil vzorek celkem 164 článků, které se tématem zabývaly detailně a poskytly tak komplexní pohled na mediální reprezentaci tohoto fenoménu.

2.3. Výzkumné otázky

Tato práce si klade za cíl odpovědět na tyto výzkumné otázky:

HVO1: Jakým způsobem média reprezentují fenomén manželství pro všechny v ČR?

VVO1: Jaké hodnoty novináři v otázce manželství pro všechny reprezentují?

VVO2: Mění se způsob informování o tématu v průběhu času?

HVO2: Jaká je mediální reprezentace manželství pro všechny, pokud je analyzována optikou různých žurnalistických přístupů a jejich odlišných norem (např. solution-oriented journalism, constructive journalism, peace journalism)?

3. Výsledky výzkumu

Výsledky výzkumu prezentují tematické kategorie argumentů pro a proti přijetí manželství pro všechny. Pomocí metody otevřeného kódování byly nejprve identifikovány jednotlivé kódy a seřazeny do kategorií. Pomocí následného axiálního kódování vzniklo celkem šest hlavních tematických celků, které byly vytvořeny spojováním jednotlivých kategorií z otevřeného kódování. Tyto tematické celky byly následně rozděleny podle paradigmatického modelu axiálního kódování (Strauss a Corbinová, 1999). Média nejvíce prostoru věnují monitorování vývoje debaty o manželství pro všechny na politické úrovni. Novináři citují převážně výroky politiků, kteří návrh manželství pro všechny buďto odmítají, přijímají nebo navrhují kompromis. Prostor k vyjádření dostávají v menší míře odborníci (např. sociologové), zástupci LGBT komunity nebo lidé, kterých se návrh o manželství pro všechny bezprostředně týká (např. rodiče LGBT osob či zástupci iniciativy Jsme fér). Samotná mediální debata je velmi roztržštěná a obsahuje široké spektrum argumentů pro i proti návrhu manželství pro všechny.

Jako ústřední jev paradigmatického modelu jsem identifikoval kategorii *konfliktní rámec debaty o manželství pro všechny*, která představuje vznik dvou protichůdných návrhů na půdě Poslanecké sněmovny – liberálního návrhu manželství pro všechny a konzervativního protinávrhu ústavního zakotvení manželství muže a ženy. Kategorie *komparace institutu manželství a registrovaného partnerství* je vůči ústřednímu jevu příčinnou podmínkou – stejně jako kategorie *názorové střety o rodině a dětech ve stejnopohlavním manželství*, která je zároveň i kontextem. Kategorie *mediální diskuze o názvu "manželství"* přibližuje debatu kolem samotného názvu stejnopohlavního manželství a v rámci uspořádání paradigmatického modelu se podle situace jedná o intervenující podmínku i o kontext. Strategií jednání je pak kategorie

manželství pro všechny jako politický nástroj, která reflektuje zneužívání manželství pro všechny politickými stranami k manipulacím. Kategorie *kulturní válka rozpoutaná mezi liberálními a konzervativními politiky* se řadí k následkům. Každá z těchto tematických kategorií je rozvinuta v jednotlivých subkategoriích.

V rámci výsledků výzkumu dále uvádím konkrétní příklady, v nichž média o tématu manželství pro všechny píše stylem konstruktivní žurnalistiky.

3.1. Komparace institutu manželství a registrovaného partnerství

Zpravodajská média v rámci tématu “manželství pro všechny” velice často odkazují na registrované partnerství, které doposud bylo pro stejnopohlavní páry jediným legálním svazkem. V drtivé většině článků novináři registrované partnerství staví do juxtapozice s manželstvím – a porovnávají, co jednotlivé svazky partnerům (ne)umožňují. V některých člancích je rozdíl mezi manželstvím a registrovaným partnerstvím jedním z hlavních témat článku a je mu tak věnováno více prostoru, v ostatních člancích týkajících se primárně jiného tématu se rozdíl mezi manželstvím a partnerstvím zpravidla vyskytuje ke konci článku. Z tonality článků je patrný liberální postoj médií – fakta o registrovaném partnerství prezentují tak, že je tato instituce oproti manželství značně znevýhodněna.

3.1.1. Registrované partnerství negarantuje stejná práva

V českých médiích je oproti těm zahraničním věnováno více pozornosti rozdílům mezi manželstvím a registrovaným partnerstvím z právního hlediska. Česká média podrobně popisují, jaká práva jsou dostupná v manželství ve srovnání s registrovaným partnerstvím a na jaká práva jsou registrovaní partneři oproti manželům zkráceni. Z analýzy dat vyplývá, že média se sice snaží zachovat objektivitu při referování o právních rozdílech mezi manželstvím a registrovaným partnerstvím, ale zároveň je patrný liberální postoj novinářů ve prospěch registrovaného partnerství.

Ve většině analyzovaných článků novináři čtenáře opakovaně informovali, že stejnopohlavní páry mohou uzavírat jen registrované partnerství, nikoliv manželství. Tato informace byla pro některé články stěžejním tématem, v ostatních se objevovala jako doplňující informace k jinému hlavnímu tématu. „*Homosexuální páry mají nyní v Česku nárok pouze*

na takzvané registrované partnerství, které jim ale negarantuje stejná práva jako manželům.“ (IDCZ 1)

Značnou část své pozornosti média věnovala rozdílným právům pro registrované partnerství a manželství. Některé články se jimi zabývaly komplexně a podrobně popisovaly jednotlivé rozdíly v právech mezi těmito institucemi; téměř každý článek pak rozdíly v právech zmínil několika větami v závěru. Mezi nejčastěji uváděné rozdíly patřily práva k dětem, konkrétně nemožnost přisvojení si dítěte oběma partnery či společné pěstounství; stejně jako sirotčí důchod. *„Nelze si přisvojit dítě partnera, společně si osvojit dítě z ústavu ani být společným pěstounem“ (SZCZ 2).*

Jako příklad dalšího rozdílu média opakovaně uvádí společné jmění partnerů, vdovský důchod, dědictví nebo nárok na informace o zdravotním stavu partnera. *„Zatímco heterosexuální páry mají díky manželství například společné jmění a stejná práva ve vztahu k dětem, páry stejného pohlaví mají podobných možností jen zlomek“ (TNCZ 1).*

3.1.2. Registrování je možné pouze na 14 místech v zemi

Dalším rozdílem, který média zdůrazňují v debatě o právních rozdílech mezi registrovaným partnerstvím a manželstvím, je samotný proces uzavírání těchto svazků. Média vnímají akt oddávání novomanželů a registrování partnerů jako diskriminační nebo méně hodnotný a slavnostní. Často informují o tom, že počet matrik, kde mohou být registrovány stejnopohlavní páry, je výrazně nižší než počet matrik, kde mohou být oddáváni manželé.

Pro registrované partnerství je možné využít pouhých 14 matrik v celé ČR – tedy v každém kraji jednu, zatímco manželství je možné uzavřít na kterékoliv z více než 6000. *„Již ve středu bude Sněmovna projednávat změnu zákona o matrikách, podle níž mají moci páry osob stejného pohlaví vstoupit do registrovaného partnerství na jakémkoli matričním úřadě. Nyní je možné partnerství uzavřít na 14 vybraných matrikách“ (IDCZ 2).* Registrování navíc často probíhá beze svědků, na matrice se jen podepíše příslušné dokumenty – narozdíl od slavnostního obřadu svatby, zpravidla konaného mimo prostory matricy, jímž partneři vstupují do manželství. *„Když vstupuje muž a žena do manželství, odehrává se často velkolepá svatba za přítomnosti široké rodiny, (...). Pakliže chtějí dva muži či dvě ženy vstoupit do registrovaného partnerství, zamíří na úřad a čekají s pořadovým lístkem mezi lidmi, kteří si jdou vyzvednout pas nebo občanský průkaz. (DCZ 1).*

3.2. Konfliktní rámec debaty o manželství pro všechny

Analýza ukázala, že česká mediální debata o manželství pro všechny je specifická tím, že se v ní současně objevily dva protikladné návrhy. Zatímco v teoretické rešerši média pouze informují o argumentech pro a proti stejnopohlavnímu manželství, v českých médiích se střetávají dva konkurenční návrhy zákona se zcela odlišnými cíli. První tematická podkategorie (3.2.1.) reprezentuje názory podporovatelů manželství pro všechny včetně návrhu zákona umožňujícího manželství pro stejnopohlavní. Protikladný návrh zákona popisuje podkategorie 3.2.2., který usiluje o zakotvení manželství jako svazku mezi mužem a ženou do Listiny základních práv a svobod. Naopak veřejnost podle průzkumů manželství pro všechny jednoznačně podporuje, jak uvádí podkategorie 3.2.3.

„V parlamentu znovu leží dva konkurenční návrhy. Jeden od liberálně orientovaných poslanců, aby i osoby stejného pohlaví mohly uzavřít i manželství. Druhý od konzervativnějších 54 poslanců zakotvit do Listiny základních práv a svobod manželství jen jako svazek muže a ženy.“ (IDCZ 3) Poslanci jsou tak rozděleni na dva názorově protikladné skupiny. Tyto návrhy jsou svým obsahem a cílem tak odlišné, že média tento stav označují jako „schizofrenní“: *„Máme schizofrenní Sněmovnu, která chce manželství pro všechny zároveň povolit i zakázat?“* (SZCZ 5)

Z této situace vyplývá, že média mají tendenci prezentovat politickou debatu o manželství pro všechny jako spor mezi dvěma jasně vymezenými tábory. To ukazuje, že média záměrně využívají rámec konfliktu, který přitahuje pozornost příjemců. Prezentace dvou protikladných návrhů zároveň naznačuje, že média se snaží zůstat objektivní tím, že dávají prostor oběma stranám debaty. Tento přístup však může přispívat k polarizaci veřejného mínění.

3.2.1. Manželství pro všechny jako žádoucí situace

Média dále uvádějí argumenty podpořené citacemi politiků, proč by manželství pro všechny mělo být schváleno: jednak se tím přestane vytvářet druhá kategorie občanů a zároveň tím děti vyrůstající v rodinách stejnopohlavních rodičů dostanou právní ochranu. *„Můžeme pomoci mnoha lidem, aby se cítili sebevědomí, aby se cítili dobře, aby se cítili přijatí touto společností, aby se necítili odtlačováni, že někdo zpochybňuje jejich práva,“* hájila předlohu Michaela Šebelová (STAN).“ (DCZ 2)

V rámci podpory manželství pro všechny se v médiích také uvádí nesouhlasné názory se zakotvením manželství jako svazku muže a ženy. Objevují se obavy o zhoršení životní situace pro stejnopohlavní páry, cílenou snahu zabránit narovnání práv nebo zmařené šance na budoucí povolení stejnopohlavního manželství. „*Zakotvení manželství jako muže a ženy nemá v Ústavě žádná ze západních zemí, všechny země na západ od nás, s výjimkou Itálie, mají už uzákoněno manželství pro stejnopohlavní páry. Tato změna nikomu nepomůže, a naopak může životy mnoha lidí ještě zhoršit,*“ zdůvodnila Kocmanová.“ (NCZ 3) „*Lipavský se v souvislosti s navrhovanou změnou listiny obává zhoršení životní situace pro stejnopohlavní páry. Ukotvením manželství jako svazku muže a ženy by se zmenšila pravděpodobnost, že v budoucnu bude možné manželství stejnopohlavním párům umožnit, míní*“ (IDCZ 4).

Novináři reflektují eskalaci politické debaty. Liberální politici podporující manželství pro všechny, které média citují, často ve svých výrocích kritizujících opozici odkazují na politiku konzervativních východních států jako je v Polsku, Maďarsku nebo Rusku. „*Přes všechny řeči o ochraně rodiny to má tedy jediný ideologický účel: znemožnit manželství stejnopohlavních párů, osvojení dětí mezi těmito partnery a zabránit narovnání práv. Je to cílená snaha nás ukotvit v ideovém prostoru maďarských a polských konzervativců a autoritářů,*“ uvedl Bartoš“ (IDCZ 5).

3.2.2. Manželství muže a ženy jako základ pro rodinu a společnost

Zpravodajská média dodržují normu objektivity a prezentují také opoziční konzervativní názory, které vysvětlují, jaké jsou pro společnost přínosy manželství pouze jako svazku muže a ženy. V první řadě se argumenty opírají o rodinu, která má nenahraditelnou funkci při plození a výchově dětí. Uvádí se také, že na tradiční podobě rodiny závisí přežití naší společnosti. „*Nováková svým kolegyním vysvětlila, že společnost vnímá jako určitý ekosystém, který stojí na určitých institucích. Manželství je v tom ekosystému jedním z brilantů pro biokulturní přežití té společnosti. A my se teď vlastně bavíme o tom, jestli zasáhneme do ekosystému*“ (SZCZ 6).

Mezi klíčové osobnosti, které prosazují ústavní zakotvení manželství muže a ženy, je nejčastěji zmiňován šéf poslaneckého klubu ODS Marek Benda, který je tvůrcem a pomyslnou tvářou tohoto konzervativního protinávrhu. „*Podobný názor má třeba předseda poslaneckého klubu ODS Marek Benda. Ten nechal přiřadit k novele občanského zákoníku řešící manželství pro všechny úpravu Listiny základních práv a svobod, do které by podle něj mělo být zakotveno, že manželství je pouze svazkem mužem a ženou*“ (NCZ 5). Podporovatelem

manželství pouze muže a ženy je také premiér Petr Fiala: „*Jsem přesvědčen, že jedině svazek muže a ženy je manželstvím. (...) Ale po mně nikdo nemůže chtít, abych věřil, že lidé stejného pohlaví mají vytvářet manželství a rodinu, která se rovná té přirozené. Odporuje to mé víře, mému rozumu, mému poznání,*“ (DCZ 3).

Prezentace konzervativních názorů vedle liberálních postojů ukazuje snahu médií o objektivitu a vyváženost. Média tímto způsobem zajišťují, že jsou slyšeny všechny strany debaty. Nicméně data z analýzy naznačují, že média často spoléhají na oficiální zdroje a významné politické osobnosti při formování svých zpráv. Výsledkem je, že mediální pokrytí je více zaměřené na politické elity než na širší společenské kontexty nebo alternativní názory. Mediální debata tak často vypadá jako prosté přepisování politických prohlášení, bez snahy jít hlouběji do tématu a nabídnout čtenářům konstruktivní návrhy a její možná řešení.

3.2.3. Manželství pro všechny má podporu většiny společnosti

Novináři ve svých článcích staví do juxtaopozice podporu pro manželství pro všechny ze strany veřejnosti a nejednoznačnou podporu od poslanců. Ve zpravodajství se nepřetržitě napříč celým sledovaným obdobím objevují zprávy, které reflektují roztržštěnou politickou debatu, ve které proti sobě stojí konzervativci a liberálové. „*Ve Sněmovně je širší spektrum politických stran, v každé jsou hodnotové frakce a skupiny, které třeba ani v rámci jedné strany nevnímají hodnotová témata stejně.*“ (IDCZ 13)

Oproti tomu média čtenáře rovněž informují o tom, že podle průzkumů veřejného mínění má v české společnosti manželství pro všechny jasnou nadpoloviční podporu – odhady uvádějí 60–70 %. Podporu společnosti má také adopce dětí stejnopohlavními páry, což je jedno z témat, které je ve Sněmovně jádrem sporu.

„*Podle posledních průzkumů více než polovina Čechů podporuje sňatky stejnopohlavních párů a přibývá i těch, kteří si myslí, že by se práva homosexuálů měla rozšiřovat. Víc než tři čtvrtiny lidí si pak myslí, že by měli mít možnost adoptovat děti svých partnerů.*“ (TNCZ 1)

Média tak explicitně naznačují, že v České republice je manželství pro všechny prozatím neprůchozím zákonem pouze kvůli konzervativní skupině politiků, kteří ho dlouhodobě bojkotují navzdory většinové podpoře společnosti. „*Zdá se i trochu nepochopitelné, že vláda například stále neschválila manželství pro všechny, přestože podle průzkumů jej schvaluje 67 procent lidí.*“ (IDCZ 15) „*Zastánci manželství pro všechny nicméně*

připomínají, že podle průzkumů je pro tuto možnost 65 % Čechů. V nejvyšších politických patrech přesto rozhodnutí drhne.“ (SZCZ 16) V čem je tedy problém, když jako společnost jsme připraveni?“ (IDCZ 13)

Přestože média dbají na vyváženost a objektivitu, samotní novináři vyjadřují údiv nad tím, že politici nechtějí schválit manželství pro všechny, i když má většinovou podporu veřejnosti. Tento údiv může naznačovat, že novináři navzdory hodnotám objektivitu a nestrannosti osobně sympatizují s liberálním postojem a jsou překvapeni nesouladem mezi veřejným míněním a politickými rozhodnutími.

Média dále zdůrazňují, že většina české společnosti podporuje manželství pro všechny a adopci dětí stejnopohlavními páry. Tím, že kladou důraz na většinový názor, mohou posilovat legitimitu liberálních postojů a vyvíjet tlak na konzervativní politiky, aby své názory přehodnotili. Zároveň může tento nesoulad mezi veřejným míněním a politickými rozhodnutími může oslabovat důvěru veřejnosti v politický proces a vytvářet dojem, že politici, kteří byli zvoleni jako zástupci lidu, nejsou v souladu s potřebami a názory občanů.

3.3. Mediální diskuse o názvu “manželství”

Snad největší překážkou, která dle médií politikum brání schválit návrh zákona o stejnopohlavním manželství, je samotný název svazku “manželství”. *„Problémem, kolem kterého se točila diskuse na plénu, je však samotné slovo ,manželství‘, což řada poslanců považuje za jakýsi symbol – a přispívá to k neochotě novelu projednat“ (NCZ 3).*

Zde se mediální debata dělí na 3 názorové kategorie – podle první z nich (3.3.1.) je v rámci reformy stejnopohlavních svazků nutné přejmenování samotného názvu na “manželství”, protože jedině tak dojde ke skutečnému zrovnoprávnění. Ve druhé podkategorii (3.3.2.) se objevují kompromisní názory, které sice s názvem “manželství” nesouhlasí, nicméně narovnání právního rámce pro stejnopohlavní páry podporují. Podle třetí názorové skupiny (3.3.3.) je název “manželství” vhodný výhradně pro svazek muže a ženy.

3.3.1. Manželství jako název i pro stejnopohlavní páry

První názorová frakce podporuje prosazení názvu “manželství” i pro páry stejného pohlaví. Tvrdí, že součástí zrovnoprávnění a odstranění diskriminace je nutný i samotný název manželství, protože – jak tvrdí i konzervativci – se jedná o symbol. Pouze manželství dává

stejnopohlavním párům skutečný pocit, že nejsou občany druhé kategorie a mohou využívat stejná práva, bez ohledu na svou sexuální orientaci.

Často zaznívají názory liberálních politiků, kteří považují přívlastek “registrované” (partnerství) za nedůstojný. Podle nich se v běžném životě registrují především věci; a pokud se registrují lidé, je to za účelem nějaké evidence, ne jako stvrzení vzájemného vztahu a lásky. „*Registrujeme auta, registrujeme rybáře, registrujeme se ve spolcích, ‘dal lidovecký poslanec najevo, že on osobně nepovažuje termín registrované partnerství za šťastný.*“ (IDCZ 2) „*Je to podobné asi aktům, které děláme my ostatní, když si jdeme například registrovat automobil. Přijde mi to vůči těmto našim spoluobčanům zkrátka nedůstojné.*“ (TNCZ 2)

Pokud název “manželství” těmto párům přiznán nebude, ke skutečnému zrovnoprávnění podle nich nedojde. „*Já si myslím, že skutečné zrovnoprávnění je dáno i tím slovem. Slovo může být magické a manželství pro všechny mi přijde jako název, který obsahuje tu pravou podstatu zrovnoprávnění,*“ uvedl Rakušan“ (SZCZ 7). „*Podle Stupky jde nejen o právní, ale i o symbolickou rovinu, která je s manželstvím spojená.*“ (DCZ 4)

3.3.2. Slovo “manželství” konzervativním politikům vadí

Média věnují prostor argumentům, které podporují zachování názvu institutu manželství výhradně pro označení svazku muže a ženy. „*Že je kamenem úrazu slovo ,manželství‘, potvrdil i poslanec KDU-ČSL Jiří Navrátil: ,My od počátku nesouhlasíme s tím, aby se to jmenovalo manželství‘*“ (SZCZ 7). V citacích politiků se argumentuje především nenahraditelnou hodnotou manželství, která z principu nemůže být pro každého – a to i v rámci heterosexuálních párů, které musí pro vstup do manželství tzv. “dozrát”. Manželství jako institut pro sezdané heterosexuální páry zaručuje základní stavební kámen pro každou rodinu a tím pádem i budoucnost naší společnosti.

„*Užitím pojmenování určeného pro tuto zcela exkluzivní instituci i pro jiné formy vztahů znamená devalvací hodnoty manželství*“ (IDCZ 6). „*Je to zásadní stavební kámen společnosti a vlastně budoucnosti. Takže i pro mě osobně ten název má svoji opravdu velmi silnou hodnotu*“ (NCZ 7).

Jiné argumenty se snažily kvantifikovat délku existence manželství jakožto heterosexuálního sňatku. „*Tisíce let trvá manželství jako svazek muže a ženy,*“ řekl nový šéf poslanců KDU-ČSL Aleš Dufek“ (IDCZ 1). Dokonce se hovoří i o “útoku” na instituci manželství. „*Problém je ale název manželství, který podle odpůrců útočí na tuto instituci*

a může pokračovat až ke zrušení názvu muž a žena. „Je to útok na symbol vedený pod záštitou boje o práva,“ argumentoval v diskuzi senátor Zdeněk Hraba“ (IDCZ 7).

3.3.3. Kompromisní řešení: název ne, práva ano

Třetí názorovou skupinu tvoří politici, kteří jsou zastánci kompromisního řešení – navrhuji narovnání práv pro stejnopohlavní páry, s názvem “manželství” však nesouhlasí.

„Umožněme práva, ale nesahejme do tradic,“ nabádal zákonodárce Marek Novák (ANO). (DCZ 2). „Já mám problém s tím názvem, ale nemám problém s tím vnitřkem. Určitě shodu najdeme všichni v tom, aby po sobě dědili, měli přístup na svoje informace a aby měli vdovský důchod, který máme my,“ prohlásila poslankyně Berenika Peštová (ANO)“ (TNCZ 2).

Novináři zároveň informují o kompromisu názvu pro stejnopohlavní sňatky – zaznívají návrhy jako “partnerství” nebo “rovnoprávné sňatky”. „Sněmovně představil návrh novely zákona o registrovaném partnerství, který ve čtvrtek podali lidovečtí poslanci. Navrhují, aby se svazek partnerů stejného pohlaví jmenoval nově partnerství“ (IDCZ 1). „Zatímco Piráti jasně prosazovali výraz manželství, konzervativnější část Starostů byla opatrnější. V koaliční smlouvě to proto vyřešili šalamounskou formulací ,rovnoprávné sňatky‘“ (SZCZ 7).

I v debatě o názvu stejnopohlavního manželství je zřejmá snaha médií o vyváženost a objektivitu. Novináři často prezentují tuto debatu jako střet mezi dvěma tábory (viz podkapitoly 3.3.1. a 3.3.2.), což může komplikovat hledání společného řešení. Tento přístup není v souladu s konstruktivní žurnalistikou, která by měla podporovat hledání řešení a dialog mezi různými stranami. Ten nabízí právě až třetí podkategorie, ve které novináři píšou o hledání společných bodů kompromisním návrhu, který by umožnil stejnopohlavním párům stejná práva jako manželům, ale s odlišným názvem pro jejich svazek. Tento přístup by mohl uspokojit jak konzervativní, tak liberální názory. Ovšem i tento návrh o kompromisním řešení reflektuje pouze to, co říkají oficiální politické zdroje – bohužel se nejedná o vlastní konstruktivní iniciativu novinářů inspirovanou např. podobným kompromisním řešením ze zahraničí.

3.4. Názorové střety o rodině a dětech ve stejnopohlavním manželství

Po neshodě ohledně názvu stejnopohlavních svazků je druhým významným tématem, kterému média věnují značnou část prostoru, děti a rodina. I tato “třetí plocha” má konzervativní a liberální názorové strany, které proti sobě intenzivně argumentují. Zatímco liberální strana

uvádí, že z umožnění manželství stejnopohlavních párů mohou mít jejich děti prospěch, druhá strana naopak tvrdí, že homosexuální rodiče jsou pro děti hrozbou. „*Dalším jádrem sporu podle ní budou adopce dětí stejnopohlavními páry a rodičovská práva, což avizují také další poslanci.*“ (NCZ 3)

Tato tematická kapitola se člení na několik podkategorií, které se věnují právní nejistotě stejnopohlavních rodičů a jejich dětí (3.4.1.), problému stejnopohlavních partnerů stát se společnými rodiči nebo pěstouny (3.4.2.), preferenci tradiční nukleární rodiny (3.4.4.) a debatě o vlivu stejnopohlavních rodičů na vývoj dětí (3.4.4.).

3.4.1. Stejnopohlavní rodiče jsou bez manželství v právní nejistotě

Prvním tématem kapitoly o dětech a rodině, které v médiích opakovaně zaznívá, jsou rodičovská práva. Týká se omezených práv stejnopohlavních partnerů ke svým dětem – resp. jednoho z partnerů, jenž není biologickým rodičem dítěte, ale pouze “sociálním”. Ten má k dítěti svého partnera značně omezené pravomoci, které mohou v každodenním životě způsobovat komplikace.

„*Například jeden z partnerů si může požádat jako jednotlivec o individuální pěstounskou péči, ale společnými pěstouny se mohou stát pouze manželské páry opačného pohlaví. Čili státu nevádí, že se osvojitelem nebo pěstounem stane gay či lesba, ale registrovaní partneři nemohou být rodiči, druhý z partnerů si dítě nemůže přisvojit.*“ (DCZ 1)

Otázka rozdílných rodinných práv biologického rodiče a sociálního rodiče se netýká pouze jich samotných, nýbrž i jejich širšího rodinného kruhu, např. prarodičů. „*A úplně nejvíc mi vadí, že ani my prarodiče nemáme práva k tomu osvojenému dítěti, ‘podotýká žena.*“ (SZCZ 3) Citován je i výrok poslance Marka Výborného, který na práva k dětem zastává odlišný názor: „*Žádné právo na dítě neexistuje. Je to zázrak, je to dar*“ (IDCZ 8).

3.4.1.1. Na nerovná práva doplácí i samotné děti

Další podmnožina argumentů uvádí, že manželství není pro stejnopohlavní páry důležité jen z roviny osobní radosti a pocitu uznání okolní společností, ale také především kvůli dětem, které společně často vychovávají. „*Data přitom ukazují, že uznání manželství stejnopohlavní svazky stabilizuje. Takže to dětem, které tu stejně často už žijí, jen pomůže, ‘doplnil.*“ (DCZ 1)

A jsou to právě děti – jak lze z výsledků analýzy chápat – které na současnou sňatkovou, a tedy i právní nerovnost doplácí. Jak novináři opakovaně citují – děti totiž žijí v právní nejistotě. Politici, kteří se snaží stejnopohlavnímu manželství zamezit především kvůli dětem,

tak právě dětem touto snahou nejvíce škodí. „*Například v případě rozpadu registrovaného partnerství nemají děti nárok na výživné či při smrti rodiče nemají děti v registrovaném partnerství právo na sirotčí důchod*“ (IDCZ 5).

V této debatě média kromě oficiálních politických zdrojů také uvádějí krátké osobní příběhy lidí, kteří jsou přímo zapojeni do tématu stejnopohlavního manželství. Tyto osobní příběhy poukazují na specifické problémy, které by mohly být přehlíženy nebo ztraceny ve všeobecné debatě. Média se snaží přiblížit lidskou stránku tohoto problému a čtenářům ukázat, jak konkrétně současná legislativa negativně ovlivňuje každodenní životy rodin stejnopohlavních partnerů.

„Je to právě nejistota kolem dětí, která jí na tom nejvíce vadí. „Kdyby se, nedej bože, stalo něco mé partnerce, tak moje děti, které vychovávám, spoluživím a které mi říkají mami, zůstanou bezprizorní.“ (SZCZ 9) „Výroky některých poslankyň jsou mi nejvíce líto zejména směrem k synovi, protože si myslím, že většina těch lidí, kteří vznášejí tyto necitlivé výroky, tak se tváří, že myslí na ty děti, ale oni na ně nemyslí. Kdyby na ně mysleli, zrovnoprávní sňatky homosexuálů a v tuto chvíli by se práva dětí z duhových rodin vyrovnala, ‘miní.’“ (SZCZ 10)

Zahrnutí osobních příběhů do zpravodajství pomáhá čtenářům lépe pochopit kontext a důsledky diskutovaných problémů – což rovněž přispívá k vytvoření vyváženějšího a hlubšího porozumění tématu a je v souladu s principy konstruktivní žurnalistiky.

3.4.2. Stejnopohlavní páry nemohou být společnými rodiči ani pěstouny

Podle některých nabízí stejnopohlavní páry mnohem lepší zázemí a rodinné podmínky pro výchovu dětí formou adopce nebo pěstounské péče – a to zejména pro takové děti, které jsou např. z dětského domova. Pro děti je důležité hlavně to, aby jejich “náhradní rodiče” byli především milující. „*Mně mě například překvapily stejnopohlavní páry, jak jsou nenáročné při výběru dítěte, a tím umožní celé řadě dětí vyrůstat v milující rodině, a nikoliv ústavní péči, ‘miní poslanec.*“ (NCZ 5)

Předpokladem pro společné pěstounství nebo adopci obou partnerů je však nutnost manželství. Proto se podle současného právního řádu stejnopohlavní páry společnými pěstouny nebo adoptivními rodiči stát nemohou. Pěstounem může být pouze homosexuál-jednotlivec, nikoliv homosexuální pár. To stejné se týká i adopce, kdy se rodičem opět stává pouze jeden z páru a na druhého partnera se žádná rodičovská ani příbuzenská práva nevztahují. „*Nelze si přisvojit dítě partnera, společně si osvojit dítě z ústavu ani být společným pěstounem.*“ (SZCZ 11)

3.4.2.1. Kontroverzní obavy o rodičovství stejnopohlavních párů

Ohledně péče o děti stejnopohlavními rodiči dávají média prostor i konzervativním, někdy až kontroverzním názorům. Ty kritizují fakt, že si homosexuální páry často pořizují děti formou náhradního mateřství – to podle některých odpůrců může vést až k obchodování s dětmi. „*Někteří zákonodárci tvrdě vystupují proti tzv. náhradnímu mateřství, kdy dítě páru, ať už stejnopohlavnímu, nebo třeba neplodnému, odnese a porodí náhradní matka. Mají obavy, že by mohlo dojít k obchodování s dětmi.*“ (NCZ 8)

Někteří poslanci své obavy z náhradního mateřství eskalovali ještě o úroveň výš: „*Pokud na to budete mít, tak si v blízké budoucnosti koupíte dítě jako domácího mazlíčka,*“ uvedl. Síla také zpochybňoval výchovu dětí homosexuálními páry a varoval, že dítě by se mohlo dostat do péče dvou pedofilů.“ (DCZ 2) „*Pokud na to budete mít, v budoucnosti si koupíte dítě jako domácího mazlíčka podle svých požadavků – blond klučinku s výškou 190 cm a třeba s IQ 180. Většina těch, co na to mít nebudou, se stane podřadnou rasou, jejíž IQ bude řízeno neúprosnou Gaussovou křivkou,*“ hlásal.“ (SZCZ 12)

Citování názorů, které kritizují náhradní mateřství a varují před možným zneužitím, je součástí mediální rutiny, která se snaží prezentovat obě strany debaty v souladu s normou objektivity. Tento přístup má za cíl poskytnout čtenářům různé pohledy na věc a umožnit jim vytvořit si vlastní názor. V této eticky citlivé debatě, která se týká především dětí a jejich práv, by se však média měla snažit nejen o vyváženost, ale také o snížení polarizace a podporu konstruktivního dialogu a hledání řešení. Když média doslovně citují tyto výroky, které jsou na hraně etiky, pomáhají je šířit a zviditelňovat napříč veřejností. I když to činí pod záštitou normy objektivity a snahy o vyváženost, novináři nezohledňují, že zveřejňování těchto výroků může poškodit LGBT komunitu a jejich snahu prosadit manželství pro všechny.

3.4.3. Tradiční nukleární rodina je jediná správná

Konzervativní odpůrci manželství pro všechny tvrdí, že tradiční podoba rodiny s heterosexuálními rodiči má svou nenahraditelnou roli. Argumentem se stává původ slova “rodina” – jenž je odvozena od slova “rodit”. Tím, že dítě nemůže vzniknout z pohlavního styku dvou žen nebo dvou mužů, tak stejnopohlavní páry skutečnou rodinu nikdy vytvořit nemohou.

„*Já si myslím, že i to dítě má právo znát své biologické rodiče, znát svůj původ, vědět, kde jsou jeho kořeny, kdo byla jeho matka, kdo byl jeho otec, protože nevím, jestli jsou nějaké*

nové poznatky v biologii, že ze dvou spermií může vzniknout člověk, či případně ze dvou vajíček může vzniknout člověk,‘ řekl Dufek“ (IDCZ 11). „Děti se párům stejného pohlaví nerodí, argumentuje Zeman. Svou obhajobu manželství výhradně jako sňatku muže a ženy postavil prezident Zeman na tom, že slovo rodina je odvozené od slova rodit.“ (IDCZ 12)

Z řad konzervativních politiků byly citovány opět velmi silné – až hanlivé argumenty: „,Tradiční rodinu nepovažují za anachronismus, ale naopak za základní podmínku pro reparaci aktuálně probíhající morální a fyzické devastace naší společnosti.““ (SZCZ 12) „,Síly ve společnosti, které chtějí redefinovat základní opěrné pilíře, které jsou nejpraktičtější a nejvíce zajišťují biokulturní přežití společnosti, tak my vidíme, že tam skutečně ty prvky neomarxismu jsou,‘ uvedla Nováková, ‘“ (SZCZ 13).

I v tomto případě výzkum odhalil, že novináři dodržují normu objektivity a nestrannosti: vůči konzervativním argumentům kritizující uspořádání homoparentálních rodin či zakládání rodiny cestou náhradního mateřství zaznívají také protireakce ze strany liberálních zastánců. Ti se ve svých promluvách snaží vysvětlit, že zdaleka ne všechny děti dnes vyrůstají v kompletní a šťastné nukleární rodině s matkou a otcem. Velmi časté jsou naopak rozvody, kdy se tak děti ocitají ve střídavé péči, navíc mohou být vychovávány novými partnery svých rodičů, kteří k dítěti nemají příbuzenský vztah. V jiných případech se stává, že se děti vlivem svých rodičů ocitnou v dětském domově nebo i v péči prarodičů. Rodina může mít nespočetné množství podob.

„,Vždyť existují maminky samoživitelky nebo děti vyrůstající ve strašných podmínkách, kde je buď alkoholismus. I v heterosexuálních párech se dějí negativní situace ovlivňující psychiku dětí. Kolikrát ty děti z problematických rodin by byly šťastnější někde, kde je budou opravdu milovat,‘ uvedla Fialová.“ (SZCZ 6) „,Odpůrci také argumentují tím, že není přirozené, aby dítě mělo dvě mámy nebo dva táty. Ale vzhledem k české rozvodovosti má klidně i tři až čtyři mámy nebo táty, a to už jim nevadí,‘“ (DCZ 1).

3.4.4. Debata o vlivu stejnopohlavních rodičů na vývoj dětí

Novináři se dále zabývají tématem, které posuzuje možný vliv stejnopohlavních rodičů na vývoj jejich dítěte. Zde opět platí, že jsou konzervativní a liberální názory a argumenty vyvážené zastoupeny: zatímco zastánci stejnopohlavního manželství tvrdí, že homoparentální rodiny děti nijak negativně neovlivňují, odpůrci tvrdí opak – a poukazují především na nutnost ženských a mužských vzorů při vývoji dítěte.

3.4.4.1. Stejné pohlaví rodičů nehraje při výchově roli

Na podporu stejnopohlavního rodičovství média citují v tomto případě především odborníky z oboru sociologie a psychologie, což ukazuje jejich snahu podpořit tvrzení o neškodnosti stejnopohlavního rodičovství vědeckými důkazy. Tento přístup posiluje důvěryhodnost médií a přináší do debaty odborný pohled.

„Sociolog Daniel Prokop upozorňuje, že podle většiny výzkumů nemá vliv na rozvoj dětí orientace rodičů, ale stabilita.“ (DCZ 1) „Podle Kutálkové navíc výzkumy již dlouhé roky dokazují, že výchova stejnopohlavními rodiči nemá na děti negativní vliv. (...) V České republice existují desítky odborných a vědeckých kapacit, které toto stanovisko rovněž podporují a snaží se vyvrátit nevědecká tvrzení, která homoparentální rodiny poškozují.“ (SZCZ 8)

Ve větší míře se také opět objevují osobní příběhy: v tomto případě dětí vychovávaných rodiči stejného pohlaví, které z první ruky podávají svědectví o tom, že je výchova rodičů nijak nepoškodila. *„Podle Ušely nemusí platit ani teze, kterou zmiňují někteří odpůrci stejnopohlavních svazků – tedy že dítěti vychovávanému dvěma matkami bude nutně chybět mužský vzor. ‚Mohl jsem si ho najít jinde, třeba v dědovi. Ale ten základ mi mohly dát obě mámy, protože každá znala něco jiného a uměla trochu něco jiného,‘ říká s tím, že hodnoty nejsou závislé na tom, jestli jde o muže nebo ženu.“ (SZCZ 3) „Častý argument odpůrců manželství pro všechny je, že děti vychovávané stejnopohlavním párem tím budou ovlivněny po zbytek života, případně že homosexualitu ‚okoukají‘ od svých rodičů. Dvaadvacetiletého Kryštofa od narození vychovávaly dvě matky a odpůrcům vzkazuje: je to blbost.“ (SZCZ 6)*

Média tak přináší konkrétní zkušenosti jednotlivců, které pomáhají čtenářům vcítit se do jejich role – a zároveň tím média pomáhají čtenářům přiblížit téma srozumitelnějším způsobem. To je v souladu s rutinním cílem médií poskytovat informace, které jsou relevantní a blízké jejich publiku. Citováním osobních příběhů a odborných názorů přispívají k lidskému rozměru debaty a podporují informovaný dialog.

3.4.4.2. Stejné pohlaví rodičů má na děti špatný vliv

Zatímco osobní příběhy a citace odborníků přinášejí pozitivní perspektivy, naproti tomu zaznívají hlasy konzervativní a kritické – v tomto případě bez osobních příběhů nebo názorů odborníků, ale pouze jen politiků. Ti vidí hlavní problém v tom, že stejnopohlavní páry nemohou dětem zajistit rovnováhu mužských a ženských vzorů, které jsou pro vývoj dětí nezbytné. Snaha hledání

řešení a podpora informovaného dialogu je tak opět vytlačena tradiční mediální rutinou upřednostňující konfliktní rámce.

„Děti potřebují ke svému zdravému fungování vzory mateřství a otcovství, které se snaží napodobovat,“ řekla Bělohlávková (KDU-ČSL).“ (SZCZ 13) „Jeho stranický kolega Hayato Okamura pak dodal, že manželství je ,výsočný prostor pro kvalitní výchovu dětí, zejména v letech dospívání, kdy se formuje jejich identita.“ (SZCZ 12) „Předseda SPD Tomio Okamura například při projednávání manželství pro všechny řekl, že by raději skočil z okna než být adoptován stejnopohlavním párem.“ (SZCZ 25)

Pokud je takto “nevhodně” vychováno jedno dítě, které je stejnopohlavními rodiči negativně ovlivněno, tak to následně poznamená i budoucí generace. *„Děti, které vyrůstají v homosexuálních rodinách, budou jistě touto výchovou poznamenány. Jaký dopad to bude mít na další generace, se my už opravdu nedozvíme,“ prohlásila.“ (SZCZ 13)*

Další názor popisuje obavy z toho, že děti budou za své rodiče-homosexuály svým okolím šikanovány. Navíc není vhodné, aby se před samotnými dětmi stejnopohlavní partnerství legitimizovala na úkor představy o tradiční nukleární rodině. *„Síla šel ještě dál – uvedl, že pokud se dítě dostane ,do péče dvou pedofilů‘, bude to pro něj znamenat ve školce a ve škole hrozbu šikany. ,Také pokud bude dítě vychováno v gay vztahu stylem, že je normální, když muž má anální sex s mužem, tak je do budoucna cosi špatně,“ řekl poslanec SPD a dodal, že je nutné zvrátit současný vývojový trend a vrátit se k ,tradiční rodině‘.“ (SZCZ 12)*

Na příkladu těchto výše uvedených výroků výzkum opět ukázal, že novináři běžně doslovně citují nenávistné a eticky sporné výroky, které mohou přispívat k šíření negativních stereotypů a poškozovat LGBT komunitu, které se tyto výroky týkají. Je zde také patrný kontrast toho, z jakého zdroje výše uvedené citace pocházejí. Zatímco v kapitole 3.4.1.1. dávají novináři prostor k vyjádření názoru odborníků z oblasti sociologie a psychologie či přímo dětí vychovávaných stejnopohlavními páry, na opačné straně názorového spektra nechávají média zaznít laické názory konzervativních politiků, kteří o výchově dětí stejnopohlavními páry nemají žádnou bezprostřední zkušenost či odborné znalosti. Média tak místo snahy o kompromisní přístup přispívají zdůrazňováním konfliktů mezi konzervativními a liberálními názory k polarizaci veřejného mínění.

3.5. Kulturní válka rozpoutaná mezi liberálními a konzervativními politiky

Mediální debata, která v průběhu sledovaného období sleduje vývoj diskusí ohledně návrhu uzákonit manželství pro všechny, reflektuje také postupně sílící kulturní rozepře mezi politiky. V průběhu sledovaného období začínají novináři konstatovat, že se na politické scéně kolem návrhu o manželství pro všechny rozpoutala kulturní válka.

„Co se to v české politice děje? Přenesly se kulturní války ze sociálních sítí i do českého Parlamentu?“ (SZCZ 15)

Média kritizují celkový zmatek v této debatě, jelikož se v ní nelze orientovat podle stanovisek jednotlivých politických stran, nýbrž jen podle konkrétních politiků-jednotlivců. *„Situace je pro diváka zvenčí o to nepřehlednější, že v této otázce nefunguje stranická příslušnost ani dělení na koalici a opozici. Rozdělené jsou skoro všechny strany napříč Sněmovnou.“ (SZCZ 11)*

Výsledky analýzy ukázaly, že se mediální debata kolem kulturních sporů štěpí na náboženské argumenty (3.5.1.) a argumenty založené na historii (3.5.2.).

3.5.1. Kulturní hodnoty přijetí manželství pro všechny nebrání

Novináři v mediální debatě udržují reprezentaci konfliktu mezi liberální a konzervativní stranou i v rámci náboženských a kulturních argumentů. Zastánci manželství pro všechny se s jejich pomocí snaží vysvětlit, že Česko je země ateistická, a tak není důvod, proč by měly být v rámci přijetí tohoto zákona brány ohledy na to, co je a co není v souladu s náboženstvím. V dnešní společnosti se navíc běžně dějí rozvody, nevěry, nebo se děti rodí nemanželským párům. To vše naše společnost toleruje bez ohledu na to, že to odporuje křesťanství. *„V křesťanském pojetí světa je zas nemožná nevěra a rozvod.“ (DCZ 5) „Mimochodem polovina dětí se rodí nesezdaným párům. Včetně těch, kde jsou partnery křesťané.“ (DCZ 6)*

Novináři přinášejí také informace o tom, které ze západních zemí již manželství pro všechny uzákonily – a to i navzdory silnému náboženskému vlivu nebo konzervativní vládě. *„Často vychází Česko v mezinárodních srovnáních jako ‚nejvíce ateistická země na světě‘, nicméně manželství pro homosexuální páry uzákoněné nemáme. Takový zákon platí ve 34 zemích světa. Dokonce i v některých z těch, které jsou tradičně přísně katolické – ve Španělsku, Brazílii, Argentině.“ (SZCZ 17)* Média se však tomuto tématu blíže nevěnují a nemají ambici čtenáře

hlouběji informovat, jaké konkrétní cesty provázely uzákonění stejnopohlavního manželství v těchto zemích.

Na opačné straně této konfliktní mediální debaty vysvětlují odpůrci manželství pro všechny své důvody, proč by manželství mělo zůstat u svazku pouze muže a ženy.

„Pro nás ta změna je něco jako kulturní revoluce, úplné přenastavení chápání slov, jak je chápeme od nepaměti. Manželství je instituce, která je starší než stát.““ (SZCZ 19) „Například lidovecký poslanec Šimon Heller kolegům připomněl, že je z jižních Čech, které jsou zemědělským regionem. „U nás na jihu Čech je hovězí vždy hovězí, kuřecí je kuřecí a manželství bude vždycky svazkem muže a ženy,“ prohlásil.“ (SZCZ 12)

Média informují i o konzervativních názorech, které vyjadřují obavy z budoucího povolování sňatků skupinám osob nebo z masového rozvoje center asistované reprodukce.

„Například nový předseda klubu KDU-ČSL Aleš Dufek se obává toho, že do budoucna by mohly žádat o manželství například i skupiny více osob.“ (DCZ 2) „Nesouhlasné reakce vyvolalo ale hlavně vystoupení poslance Jana Síly z SPD, který řekl, že čtyřprocentní menšina se snaží přenést na většinovou populaci zátěž své biologické anomálie a že prosazení manželství pro homosexuály zruší překážku rozvoje byznysu soukromých center asistované reprodukce.“ (IDCZ 1)

V této konfliktní debatě, ve které se názory konzervativních a liberálních politiků vyostřují, se vhodně nabízí přístup mírové žurnalistiky: snahou pro novináře by mělo být jednak konflikt deeskalovat, ale také nabídnout čtenářům hlubší analýzu politických a sociálních faktorů, které ovlivňují rozhodování konzervativně smýšlejících poslanců – některé vlastní zájmy a cíle, které ovlivňují jejich postoje, jsou pravděpodobně neotevřeně přiznané, ale skryté (Webel a Galtung, 2007). Zároveň by v této debatě měly mít hodnoty porozumění a empatie přednost před hodnotami objektivitu a nestrannosti. Zde však výsledky analýzy znovu ukazují, že prioritou pro novináře je v souladu s tradiční žurnalistikou poskytovat prostor podporovatelům i kritikům manželství pro všechny tak, aby si čtenáři na základě tohoto zpravodajského rámce vytvořili vlastní názor. Při dodržování normy objektivitu novináři opět neberou ohled na důsledky svých zpráv a nezaobírají se tím, komu pomohou a komu ublíží.

3.5.2. Argumenty založené na historickém vývoji společnosti

Součástí české mediální debaty je i historický exkurz. Liberální zastánci manželství pro všechny uvádí různé příklady z historie, kdy se postoje společnosti změnila a to, co bylo dříve tabu a nemyslitelné, je dnes každodenní samozřejmostí. Jde například o ženské volební právo, za které bojovaly sufražetky. „*Lidé s jinou sexuální orientací jsou podle něj skupina obyvatel, která nemá v Česku stejná práva jako všichni ostatní. ‚Sufražetky to také neměly jednoduché, řezali je jako žito,‘ řekl také Bernard.*“ (IDCZ 16)

Další názor uvádí analogii manželství pro všechny a otroctví, rasismu nebo smíšeného manželství. „*Není to tak dávno, kdy mnohé americké křesťanské instituce obhajovaly otroctví. (...) Bojovaly tehdy proti integraci černochů, proti smíšeným manželstvím a tvrdily, že je to přání Boha... Politika homofobie je stejná – snad jen s tím rozdílem, že ji lidé ještě stále přijímají.*“ (SZCZ 17) Novinář Saša Mitrofanov uvádí, že odpůrci manželství pro všechny, kteří podporují ústavní zakotvení manželství muže a ženy, usilují o stejně diskriminující Ústavu, jako byla za dob komunistické ČSSR. „*Jde však o snahu poslanců zmršit Ústavu stejně, jako byla zmršena za vlády KSČ.*“ (NCZ 4)

Argumenty odkazující na historii v rámci mediální debaty zaznívají i od odpůrců přijetí stejnopohlavního manželství. Ti se snaží především zdůraznit délku existence manželství jako sňatku muže a ženy. „*Předseda lidoveckého klubu Dufek pak ještě dodal, že manželství je svazkem muže a ženy po tisíce let. ‚Bylo to tak za otrokářské společnosti, feudalismu, komunismu, nacismu,‘ vypočítal.*“ (SZCZ 12)

3.6. Manželství pro všechny jako politický nástroj

Poslední tematický celek, který vzešel z analyzovaných dat, uvádí, že z manželství pro všechny se stává politický nástroj boje o moc. Ze zpravodajských článků totiž vyplývá, že mnozí politici a dokonce i samotné strany přestávají vnímat manželství pro všechny jako zákon, který má pomoci LGBT komunitě, ale jako prostředek, pomocí kterého mohou pošpinit soupeřící strany, připsat si zásluhy a tím pádem také přitáhnout voliče na svou stranu. Mohlo by se zdát, že politici snaží předhánět v tom, kdo nejrychleji stejnopohlavním párům pomůže narovnat práva, ve skutečnosti za tímto jednáním stojí politická taktika a manipulace.

3.6.1. Snaha získat voliče na svou stranu

Média prezentují úhel pohledu, který českou debatu o manželství pro všechny prezentuje ve zcela jiném světle: politici se nesnaží narovnat nebo odepřít práva stejnopohlavním párům na základě hodnot nebo názorového přesvědčení, ale kvůli získání hlasů voličů na svou stranu. Novináři připomínají proces přijímání registrovaného partnerství v roce 2006, jenž tehdejší premiér nakonec prosadil s cílem získat sympatie mladých voličů. „*Emoce panovaly i v debatě o přijetí registrovaného partnerství v roce 2006. Tenkrát premiér Paroubek hledal témata, kterými by přitáhl k sociální demokracii mladé, liberální voliče z měst.*“ (IDCZ 18) Podle novinářů nastává stejná situace i dnes, kdy politici jednají na základě toho, aby přesvědčili voliče – ovšem bez reálné snahy a motivace manželství pro všechny skutečně co nejdříve prosadit. „*Zákonodárci chtějí mít pro voliče důkazy, že se o něm minimálně snažili ve Sněmovně mluvit. Většina z nich ale nevěří, že se jim podaří v tomto volebním období nějakým způsobem dořešit.*“ (NCZ 5) „*Bureš míní, že chce ANO zákonem zaujmout mladší voliče. ‚To jsou voliči, kteří nevidí důvod pro to, aby stejnopohlavní páry nemohly mít právo na manželství,‘ poznamenal. ‚Je nešťastné, že se zákon stává předmětem boje proti koalici.*“ (NCZ 9)

Přestože je podle dat z průzkumů většina české společnosti pro přijetí manželství pro všechny, stále je nezanedbatelná část populace proti. Vzhledem k roztržitosti voličského spektra, kdy politické strany jsou nuceny vytvářet mnohačlenné koalice (které jsou navíc mnohdy nesourodé), má pro konzervativní strany stále smysl vést úsilí proti manželství pro všechny, protože i tyto postoje mají šanci získat u voličů sympatie. „*(...) polarizované názory se mohou hodit populistickým politikům. ‚Na LGBT+ právech a tématech si příliš pozitivních politických bodů neuhrajete, ale naopak na nich můžete získat body, když jste proti.*“ (SZCZ 8)

3.6.2. Snaha připsat si zásluhy

Objevují se i takové zprávy, které popisují manželství pro všechny jako souboj politiků připsat si zásluhy – a to jak uvnitř pětikoalice, tak i u opozice. V pětikoalici je totiž několik politických stran, jejichž volební podpora je těsně kolem 5 % hranice. Tyto strany se proto snaží využít jakékoliv příležitosti se angažovat a snaží se proto, aby si manželství pro všechny mohly připsat ke svým politickým výsledkům a úspěchům. „*Z konfliktu je cítit, že oba politici usilují o to, aby to byla právě jejich strana, která si připiše ‚zásluhy‘ za prosazení (...). Potřebují se ukázat,*

protože ani jedna z partají na tom není dobře.“ (SZCZ 20) Novináři toto jednání, ve kterém si politici snaží téma manželství pro všechny přivlastnit, nazývají politickou hrou. *„Poslanci po letech začali opět řešit manželství pro všechny. Jakkoliv je krok vítaný, jeví se to spíše jen jako politická hra o to, kdo si bude moci připsat zásluhy, že prosadil otevření této diskuse na plénu Sněmovny. (...) Zástupci koalice následně Novinkám mimo záznam přiznali, že Pekarová bod navrhla dřív proto, aby si ‚zásluhy‘ nepřipisovala opozice.*“ (NCZ 5)

3.6.3. Snaha rozhádat opozici a zdržovat

Zatímco některé politické strany využívají manželství pro všechny jako politický nástroj s cílem přilákat voliče a připsat si zásluhy, média přicházejí i se třetím způsobem, jakým se strany snaží toto téma využít ve svůj prospěch. Ten se týká především hnutí ANO, které sice dříve bylo vůči stejnopohlavnímu manželství nevyhraněné, nicméně ke sklonku sledovaného období jej začalo nečekaně aktivně podporovat – a to s cílem rozhádat opozici a bojkotovat jiná diskuzní témata. *„Podle koalice i některých odborníků ale hnutí ANO pouze zneužilo toto citlivé téma k obstrukcím. ANO to odmítá, prý se jen snaží dostat na program téma, kterému se koalice vyhýbá.*“ (TNCZ 3) *„Je z toho vytvořený konflikt mezi politickou opozicí parlamentní a parlamentní většinou, který má spíše za úkol zastínit ty současné debaty o konsolidačním balíčku vlády,‘ myslí si komentátor Patrik Eichler. ‚Hnutí ANO to použilo jako nástroj k rozklizení vládní koalice,‘ dodal.*“ (TNCZ 5)

Novináři rovněž informují o možné snaze hnutí ANO návrh o manželství pro všechny takticky narušovat tak dlouho, že se ho konce volebního období nepodaří uzákonit – nejspíše proto, aby si po případném vítězství v příštím volebním období mohlo připsat zmiňované zásluhy samo. *„Zástupci iniciativy Jsme fěr, která za manželství pro všechny lobbuje, se obávají, aby se zákon vůbec projednal. Zákulisní vyjednávání, na které se odvolávají liberální poslanci, podle nich může být jen strategie některých odpůrců – rozmělnit debatu a předstírat dialog tak dlouho, dokud nebude pozdě.*“ (SZCZ 11)

3.7. Příklady konstruktivní žurnalistiky

Jedním z cílů této práce je zaměřit se na vzorek analyzovaných článků optikou konstruktivní žurnalistiky a zjistit, zda média tento alternativní přístup ve zpravodajství o tématu manželství pro všechny využívají.

Výsledky ukazují, že v drtivé většině článků novináři uplatňují tradiční normu objektivitě a nestrannosti a na hlubší analýzy a hledání konstruktivního řešení rezignují. Přesto se v analýze vzorku zpravodajských článků zdařilý příklad konstruktivního přístupu objevil. Článek nese titulek “Britský konzervativec přijel přesvědčit české politiky o manželství pro všechny” a byl publikován 4. března 2023 novinářkou Martinou Machovou na serveru seznamzpravy.cz (SZCZ 9). Autorka uplatňuje přístup žurnalistiky orientované na řešení, jelikož uvádí příklad toho, jak se identická problematika přijímání stejnopohlavního manželství již vyřešila v jiném prostředí – konkrétně ve Velké Británii. Článek informuje o britském konzervativním politikovi Elliotu Colburnovi, který v době publikace článku přijel navštívit Prahu a diskutovat s českými politiky o tématu manželství pro všechny, kterým se o sám na půdě britského parlamentu zabývá. Novinářka Martina Machová s Colburnem uskutečnila rozhovor, ve kterém se ptá na Colburnův názor na podobu současné české debaty o tomto tématu, nesouhlasný postoj strany ODS a návrh konzervativních poslanců ústavně ukotvit manželství jako svazek výhradně muže a ženy. Colburn vysvětluje, že Velká Británie může své zkušenosti s přijetím manželství pro všechny Česku předat, protože tamní vláda tento zákon přijala již před 10 lety – a to dokonce za vlády konzervativců. Colburn prostřednictvím článku vzkazuje českým politikům, aby o manželství pro všechny uvažovali s otevřenou myslí a zaměřovali se především na jeho výhody. Konstruktivní rysy článek nese i v pasážích, ve kterých Colburn vyzývá české politiky, kteří jsou proti manželství pro všechny, aby toto téma prodiskutovali s britskými politiky, kteří před 10 lety zastávali stejný názor – Colburn zdůrazňuje, že britští konzervativci za dobu fungování stejnopohlavního manželství změnili názor a mohli by tak efektivně přesvědčit i české politiky. Colburn si sám klade ambice české konzervativní politiky během své návštěvy v Praze přesvědčit o přijetí tohoto tématu – i díky tomu, že i on se hlásí ke Konzervativní straně.

„Doporučil bych jim, aby měli otevřenou mysl. Aby si vyslechli argumenty, jak je to prospěšné. A nejenom pro samotné členy LGBT+ komunity, ale i ekonomicky a vůbec pro společnost jako takovou. Když se vše položí na misky vah, tak máme jednoznačná data, která mluví o tom, že to dává smysl jak ekonomicky, tak i sociálně. Všechno mluví pro uzákonění. Podobné obavy zaznívaly tehdy před deseti lety i v Británii. Doporučil bych také kolegům, aby se pobavili s některým z britských politiků, kteří třeba před těmi deseti lety byli proti přijetí takové legislativy, ale během těch deseti let změnili názor. Těch kolegů nebylo úplně málo, ale ušli nějakou cestu, změnili názor, a když se jich zeptáte, jak by hlasovali dnes, tak by řekli, že by hlasovali pro. Je to zajímavý myšlenkový posun.“ (SZCZ 23)

Článek dále rozebírá pohled na tzv. dualistický model, který umožňuje souběžnou existenci manželství pro heterosexuální páry a oddělenou formu partnerství pro stejnopohlavní páry

(Burešová, 2020). Colburn vysvětluje, že se Británie rozhodla instituci manželství včetně samotného názvu rozšířit i pro stejnopohlavní páry z jednoduchého důvodu – pokud by se pouze narovnal práva bez možnosti názvu “manželství”, diskriminace by tak de facto stále přetrvávala.

„I v Británii se diskutovalo, jestli je vhodné mít například nějaké dva systémy a jestli říkat něčemu manželství a svazkům stejnopohlavních párů říkat nějak jinak. Ale nakonec jsme si uvědomili, že kdybychom chtěli vyloučit stejnopohlavní páry z pojmu manželství, tak by to stále způsobovalo diskriminaci minimálně v legislativní formě a v definici a vlastně by to byla diskriminace v zákulisí. Proto jsme upustili od definice manželství jako svazku muže a ženy. Aktuálně je ta definice v britském právu jako svazek dvou osob. Přišlo nám to jako nejvhodnější způsob, jak zajistit rovnost opravdu pro všechny, a ne si na ni jenom nějak hrát.“ (SZCZ 23)

V rámci všech analyzovaných článků je tento výše uvedený jediný, který je psán ve stylu konstruktivního přístupu a snaže orientovat se na řešení v celém svém rozsahu. Ve vícero člancích jsem identifikoval pouze konstruktivní prvky – dílčí pasáže, které charakteristice konstruktivní žurnalistiky zdánlivě odpovídají. Nejedná se tedy o články, které jsou jako celek konstruktivně zaměřené: novináři v rámci různých článků například informují o tom, které země již manželství pro všechny uzákonily – včetně těch, které jsou katolické, jako třeba Španělsko nebo Irsko. Média se však tomuto tématu blíže nevěnují a nemají ambici čtenáře hlouběji informovat, jaké konkrétní cesty provázely uzákonění stejnopohlavního manželství v těchto zemích. *„Mezi zeměmi, které manželství pro všechny umožňují, jsou i katolické státy Španělsko a Irsko, jehož premiér Varadkar také v českém Senátu vystoupí. Tento týden schválilo manželství pro všechny také Estonsko, jako první ze zemí bývalého Sovětského svazu.“ (IDCZ 19)*

Novináři své články také často prokládají osobními příběhy. Ty přibližují životní příběhy, situace či komplikace lidí, kterých se tematika manželství pro všechny přímo dotýká. Většinou se jedná o děti z LGBT komunity, jejich rodiče nebo stejnopohlavní páry, které se kvůli nerovným právům musí potýkat s různými legislativními překážkami.

„Dvaadvacetiletý Kryštof od narození žije v takzvané duhové rodině. Vychovávaly ho dvě matky. I přes argumenty konzervativců, že výchova dětí homosexuály vede k homosexualitě nebo minimálně děti ovlivní z hlediska vnímání vzorů muže a ženy, má Kryštof snoubenku, se kterou do budoucna plánuje založit rodinu.“ (SZCZ 10) „Petr Laně se s partnerem Janem Rousem, kteří jako první stejnopohlavní pár v Česku adoptoval syna Vojtu, rozhodli přechodně přestěhovat do Nizozemska. Nechtěli mít soustavný pocit, že musí dokazovat, že se dokáží o dítě postarat.“ (IDCZ 18)

Rozhovory s lidmi, které jsou v konkrétní problematice zainteresovaní, patří k prvkům, které konstruktivní žurnalistika využívá. Články vydané v českých médiích, které tyto osobní příběhy zahrnují, se však tématu manželství pro všechny konstruktivně v plném rozsahu nevěnují.

Z analýzy dat vzešlo také zjištění, že média sice v publikovaných člancích důsledně zastávají normu objektivitu a nestrannosti, přesto je místy patrné, že samotní novináři vůči tématu manželství pro všechny mají liberální postoj a jsou pro jeho legalizaci. Teorie o normě objektivitu tvrdí, že její součástí je také “odosobnění” novináře, který do textu nepromítá žádné ideologické nebo názorové postoje (McNair, 2004). To však pro české novináře však ne vždy zcela neplatí – a místy se v datech objevují jejich komentáře, které snaže prosadit manželství pro všechny explicitně podporují. „*Manželství pro všechny je proti těmto a dalším dějinným změnám vážně maličkost.*“ (DCZ 7) „*Je jasné, že slovo manželství pro homosexuální svazky žádnému heterosexuálovi neubližuje.*“ (DCZ 6) „*K rozhodnutí pře o manželství pro všechny nám postačí srdce a rozum.*“ (DCZ 6)

4. Diskuze

Hlavním cílem této práce bylo zjistit, jakým způsobem reprezentují média fenomén manželství pro všechny v ČR. Druhým cílem této práce bylo analyzovat mediální reprezentaci fenoménu manželství pro všechny optikou různých žurnalistických přístupů (constructive journalism, solution-oriented journalism, peace journalism) a jejich odlišných norem.

Výsledky výzkumu ukazují, že se v médiích během sledovaného období objevuje vyvážený poměr argumentů pro a proti přijetí manželství pro všechny. Pomocí metody otevřeného kódování a následného axiálního kódování vzniklo celkem šest ústředních tematických celků. Média věnují pozornost rozdílům mezi registrovaným partnerstvím a manželstvím, zejména rozdílům v právech, které tyto instituce nabízí, resp. o která práva je jsou registrovaní partneři oproti manželům ochuzeni. V potaz je také brán samotný akt oddávání novomanželů a registrování partnerů, který média vnímají jako diskriminující či podřadný. Dále byla reflektována politická diskuze mezi návrhem manželství pro všechny a opozičním návrhem ústavně zakotvit manželství jako svazek muže a ženy – tyto návrhy jsou svým obsahem a cílem tak protikladné, že média tento stav označují jako “schizofrenní”. Významná část prostoru je v médiích věnována dětem a rodině, debatě o rodičovských právech, adopci a pěstounství, podobám rodiny i vlivu stejnopohlavních rodičů na vývoj dětí. Závěrečná tematická kapitola představuje téma manželství pro všechny jako nástroj politické manipulace,

kterým se jednotlivé strany snaží připsat zásluhy za prosazení tohoto návrhu nebo se tím snaží blokovat diskuzi jiných témat či také destabilizovat vládnoucí pětikoalici SPOLU.

Výsledky druhého cíle výzkumu – analyzovat v datech konstruktivní žurnalistiku – ukazují, že čeští novináři tento alternativní žurnalistický přístup nevyužívají. Napříč všemi zpravodajskými články dominuje tradiční norma objektivita a nestrannosti, což vede k tomu, že jsou v člancích důsledně zastoupeny konzervativní i liberální názory, které jsou proti sobě v konfliktu. Pouze jeden článek z výzkumného vzorku je psán konstruktivním přístupem – přináší informace o možném řešení otázky manželství pro všechny prostřednictvím rozhovoru s britským politikem, který do Česka přijel české politiky o výhodách stejnopohlavního manželství přesvědčit na základě zkušeností a desetileté praxe fungování ve Velké Británii (SZCZ 23).

Bohužel kromě tohoto článku čeští novináři potvrzují svou závislost na oficiální zdrojích přesně tak, jak ve své odborné publikaci uvádí McNair (2004). Tyto zdroje, zejména politické, tak podobu mediální reprezentace manželství pro všechny významně formují: politická debata je totiž názorově značně roztržštěná a ve výsledku je i takové samotné mediální referování o manželství pro všechny, jelikož média se snaží veškeré výroky, názory a postoje politiků do svého zpravodajství zahrnout. Některé názory politiků, jež média citují, jsou velmi nenávislné – jde především o projevy poslanců Okamury nebo Síly. Protože média tyto výroky, které jsou na hraně etiky, doslovně citují, pomáhají je tak napříč veřejností šířit a zviditelňovat. Sice tak činí pod záštitou normy objektivita a snahy o vyváženost zpravodajství, nicméně novináři neberou v takových případech ohled na to, že zveřejňování těchto výroků může LGBT komunitě a jejich snaze prosadit manželství pro všechny ublížit. Tuto svobodu ignorovat nezamýšlené důsledky shodně popisuje ve své publikaci i Herbert J. Gans (2004).

Naproti tomu zdroje alternativní či menšinové, se až na výjimky (např. formou osobních příběhů) téměř nevyskytují. Mediální reprezentace o manželství pro všechny tak často působí jako opisování politických výroků, bez snahy a ambice proniknout do tématu hlouběji a nabídnout čtenářům konstruktivní úhled pohledu na tuto debatu a její možnosti řešení. Přesto je z analýzy dat patrné, že samotní novináři se i přes snahu zachovat objektivní zpravodajství k tématu sami staví liberálně.

Mediální reprezentace fenoménu manželství pro všechny v českých médiích je z velké míry shodná s výsledky odborných zahraničních studií, které jsou představeny v teoretické části práce. Shodnými se ukázaly být mnohé tematické kategorie – jak zahraniční, tak i česká média se věnují konfliktu mezi konzervativním a liberálním názorovým spektrem. Společná témata

podporující manželství pro všechny, která jsou reprezentována v českých i zahraničních médiích, jsou rovná práva všech lidí, vytváření občanů druhé kategorie a blaho dětí. Společnými tématy kritizující stejnopohlavní manželství je tradice manželství a jeho ohrožení rozšířením na stejnopohlavní páry, hrozby a obavy negativního vlivu homosexuálních rodičů na vývoj dětí a nutnost mužských i ženských vzorů pro optimální vývoj dítěte nebo také obavy z rozšíření alternativních reprodukčních metod nebo z budoucího povolení dalších forem sňatků, např. polygamních. V českých i zahraničních médiích se rovněž objevují pochybnosti o schopnosti stejnopohlavních párů vytvářet rodinu vzhledem k biologické nemožnosti dvou stejných pohlaví plodit děti.

Výsledky analýzy reprezentace manželství pro všechny českými médii se shodují se zahraničními studii také v referování o konceptu přirozenosti. Média (resp. zdroje, které média citují) o konceptu přirozenosti nejčastěji hovoří v souvislosti s přirozeností heterosexuálního manželství a nukleární rodiny. Tento přístup odpovídá teoretické perspektivě konstrukce sociální reality, kdy média a jejich zdroje přistupují k manželství v podobě sňatku heterosexuálních partnerů jako k objektivní a přirozené instituci, na jejíž vznik a podobu člověk nemá vliv: přestávají si uvědomovat, že manželství je lidský výtvar, který se v průběhu času a dějin různě vyvíjel. Jedná se tedy o něco, co je “proti přírodě” a proto je špatné. Nicméně podle odborníků-sociologů, jako jsou např. Berger a Luckmann (1999), je manželství samo o sobě sociální konstrukcí; a manželství pro všechny je pouze jednou z jeho dalších podob, kterou formuje současná společnost.

V českých médiích je navíc oproti těm zahraničním věnováno více pozornosti rozdílnému právnímu řádu mezi manželstvím a registrovaným partnerstvím a politické diskuzi ohledně vhodného názvu pro stejnopohlavní manželství. Hlavní rozdíl je patrný v označení manželství pro všechny českými médii jako politického nástroje – podobnou perspektivu zahraniční studie nenabízí. Jedná se tak o specifikum české mediální reprezentace.

Stejnopohlavní manželství je v rámci české společenské diskuze aktuální téma, které je zároveň značně senzitivní. Juxtapozici hlavních témat tvoří na jedné straně konzervativní názory zastávající tradici heterosexuálního manželství a na straně druhé liberální názory obhajující rovnost a stejnopohlavního manželství. Výsledky této práce ukázaly, že média vůči tomuto tématu přistupují výhradně s uplatněním tradičních žurnalistických norem objektivity a nestrannosti. Možnosti, jak téma manželství pro všechny hlouběji analyzovat a nabídnout tak publiku možnosti řešení, přináší konstruktivní žurnalistika. Nad výsledky analýzy této práce a doporučeními pro české novináře, jak o manželství pro všechny referovat v konstruktivním žurnalistickém stylu, jsem v rámci rozhovoru diskutoval s českou novinářkou Fatimou Rahimi,

kteřá se dlouhodobě věnuje konstruktivní žurnalistice, specificky žurnalistice orientované na řešení (Příloha č.3).

Podle Rahimi objektivita jako taková v žurnalistice neexistuje. Je to určitý směr (ideál), ke kterému je vhodné směřovat, nicméně každý člověk (včetně novináře) je osobnost s určitým úhlem pohledu na svět. To je patrné i na samotných datech, které vzešly z kvalitativní analýzy: kromě snahy uplatňovat normy objektivit y a nestrannosti je na mnoha místech patrné, že sami novináři vůči tématu manželství projevují liberální postoj. To, co nakonec bude bráno jako “manželství” v právním řádu, je výsledek sociálního vyjednávání – a na tomto vyjednání se do značné míry podílejí média tím, jaká stanoviska nám k tématu zprostředkovávají a sama vyjadřují, nebo které hlasy nechají zaznít. Navíc většina české společnosti toto téma podporuje – jak samotná média dokonce informují. Pokud by tedy novináři u tohoto tématu ve větší míře upustili od norem objektivit y a nestrannosti, a naopak více prostoru by věnovali konstruktivnímu přístupu a snaže přinést možnosti řešení, je tak vyšší šance, že pozitivně ovlivní výsledné uzákonění stejnopohlavního manželství.

Důvody, proč česká média lpí na tradiční normě objektivit y a nestrannosti, mohou být různé: podle Rahimi česká mainstreamová média (mylně) vnímají žurnalistiku orientovanou na řešení jako určitou formu aktivismu, proto se tomuto stylu novináři raději vyhýbají, aby nebyli označeni za aktivisty a podporovatele jedné či druhé názorové strany. Důvodem také mohou být i časové: novináři jsou nuceni k rychlé žurnalistice. Zatímco na pokrytí běžného zpravodajského tématu má novinář prostor v řádu hodin či několika málo dní, konstruktivní přístup vyžaduje, aby se novinář tématu věnoval dlouhodobě a hloubkově. S tím souvisí i omezený prostor na délku článků.

I přes výše uvedené limity má konstruktivní žurnalistika ve vztahu k polarizovanému tématu manželství pro všechny své potenciální výhody. Podle Rahimi primárně napomáhá tomu, aby společnost problém nevnímala tak beznadějně. Současná žurnalistika je často zaměřená na problémy, dominuje skepse, řešení však nenabízí. V tomto směru je konstruktivní žurnalistika vůči příjemcům více férová, protože přináší možnosti řešení, které už jinde fungují – na rozdíl od obyčejných zpravodajských textů s dominantní normou objektivit y a nestrannosti, které pouze popisují problém a nic navíc nenabízí. Férovost žurnalistiky orientované na řešení spočívá i v připouštění si možných limitů konkrétního řešení.

Pro české novináře, kteří se v rámci zpravodajství věnují tématu manželství pro všechny, formulují následující doporučení, jak aplikovat na toto téma optiku konstruktivního přístupu. Novináři v rámci mediální debaty opakovaně informují o zemích, které již manželství pro všechny přijaly, bohužel ale neodkrývají bližší podrobnosti. Bylo by

vhodné se na některé z těchto zemí zaměřit a přiblížit českým čtenářům, jaký byl tamní postup a přístup politiků či společnosti k jeho přijetí. Fatima Rahimi ze své zkušenosti doporučuje rovněž provést rešerši impaktovaných článků od sociologů, psychologů či antropologů na platformě Google Scholar, které už navíc prošly recenzním řízením a dosahují tedy vysoké odborné úrovně. Tyto články novinářům pomohou seznámit se s názory odborníků a celkově tak hlouběji porozumět tématu. Konstruktivní přístup je vhodné doplnit také rozhovorem, který do faktického článku vnese osobní příběh (např. stejnopohlavních manželů ze zahraničí, kteří adoptovali dítě ve státě umožňující adopci stejnopohlavním párům).

Limitem tohoto výzkumu je jeho užší zaměření na pouhých 5 nejčtenějších zpravodajských serverů, závěry z tohoto výzkumu tedy nelze plošně aplikovat na všechna online zpravodajská média.

Závěr

Cílem této diplomové bylo analyzovat, jakým způsobem česká média reprezentují fenomén manželství pro všechny a zda média tento fenomén a s ním spojenou společenskou diskusi reflektují nejen optikou tradičních norem objektivity a nestrannosti, ale také s využitím přístupu a hodnot konstruktivní žurnalistiky.

Úvodní teoretická část práce se věnuje tradičním novinářským hodnotám objektivity a nestrannosti, jejich vzniku a nedostatkům. Na tyto tradiční hodnoty navazuje představení norem alternativních, které představuje konstruktivní žurnalistika. Ta se vyznačuje tím, že vůči probíranému tématu projevuje větší míru angažovanosti a snaží se nabídnout možnosti řešení či podpořit sjednání míru mezi konfliktními stranami. Dále jsou představeny dosavadní zahraniční výzkumy mediální reprezentace stejnopohlavních sňatků společně s praktickým kontextem vzniku instituce manželství, stejnopohlavních svazků a současného právního rámce ve světě a České republice.

V praktické části práce je představen výzkum, který se týkal analýzy článků vydaných pěti nejčtenějšími online zpravodajskými servery (Seznamzpravy.cz, Novinky.cz, iDnes.cz, Denik.cz, TN.cz) za období od června 2022 do června 2023. Z celkem 655 publikovaných článků jsem účelovým výběrem zvolil vzorek 164, které jsem podrobil analýze metodou zakotvené teorie, konkrétně otevřenému a axiálnímu kódování: otevřené kódování sloužilo k identifikaci jevů a označování pojmů relevantních k výzkumu, zatímco axiální kódování seskupovalo identifikované kódy podle vzájemné podobnosti, což vedlo ke snížení komplexity

a vytvoření tematických kategorií. Výzkumný vzorek byl zúžen z toho důvodu, jelikož ne všechny články byly navzdory zadaným kritériím vyhledávání relevantní nebo se tématu manželství pro všechny věnovaly pouze okrajově.

Z analýzy mediální reprezentace vyplývá, že česká média prezentují debatu o manželství pro všechny jako konflikt mezi konzervativními a liberálními názory. Přijetí podporuje více jak dvě třetiny společnosti, ovšem nesouhlasné názory jsou hlavně na politické úrovni – v Parlamentu politici dlouhodobě nemohou najít shodu. Pomocí metody zakotvené teorie (Strauss a Corbinová, 1999) bylo identifikováno celkem šest hlavních tematických celků: komparace institutu manželství a registrovaného partnerství, konfliktní rámec debaty o manželství pro všechny, mediální diskuze o názvu “manželství”, názorové střety o rodině a dětech ve stejnopohlavním manželství, kulturní válka rozpoutaná mezi liberálními a konzervativními politiky a manželství pro všechny jako politický nástroj.

Analýza článků optikou konstruktivního přístupu k žurnalistice odhalila, že novináři píší články v souladu s tradiční normou objektivity a nestrannosti. Výjimečně se objevují pasáže, které nesou prvky konstruktivního přístupu (např. informace o úspěšném uzákonění manželství pro všechny v ostatních evropských zemích či přinášení osobních příběhů lidí, kterých se téma stejnopohlavních sňatků bezprostředně týká), nicméně snaha médií podporovat konstruktivní dialog mezi různými názorovými stranami chybí – stejně jako hlubší analýzy např. již existujících řešení otázek a sporů týkajících se manželství pro všechny ze zahraničí. Konstruktivní styl v celém svém rozsahu splňuje pouze jeden článek vydaný za zkoumané období, který přináší informace z rozhovoru s britským konzervativním politikem, který přijel do Česka diskutovat s českými konzervativními politiky a přesvědčovat je z vlastních zkušeností o správnosti uzákonit manželství pro stejnopohlavní páry.

Důvody, proč se čeští novináři brání věnovat citlivému tématu manželství pro všechny optikou konstruktivní žurnalistiky, mohou být různé. Například z perspektivy českých novinářů může být konstruktivní žurnalistika vnímána jako určitá forma aktivismu (v negativním slova smyslu). Novináři se proto obávají, že mohou být vnímáni jako podporovatelé určitého názorového spektra, čímž by ztratili důvěru publika a status profesionálů. Svou roli hraje také časové omezení, jelikož média očekávají od novinářů především rychlost v publikování článků – zatímco konstruktivní přístup vyžaduje dlouhodobou a hloubkovou přípravu.

V rámci možností budoucího zkoumání mediální reprezentace fenoménu “manželství pro všechny” by závěry, které vzešly z mého kvalitativního výzkumu, mohly být ověřeny výzkumem kvantitativním. Například by mohla být provedena kvantitativní obsahová analýza,

kteřá by na základě zobecnitelného výzkumného designu (zaměření se na vyčíslení všech zdrojů a hlasů – včetně politických elit, které promlouvají) skutečně potvrdila “hypotézu” o liberálním postoji novinářů vůči stejnopohlavnímu manželství.

Summary

The aim of this thesis was to analyse how the Czech media represent the phenomenon of “marriage for all” and whether the media reflect this phenomenon and the related social debate not only through the lens of traditional norms of objectivity and impartiality, but also using the approach and values of constructive journalism.

The introductory theoretical part of the thesis focuses on traditional journalistic values of objectivity and impartiality, their origins and shortcomings. These traditional values are followed by an introduction to alternative norms represented by constructive journalism. The latter is characterised by a greater degree of engagement with the topic under discussion and attempts to offer possibilities for solutions or to promote peace between the conflicting parties. Furthermore, previous foreign research on the media representation of same-sex marriages is presented together with the practical context of the emergence of the institution of marriage, same-sex unions and the current legal framework in the world and the Czech Republic.

In the practical part of the thesis, the research is presented, which concerned the analysis of articles published by the five most read online news servers (Seznamzpravy.cz, Novinky.cz, iDnes.cz, Denik.cz, TN.cz) for the period from June 2022 to June 2023. Out of a total of 655 published articles, I purposively selected a sample of 164, which I subjected to analysis using the grounded theory method, namely open and axial coding: open coding served to identify phenomena and label concepts relevant to the research, while axial coding grouped the identified codes according to their mutual similarity, which led to a reduction in complexity and the creation of thematic categories. The research sample was narrowed down because not all articles were relevant or only marginally addressed the topic of marriage for all despite the specified search criteria.

An analysis of media representation shows that the Czech media present the debate on marriage for all as a conflict between conservative and liberal views. More than two-thirds of society supports adoption, but the disagreements are mainly at the political level – politicians have long been unable to find consensus in Parliament. Using the grounded theory method

(Strauss and Corbin, 1999), a total of six main thematic units were identified: a comparison of the institution of marriage and civil partnerships, the conflicting framework of the marriage-for-all debate, the media debate over the name 'marriage', the clashes of opinion about family and children in same-sex marriage, the culture war unleashed between liberal and conservative politicians, and marriage-for-all as a political tool.

Analysis of the articles through the lens of a constructive approach to journalism revealed that journalists write articles in accordance with the traditional standards of objectivity and impartiality. Exceptionally, there are passages that carry elements of a constructive approach (e.g. information about the successful legalisation of marriage for all in other European countries or the reporting of personal stories of people directly affected by the issue of same-sex marriage), but the media's efforts to promote constructive dialogue between different sides of opinion are lacking – as are in-depth analyses of, for example, existing solutions to issues and disputes concerning marriage for all from abroad. The constructive style is fulfilled in its entirety by only one article published in the period under review, which provides information from an interview with a British conservative politician who came to the Czech Republic to discuss with Czech conservative politicians and convince them from his own experience of the rightness of legalizing marriage for same-sex couples.

There may be various reasons why Czech journalists are reluctant to address the sensitive topic of marriage for all through the lens of constructive journalism. For example, from the perspective of Czech journalists, constructive journalism can be perceived as a form of activism (in a negative sense). Therefore, journalists fear that they may be perceived as supporters of a certain spectrum of opinion, thus losing the trust of the audience and their status as professionals. Time constraints also play a role, as the media expect journalists to be quick to publish articles in the first place – whereas a constructive approach requires long-term and in-depth preparation.

Within the scope of future research on media representation of the "marriage for all" phenomenon, the conclusions that emerged from my qualitative research could be verified by quantitative research. For example, a quantitative content analysis could be conducted that, based on a generalizable research design (focusing on enumerating all sources and voices-including political elites who speak), would indeed confirm the "hypothesis" of liberal journalists' attitudes toward same-sex marriage.

Použitá literatura

Knižní

- BERGER, Peter L. a LUCKMANN, Thomas. *Sociální konstrukce reality: pojednání o sociologii vědění*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999. ISBN 80-85959-46-1.
- DUDOVÁ, Radka. *Souvislosti proměn pracovního trhu a soukromého, rodinného a partnerského života*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2007. ISBN 978-80-7330-119-4.
- GANS, Herbert J. *Deciding What's News*. 25th anniversary edition. Northwestern University Press, 2004. ISBN 0-8101-2237-5.
- HAAGERUP, Ulrik. *Constructive News*. Aarhus: Narayana Press, 2017. ISBN 978-87-7184-485-6.
- JANDOUREK, Jan. *Úvod do sociologie*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-749-3.
- LAHEY, Kathleen A. a ALDERSON, Kevin. *Same-sex marriage: the personal and the political*. Online. Insomniac Press, 2004. ISBN 1-894663-63-2. Dostupné z: https://books.google.cz/books?hl=cs&lr=&id=hR0_CoNj6GAC&oi=fnd&pg=PA7&dq=history+of+same+sex+marriage&ots=NRcT4pK9Sc&sig=i97ZQsUE-LqxGxhzMZA0epueZE&redir_esc=y#v=onepage&q=history%20of%20same%20sex%20marriage&f=false. [cit. 2024-07-30].
- MARAS, Steven. *Objectivity in Journalism*. Cambridge: Polity Press, 2013. ISBN 978-0-7456-4734-0.
- MCCHESENEY, Robert Waterman. *Problém médií: jak uvažovat o dnešních médiích*. Všeň: Grimmus, 2009. ISBN 978-80-902831-2-1.
- MCNAIR, Brian. *Sociologie žurnalistiky*. Přeložil Hana ANTONÍNOVÁ. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-840-6.
- MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-338-3.
- STRAUSS, Anselm L. a CORBIN, Juliet. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. SCAN. Brno: Sdružení Podané ruce, 1999. ISBN 80-858-3460-X.

- WEBEL, Charles a GALTUNG, Johan. *Handbook of Peace and Conflict Studies*. Online. Routledge, 2007. ISBN 978-0-415-39665-3. Dostupné z: <https://www.mkgandhi.org/ebks/handbook-of-peace-and-conflict-studies.pdf>. [cit. 2024-07-23].

Odborné články a studie

- ADONI, Hanna a MANE, Sherrill. *MEDIA AND THE SOCIAL CONSTRUCTION OF REALITY: Toward an Integration of Theory and Research*. Online. *Communication Research*. 1984, roč. 11, č. 3, s. 323-340. ISSN 0093-6502. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/009365084011003001>. [cit. 2024-07-03].
- BUREŠOVÁ, Kateřina. *Rodičovství a partnerství gayů a leseb v českém právu*. Online. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2020. ISBN 978-80-7330-371-6. Dostupné z: https://www.soc.cas.cz/sites/default/files/publikace/buresova-rodicovstvi_a_partnerstvi_gayu_a_leseb_v_ceskem_pravu.pdf. [cit. 2024-07-30].
- BUYSE, Antoine. *Strasbourg court rules that states are not obliged to allow gay marriage*. Online. The Guardian. 2010. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/law/2010/jun/24/european-court-of-human-rights-civil-partnerships>. [cit. 2024-07-30].
- CLARKE, Victoria. What about the children? arguments against lesbian and gay parenting. Online. *Women's Studies International Forum*. 2001, roč. 24, č. 5, s. 555-570. ISSN 02775395. Dostupné z: [https://doi.org/10.1016/S0277-5395\(01\)00193-5](https://doi.org/10.1016/S0277-5395(01)00193-5). [cit. 2024-07-30].
- COLE, Elizabeth R.; AVERY, Lanice R.; DODSON, Catherine a GOODMAN, Kevin D. Against Nature: How Arguments about the Naturalness of Marriage Privilege Heterosexuality. Online. *Journal of Social Issues*. 2012, roč. 68, č. 1, s. 46-62. ISSN 0022-4537. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/j.1540-4560.2012.01735.x>. [cit. 2024-06-11].
- COONTZ, Stephanie. The world historical transformation of marriage. Online. *Journal of Marriage and Family*. 2004, roč. 66, č. 4, s. 974-979. ISSN 0022-2445. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/j.0022-2445.2004.00067.x>. [cit. 2024-07-24].
- GELLÉRFI, Gergő. Nubit amicus: same-sex weddings in Imperial Rome. Online. *Graeco-Latina Brunensia*. 2020, č. 1, s. 89-100. ISSN 1803-7402. Dostupné z: <https://doi.org/10.5817/GLB2020-1-7>. [cit. 2024-07-30].

- GIRGIS, Sherif; GEORGE, Robert a ANDERSON, Robert T. What is Marriage? Online. *Harvard Journal of Law & Public Policy*. 2012, s. 245-287. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1722155#paper-citations-widget. [cit. 2024-06-24].
- GURLEYEN, Pinar a HACKETT, Robert A. 1. Who Needs Objectivity? Journalism in Crisis, Journalism for Crisis. Online. *Journalism in Crisis*. 2016, s. 27-52. ISBN 9781442625198. Dostupné z: <https://doi.org/10.3138/9781442625198-005>. [cit. 2024-07-24].
- HANITZSCH, Thomas. Journalists as peacekeeping force? Peace journalism and mass communication theory. Online. *Journalism Studies*. 2004, roč. 5, č. 4, s. 483-495. ISSN 1461-670X. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/14616700412331296419>. [cit. 2024-07-23].
- HANITZSCH, Thomas. Situating peace journalism in journalism studies: A critical appraisal. Online. *Conflict & communication online*. 2007, s. 1-9. ISSN 1618-0747. Dostupné z: https://cco.regener-online.de/2007_2/pdf/hanitzsch.pdf. [cit. 2024-07-03].
- IRVAN, Suleyman. Peace Journalism as a Normative Theory: Premises and Obstacles. Online. *Global Media Journal: Mediterranean Edition*. 2006, s. 34-39. Dostupné z: <http://i-rep.emu.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11129/584/Peace%20Journalism%20as%20a%20Normative%20Theory.pdf?sequence=1>. [cit. 2024-07-24].
- JOHNSON, Chanell Monique. *A Comparative Content Analysis of Marriage Equality in Television News*. Online, Diplomová práce. Drexel University, 2015. Dostupné z: <https://core.ac.uk/download/pdf/190328644.pdf>. [cit. 2024-06-12].
- JOHNSON, Tyler. Equality, Morality, and the Impact of Media Framing: Explaining Opposition to Same-Sex Marriage and Civil Unions. Online. *Politics & Policy*. 2012, roč. 40, č. 6, s. 1053-1080. ISSN 1555-5623. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/j.1747-1346.2012.00398.x>. [cit. 2024-07-29].
- JOWETT, Adam. ‘But if you legalise same-sex marriage...’: Arguments against marriage equality in the British press. Online. 2014, roč. 24, č. 1, s. 37-55. ISSN 0959-3535. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/0959353513510655>. [cit. 2024-06-12].
- JOWETT, Adam a PEEL, Elizabeth. “Seismic Cultural Change?”: British media representations of same-sex ‘marriage’. Online. *Women's Studies International Forum*. 2010, roč. 33, č. 3, s. 206-214. ISSN 02775395. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.wsif.2009.12.009>. [cit. 2024-07-30].

- MCCHESENEY, Robert W. The Problem of Journalism: a political economic contribution to an explanation of the crisis in contemporary US journalism. Online. *Journalism Studies*. 2003, roč. 4, č. 3, s. 299-329. ISSN 1461-670X. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/14616700306492>. [cit. 2024-07-03].
- MCFARLAND, Katherine. Media Influence and Frame Diversity in the Debate Over Same-Sex Marriage. Online. *The Communication Review*. 2011, roč. 14, č. 4, s. 255-278. ISSN 1071-4421. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/10714421.2011.624002>. [cit. 2024-06-11].
- MCINTYRE, Karen. Solutions Journalism: The Effects of Including Solution Information in News Stories About Social Problems. Online. *Journalism Practice*. 2019, roč. 13, č. 8, s. 1029-1033. ISSN 1751-2786. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/17512786.2019.1640632>. [cit. 2024-07-23].
- MCINTYRE, Karen a GYLDENSTED, Cathrine. Constructive Journalism: An Introduction and Practical Guide for Applying Positive Psychology Techniques to News Production. Online. *The Journal of Media Innovations*. 2018, roč. 4, č. 2, s. 20-34. ISSN 1894-5562. Dostupné z: <https://doi.org/10.5617/jomi.v4i2.2403>. [cit. 2024-07-30].
- MCGOLDRICK, Annabel a LYNCH, Jake. What Is Peace Journalism? Online. *Activate*. 2001, s. 6-9. Dostupné z: https://universityofleeds.github.io/philtaylorpapers/pmt/exhibits/1808/activate_4.pdf. [cit. 2024-07-24].
- NGUYEN, Thi Huyen Linh. New Zealand same-sex marriage legislation in the Australian media. Online. *Continuum*. 2014, roč. 29, č. 3, s. 287-303. ISSN 1030-4312. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/10304312.2015.1025358>. [cit. 2024-07-30].
- O'CONNOR, Cliodhna. 'Appeals to nature' in marriage equality debates: A content analysis of newspaper and social media discourse. Online. *British Journal of Social Psychology*. 2017, roč. 56, č. 3, s. 493-514. ISSN 0144-6665. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/bjso.12191>. [cit. 2024-07-30].
- PAN, Po-Lin; MENG, Juan a ZHOU, Shuhua. Morality or equality? Ideological framing in news coverage of gay marriage legitimization. Online. *The Social Science Journal*. 2010, roč. 47, č. 3, s. 630-645. ISSN 0362-3319. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.soscij.2010.02.002>. [cit. 2024-07-30].
- PATERSON, Laura L. a COFFEY-GLOVER, Laura. Discourses of marriage in same-sex marriage debates in the UK press 2011–2014. Online. *Journal of Language and Sexuality*. 2018, roč. 7, č. 2, s. 175-204. ISSN 2211-3770. Dostupné z: <https://doi.org/10.1075/jls.17022.pat>. [cit. 2024-07-30].

- ROZIN, Paul. The Meaning of “Natural.” Online. *Psychological Science*. 2005, roč. 16, č. 8, s. 652-658. ISSN 0956-7976. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/j.1467-9280.2005.01589.x>. [cit. 2024-07-10].
- WAALDIJK, Kees. *Standard Sequences in the Legal Recognition of Homosexuality — Europe's Past, Present and Future*. Online. Leiden University, 2003. Dostupné z: <https://scholarlypublications.universiteitleiden.nl/access/item%3A2938204/download>. [cit. 2024-07-30].
- WANG, Zhixin. *Eyeing marriage equality: News media representation of same-sex marriage legalization debate in Taiwan*. Online, Diplomová práce. Lund University, 2017. Dostupné z: <https://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordId=8906835&fileId=8922448>. [cit. 2024-06-12].
- WARREN, Deirdre M. a BLOCH, Katrina R. Framing same-sex marriage: Media constructions of California's Proposition 8. Online. *The Social Science Journal*. 2014, roč. 51, č. 4, s. 503-513. ISSN 0362-3319. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.soscij.2014.06.011>. [cit. 2024-07-30].

Webové stránky

- ALIANCE PRO RODINU. *O nás*. Online. 2023. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20230321133256/https://alipro.cz/o-nas/>. [cit. 2024-07-30].
- ASHOKA CZ&SK. *Solutions Journalism – novinářství orientované na řešení si nachází své místo i v Česku*. Online. 2017. Dostupné z: <https://www.ashoka.org/cs-cz/story/solutions-journalism---novinarstvi-orientovane-na-reseni-si-nachazi-sve-misto-i-v-cesku>. [cit. 2024-07-24].
- CONSTRUCTIVE INSTITUTE. *Why Constructive Journalism?* Online. Aarhus University. 2024. Dostupné z: <https://constructiveinstitute.org/why/>. [cit. 2024-07-24].
- GAVRINĚV, Vojtěch. *Manželství pro všechny? Aliance pro rodinu řídí skrytou kampaň mezi poslanci*. Online. Seznamzpravy.cz. 2024. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-politika-manzelstvi-pro-vsechny-aliance-pro-rodinu-ridi-skrytou-kampan-mezi-poslanci-246346>. [cit. 2024-07-30].
- GENDLER, Alex. *The History of Marriage*. Online. TED CONFERENCES. TED-Ed. 2014. Dostupné z: <https://ed.ted.com/lessons/the-history-of-marriage-alex-gendler>. [cit. 2024-07-24].

- HARTINGEROVÁ, Emma. *Stejnopohlavní manželství*. Online. Právní prostor. 2021. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/stejnopohlavni-manzelstvi>. [cit. 2024-07-30].
- KATZ, Philip. *Naděje a zapojení čtenářů. To je Solution Journalism*. Online. European Journalism Observatory. 2020. Dostupné z: <https://cz.ejo-online.eu/6235/etika-a-kvalita-zurnalistiky/nadeje-a-zapojeni-ctenaru-to-je-solution-journalism>. [cit. 2024-07-24].
- KEMPF, Wilhelm. Towards a theory and (better) practice of peace journalism. Online. *Conflict & Communication*. 2017. ISSN 1618-0747. Dostupné z: https://cco.regeneronline.de/2017_2/pdf/kempf2017-2.pdf. [cit. 2024-07-23].
- KLEČKA, Jiří. *Na světě je 62 zemí, kde je homosexualita trestná. LGBTQ+ cestující zvažují destinace kvůli bezpečí*. Online. Radio Wave. 2024. Dostupné z: <https://wave.rozhlas.cz/na-svete-je-62-zemi-kde-je-homosexualita-trestna-lgbtq-cestujici-zvazuji-9247775>. [cit. 2024-07-30].
- MEDIAGURU. *Nejsilnější na internetu byl loni Seznam, ovládl i zpravodajské weby*. Online. MediaGuru.cz. 2023. Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2023/01/nejsilnejsi-na-internetu-byl-loni-seznam-ovladl-i-zpravodajske-weby/>. [cit. 2024-07-30].
- NAVRÁTIL, Jiří a ŠIMÁČKOVÁ LAURENČÍKOVÁ, Klára. *Prezident Pavel podepsal novelu partnerství pro stejnopohlavní páry. Bude platit od roku 2025*. Online. IRozhlas. 2024. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/prezident-pavel-podepsal-novelu-partnerstvi-pro-stejnopohlavni-pary-bude-platit_2404291403_kma. [cit. 2024-07-30].
- PEW RESEARCH CENTER. *Same-Sex Marriage Around the World*. Online. 2024. Dostupné z: <https://www.pewresearch.org/religion/fact-sheet/gay-marriage-around-the-world/>. [cit. 2024-07-30].
- POSPÍCHAL, Tobiáš. *Průzkum: Podpora manželství pro všechny i adopci stejnopohlavními páry je v Česku na historickém maximu*. Online. Deník N. 2023. Dostupné z: <https://denikn.cz/1176071/pruzkum-podpora-manzelstvi-pro-vsechny-i-adopci-stejnopohlavni-pary-je-v-cesku-na-historickem-maximu/>. [cit. 2024-07-30].
- RAMBOUSKOVÁ, Bohdana. *Jak je to s manželstvím pro všechny páry ve světě*. Online. Jsme fér. 2024. Dostupné z: https://www.jsmefer.cz/manzelstvi_pro_vsechny_pary_ve_svete. [cit. 2024-07-30].

- REUTERS INSTITUTE DIGITAL NEWS REPORT. *Reuters Institute Digital News Report 2019*. Online. Reuters Institute for the Study of Journalism. 2019. Dostupné z: https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/2019-06/DNR_2019_FINAL_0.pdf. [cit. 2024-07-24].
- SOLUTIONS JOURNALISM NETWORK. *What Is Solutions Journalism?* Online. Solutions Journalism Network. 2024. Dostupné z: <https://www.solutionsjournalism.org/who-we-are/mission>. [cit. 2024-07-24].
- STOIMENOV, Kiril. *From insight to impact: a free Solutions Journalism Guide: an introduction for newsrooms and journalists*. Online. European Journalism Centre. 2023. Dostupné z: <https://ejc.net/news/solutions-journalism-guide-an-introduction-for-newsrooms-and-journalists>. [cit. 2024-07-24].
- SVOBODOVÁ, Lenka. *Novináři mění svět. „Solutions journalism není aktivismus, ale hledání cest k řešení problémů,“ říká děkan*. Online. iRozhlas. 2018. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zivotni-styl/spolecnost/solution-journalism-dobra-vule-novinari_1806041315_dp. [cit. 2024-07-24].
- ŠÍDLOVÁ, Tereza. *Stejně děti, různá práva. Poslankyně bojuje za manželství i pro syna gaye*. Online. In: Seznamzpravy.cz. 2023. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-politika-stejne-deti-ruzna-prava-poslankyne-bojuje-za-manzelstvi-i-pro-syna-gaye-231192>. [cit. 2024-06-26].
- TOL Education. *Co je Solutions Journalism*. Online. Praha: Transitions o.s., 2020. Dostupné z: <https://toleducation.org/solutions-journalism/cs/co-je-sj/>. [cit. 2024-07-24].
- WENZEL, Andrea; GERSON, Daniela a MORENO, Evelyn. *Engaging Communities Through Solutions Journalism*. Online. Columbia Journalism Review. 2016. Dostupné z: https://www.cjr.org/tow_center_reports/engaging_communities_through_solutions_journalism.php. [cit. 2024-07-24].

Výzkumný vzorek

DCZ 1

HRONOVÁ, Zuzana. *Žádná práva, jen svazek druhé kategorie. Svatby pro všechny brzdí Zeman i Fiala*. Online. In: Denik.cz. 2022. Dostupné z: https://www.denik.cz/z_domova/manzelstvi-pro-vsechny-novela.html. [cit. 2024-06-17].

DCZ 2

ČTK, Redakce. *Svazek homosexuálů by se nemusel nazývat manželstvím, naznačili poslanci.* Online. In: Denik.cz. 2023. Dostupné z: https://www.denik.cz/z_domova/manzelstvi-stejnopohlavni-pary-homosexualove-snemovna-poslanci-20230629.html. [cit. 2024-06-17].

DCZ 3

HRONOVÁ, Zuzana. *Místo matky a otce pouze rodič. Gay páry dostanou pro děti speciální rodné listy.* Online. In: Denik.cz. 2023. Dostupné z: https://www.denik.cz/z_domova/zmeny-v-rodnem-liste-pohlavi.html. [cit. 2024-06-17].

DCZ 4

KATEŘINA ZICHOVÁ - EURACTIV.CZ. *Manželství pro všechny? EU se chystá nařídit jeho uznávání po celé Unii.* Online. In: Denik.cz. 2022. Dostupné z: <https://www.denik.cz/cesko-a-eu/manzelstvi-pro-vsechny-eu.html>. [cit. 2024-06-24].

DCZ 5

KOMÁREK, Martin. *Manželství pro gaye a lesby.* Online. In: Denik.cz. 2023. Dostupné z: <https://www.denik.cz/komentare/manzelstvi-pro-gaye-a-lesby-20230605.html>. [cit. 2024-06-25].

DCZ 6

KOMÁREK, Martin. *Když se žení holky s holkama.* Online. In: Denik.cz. 2022. Dostupné z: <https://www.denik.cz/komentare/kdyz-se-zeni-holky-s-holkama-20220609.html>. [cit. 2024-06-26].

DCZ 7

KOMÁREK, Martin. *Je manželství posvátné, nebo je pro všechny?* Online. In: Denik.cz. 2022. Dostupné z: <https://www.denik.cz/komentare/je-manzelstvi-posvatne-nebo-je-pro-vsechny.html>. [cit. 2024-06-26].

IDCZ 1

KOPECKÝ, Josef. *Manželství párů stejného pohlaví má šanci, odpůrci ho nedokázali potopit.* Online. In: Zpravy.iDnes.cz. 2023. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/snemovna-manzelstvi-osob-stejneho-pohlavi-zmena-obcanskeho-zakoniku.A230629_054540_domaci_kop. [cit. 2024-06-17].

IDCZ 2

KOPECKÝ, Josef. *Poslanci projednají naráz manželství pro všechny i ochranu svazku muže a ženy.* Online. In: Zpravy.iDNES.cz. 2023. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/manzelstvi-pro-osoby-stejneho-pohlavi-pekarova-adamova-svazek-muze-a-zeny-benda.A230530_131405_domaci_kop. [cit. 2024-06-17].

IDCZ 3

KOPECKÝ, Josef. *Stále nežijeme v plně respektující společnosti, říká šéf Prague Pride*. Online. In: Zpravy.iDNES.cz. 2022. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/prague-pride-festival-sexualnich-mensin-lgbtqi-2022.A220807_132615_domaci_kop. [cit. 2024-06-17].

IDCZ 4

ČTK. *Zakotvení manželství jako svazku muže a ženy? Většina institucí je proti*. Online. In: Zpravy.iDNES.cz. 2022. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/manzelstvi-pro-vsechny-stejnopohlavni-zakotveni-v-ustave-muz-a-zena-ministerstvo.A220817_141823_domaci_dape. [cit. 2024-06-17].

IDCZ 5

KOPECKÝ, Josef. *Manželství jen jako svazek muže a ženy v Ústavě? Skandální, napsal šéf Pirátů*. Online. In: Zpravy.iDNES.cz. 2022. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/zakotveni-manzelstvi-jako-svazku-muze-a-zeny-ustava-navrh-54-poslancu-prezident-zeman.A220729_044055_domaci_kop. [cit. 2024-06-17].

IDCZ 6

MATOUŠEK, Tomáš. *Znásilnění či manželství pro všechny. Ne je ne, míní exministrně Kovářová*. Online. In: Zpravy.iDNES.cz. 2022. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/daniela-kovarova-manzelstvi-pro-vsechny-senat-jsme-fer.A220613_171638_domaci_imat. [cit. 2024-06-17].

IDCZ 7

WASSERBAUEROVÁ, Terezie. *Práva klidně, ale název ne, připustili politici odpůrci manželství pro všechny*. Online. In: Zpravy.iDNES.cz. 2022. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/manzelstvi-pro-stejnopohlavni-pary-homosexualove-diskuze.A220612_120633_domaci_wass. [cit. 2024-06-17].

IDCZ 8

KOPECKÝ, Josef. *Mám dvojčata, jeden je gay, hájila poslankyně návrh na manželství pro všechny*. Online. In: Zpravy.iDNES.cz. 2023. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/snemovna-obcansky-zakonik-manzelstvi-i-pro-pary-stejneho-pohlavi.A230601_045303_domaci_kop. [cit. 2024-06-24].

IDCZ 9

KOPECKÝ, Josef. *Manželství osob stejného pohlaví je ve hře. Vicepremiér návrh jasně podpořil*. Online. In: Zpravy.iDNES.cz. 2022. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/manzelstvi-osob-stejneho-pohlavi-zmena-obcanskeho-zakoniku-navrh.A220607_112613_domaci_kop. [cit. 2024-06-24].

IDCZ 10

VLČKOVÁ, Tereza. *Některé kompromisy by byly nepřijatelné, říká poslanec k manželství pro všechny.* Online. In: Zpravy.iDNES.cz. 2023. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/jan-berki-stan-manzelstvi-pro-vsechny-hlasovani-snemovna.A230519_180728_domaci_vlc. [cit. 2024-06-24].

IDCZ 11

Nevím, že ze dvou spermií může vzniknout člověk, říkal nový šéf poslanců lidovců. Online. In: Zpravy.iDNES.cz. 2023. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/ales-dufek-marek-vyborny-kdu-csl-lidovci-sef-poslancu-snemovna.A230627_231627_domaci_ihal. [cit. 2024-06-24].

IDCZ 12

KOPECKÝ, Josef. *Zeman by podpořil změnu Ústavy, že manželství je jen svazek muže a ženy.* Online. In: Zpravy.iDNES.cz. 2022. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/prezident-milos-zeman-nesouhlasi-s-manzelstvim-osob-stejneho-pohlavi.A220607_125419_domaci_kop. [cit. 2024-06-24].

IDCZ 13

ZAJAC, Lada a FORŤOVÁ, Klára. *Manželství není jen muž a žena, říká zmocněnkyně. S Jurečkou chce řešit bití dětí.* Online. In: Zpravy.iDNES.cz. 2022. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/klara-laurencikova-zmocnenkyne-lidska-prava-manzelstvi-deti-nasili.A220610_090839_domaci_klf. [cit. 2024-06-25].

IDCZ 14

VLČKOVÁ, Tereza. *Aliance pro rodinu uspěla u Rady ČT, Fridrichová si za reportáží o LGBT stojí.* Online. In: Zpravy.iDNES.cz. 2023. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/mediahub/manzelstvi-pro-vsechny-fridrichova-ct.A230217_104830_domaci_vlc. [cit. 2024-06-25].

IDCZ 15

VLČKOVÁ, Tereza. *V pozici ombudsmanky se učím za pochodu, říká advokátka Špondrová.* Online. In: Zpravy.iDNES.cz. 2023. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/pavla-spondrova-ombudsmanka-ff-uk-inspirativni-zeny.A230228_105331_domaci_vlc. [cit. 2024-06-25].

IDCZ 16

KOPECKÝ, Josef. *Na manželství mají právo všichni, říká Rakušan. Gazdika ale nepřemlouvá.* Online. In: Zpravy.iDNES.cz. 2022. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/manzelstvi-osob-stejneho-pohlavi-zmena-obcanskeho-zakoniku-rakusan-gazdik.A220608_103211_domaci_kop. [cit. 2024-06-26].

IDCZ 17

KOPECKÝ, Josef. *Manželství pro všechny? Válka o něj je dohraná, věští Fialův spolupracovník.* Online. In: Zpravy.iDNES.cz. 2022. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/spor-o-manzelstvi-pro-vsechny-novotny-ods-jsme-fer-prague-pride.A220801_100000_domaci_kop. [cit. 2024-06-26].

IDCZ 18

ZAVŘEL, Marek. *KONTEXT: Jen rozšířit práva registrovaných partnerů bude úspěch, míní politolog.* Online. In: Zpravy.iDNES.cz. 2022. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/podcast-kontext-manzelstvi-pro-vsechny-registrovane-partnerstvi-lukas-jelinek-petr-lane.A220615_121022_domaci_imzv. [cit. 2024-06-26].

IDCZ 19

KOPECKÝ, Josef. *Pavel podpoří videozdravicí konferenci o manželství pro páry stejného pohlaví.* Online. In: Zpravy.iDNES.cz. 2023. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/manzelstvi-paru-stejneho-pohlavi-prezident-petr-pavel-senat-konference-jsme-fer.A230621_110809_domaci_kop. [cit. 2024-06-26].

NCZ 1

ŠAMANOVÁ, Dáša. *Pekarová Adamová se rozplakala v Senátu kvůli manželství pro všechny.* Online. In: Novinky.cz. 2023. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-pekarova-adamova-se-rozplakala-v-senatu-kvuli-manzelstvi-pro-vsechny-40436296>. [cit. 2024-06-17].

NCZ 2

PRCHALOVÁ, Barbora. *Liberečtí zastupitelé symbolicky oddají stejnopohlavní páry.* Online. In: Novinky.cz. 2023. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-liberecti-zastupitele-symbolicky-oddaji-stejnopohlavni-pary-40426246>. [cit. 2024-06-17].

NCZ 3

MENŠÍK, Jan. *Poslanci podpořili manželství pro všechny.* Online. In: Novinky.cz. 2023. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-poslanci-podporili-manzelstvi-pro-vsechny-40436427>. [cit. 2024-06-17].

NCZ 4

MITROFANOV, Alexandr. *Očima Saši Mitrofanova: Metly lidstva na střídačku.* Online. In: Novinky.cz. 2022. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/komentare/clanek/ocima-sasi-mitrofanova-metly-lidstva-na-stridacku-40404661>. [cit. 2024-06-17].

NCZ 5

ŠAMANOVÁ, Dáša a MENŠÍK, Jan. *Z manželství pro všechny se stala politická hra.* Online. In: Novinky.cz. 2023. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-z-manzelstvi-pro-vsechny-se-stala-politicka-hra-40433543>. [cit. 2024-06-17].

NCZ 6

MENŠÍK, Jan. *Registrované partnerství by se mohlo uzavírat na jakémkoliv úřadě. Poslanci poslali normu dál.* Online. In: Novinky.cz. 2023. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-registrovane-partnerstvi-by-se-mohlo-uzavirat-na-jakemkoliv-urade-poslanci-poslali-normu-dal-40433254>. [cit. 2024-06-17].

NCZ 7

ŠAMANOVÁ, Dáša. *Jurečka: Některé věci v balíčku by šly změnit.* Online. In: Novinky.cz. 2023. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-jurecka-nektere-veci-v-balicku-by-sly-zmenit-40433845>. [cit. 2024-06-17].

NCZ 8

JAN MARTINEK, Právo. *Sňatky gayů a leseb? Vládní poslanci se bojí blamáže.* Online. In: Novinky.cz. 2023. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-snatky-gayu-a-leseb-vladni-poslanci-se-boji-blamaze-40432742>. [cit. 2024-06-24].

NCZ 9

BRODNÍČKOVÁ, Karolina. *ANO si bere manželství pro všechny jako rukojmí, je to nechutné, míní politolog.* Online. In: Novinky.cz. 2023. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-ano-si-bere-manzelstvi-pro-vsechny-jako-rukojmi-je-to-nechutne-mini-politolog-40433281>. [cit. 2024-06-26].

TNCZ 1

NGUYENOVÁ, Linda. *Karolína s Lucií vychovávají malou holčičku. Rady bychom se vzaly, vzkazují.* In: TN.cz Online. Dostupné z: <https://tn.nova.cz/zpravodajstvi/clanek/511575-karolina-s-lucii-vychovavaji-malou-holcicku-rady-bychom-se-vzaly-vzkazuji>. [cit. 2024-06-17].

TNCZ 2

DOLEJSKÝ, Roman a DUDA, Kryštof. *Poslanci dali šanci manželství pro stejnopohlavní páry, proberou ho výbory.* Online. In: Tn.cz. 2023. Dostupné z: <https://tn.nova.cz/zpravodajstvi/clanek/511286-snemovna-bude-resit-ustavni-ochranu-manzelstvi-a-kauzu-kancelare-prezidenta>. [cit. 2024-06-17].

TNCZ 3

HLUBUČKOVÁ, Lucie. *Hádka ve Sněmovně kvůli manželství pro všechny. Koalice kritizuje hnutí ANO.* Online. In: Tn.cz. 2023. Dostupné z: <https://tn.nova.cz/zpravodajstvi/clanek/505071-hadka-ve-snemovne-kvuli-manzelstvi-pro-vsechny-koalice-kritizuje-hnuti-ano>. [cit. 2024-06-25].

TNCZ 4

BRUNA, Marek a DUDA, Kryštof. *Sněmovna opět přerušila jednání o manželství pro všechny. Na hlasování nedošlo.* Online. In: Tn.cz. 2023. Dostupné z:

<https://tn.nova.cz/zpravodajstvi/clanek/507248-snemovna-jedna-o-manzelstvi-pro-vsechny-poslankyne-mluvila-o-svem-synovi>. [cit. 2024-06-26].

TNCZ 5

DUDA, Kryštof. *Boj o stejnopohlavní manželství: Neví se, co udělají poslanci ANO a ODS*. Online. In: Tn.cz. 2023. Dostupné z: <https://tn.nova.cz/zpravodajstvi/clanek/507042-boj-o-stejnopohlavni-manzelstvi-nevi-se-co-udelaji-ano-a-ods>. [cit. 2024-06-26].

SZCZ 1

Jurečka: *Společný vyměřovací základ pro důchody bude i pro registrované partnery*. In: Seznamzpravy.cz Online. 2023. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-politika-jurecka-spolecny-vymerovaci-zaklad-pro-duchody-bude-i-pro-registrovane-partnery-231644>. [cit. 2024-06-17].

SZCZ 2

BASTLOVÁ, Marie. *Když z manželství odstraníme pohlaví, brána se otevře, říká Jochová*. Online. In: Seznamzpravy.cz. 2023. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/audio-podcast-kdyz-z-manzelstvi-odstranime-pohlavi-brana-se-otevre-rika-jochova-232170>. [cit. 2024-06-17].

SZCZ 3

SOCHOROVÁ, Barbora. *Kdo touží po manželství pro všechny: jak se žije v duhových rodinách*. Online. In: Seznamzpravy.cz. 2023. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/audio-podcast-5-59-o-duhovych-rodicich-a-detech-cekani-na-manzelstvi-pro-vsechny-233338>. [cit. 2024-06-17].

SZCZ 4

MACHOVÁ, Martina. *Evangeličtí faráři mohou požehnat svazky stejnopohlavních párů*. Online. In: Seznamzpravy.cz. 2023. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-zivot-v-cesku-evangelicti-farari-mohou-pozehnat-svazky-stejnopohlavnich-paru-231660>. [cit. 2024-06-17].

SZCZ 5

STUHLÍKOVÁ, Lucie a DOLEJŠÍ, Václav. *Vlevo dole: Babiš píše děkovný dopis lidovcům. Víc mu jít na ruku nemohli*. Online. In: Seznamzpravy.cz. 2023. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/audio-podcast-vlevo-dole-vlevo-dole-babis-pise-dekovny-dopis-lidovcum-vic-mu-jit-na-ruku-nemohli-233459>. [cit. 2024-06-17].

SZCZ 6

STUHLÍKOVÁ, Lucie a RAMBOUSKOVÁ, Michaela. *Matka gaye i členka lidovců. Poslankyně se tváří v tvář střetly o manželství pro všechny*. Online. In: Seznamzpravy.cz. 2023. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-politika-manzelstvi-je-briliant-ctyri-poslankyne-se-dohaduji-o-snaticich-homosexuálu-232566>. [cit. 2024-06-17].

SZCZ 7

MACHOVÁ, Martina a RAMBOUSKOVÁ, Michaela. *Rakušan chtěl řešit manželství pro všechny v září. Pekarová ho předběhla.* Online. In: Seznamzpravy.cz. 2023. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-politika-rakusan-chtel-resit-manzelstvi-pro-vsechny-v-zari-pekaro-va-ho-predbehla-231764>. [cit. 2024-06-17].

SZCZ 8

NOVOTNÁ, Barbora. *Prezident Zeman je proti manželství pro všechny. Lidé ale mají jiný názor.* Online. In: Seznamzpravy.cz. 2022. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-rodina-je-svazek-muze-a-zeny-tecka-zemanuv-nazor-ktery-vetsina-nesdili-206177>. [cit. 2024-06-17].

SZCZ 9

RAMBOUSKOVÁ, Michaela. *Tradiční rodina? Na co si v této zemi hrajeme? ptá se primátorka Hradce.* Online. In: Seznamzpravy.cz. 2022. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-zivot-v-cesku-tradicni-rodina-na-co-si-v-teto-zemi-hrajeme-pta-se-primator-ka-hradce-221446>. [cit. 2024-06-24].

SZCZ 10

RAMBOUSKOVÁ, Michaela. *Syn z duhové rodiny: Argument, že ze mě udělají gaye, je blbost.* Online. In: Seznamzpravy.cz. 2023. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-politika-syn-z-duhove-rodiny-argument-ze-ze-me-udelaji-gaye-je-blbost-232479>. [cit. 2024-06-24].

SZCZ 11

STUHLÍKOVÁ, Lucie. *"Ted' je to prohraná bitva." Sňatky gayů znovu rozdělily sněmovní kuloáry.* Online. In: Seznamzpravy.cz. 2023. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-politika-kdo-zarizl-snatky-gayu-dejte-nam-jeste-chvili-prosi-liberalove-231216>. [cit. 2024-06-24].

SZCZ 12

MACHOVÁ, Martina a RAMBOUSKOVÁ, Michaela. *Sněmovna schválila manželství pro homosexuály v prvním čtení. Kdo jak hlasoval?* Online. In: Seznamzpravy.cz. 2023. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-politika-lidovecky-poslanec-u-nas-je-hovezi-hovezi-a-manzelstvi-muz-a-zena-233384>. [cit. 2024-06-24].

SZCZ 13

RAMBOUSKOVÁ, Michaela a JUNA, Petr. *Sněmovna řešila manželství pro všechny. V prosloech došlo i na neomarxismus.* Online. In: Seznamzpravy.cz. 2023. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-politika-snemovna-resi-manzelstvi-pro-vsechny-ma-neomarxisticke-prvky-rekla-poslankyne-231878>. [cit. 2024-06-25].

SZCZ 14

ŠÍDLO, Jindřich. *Politici opět řeší, kdo koho smí mít rád*. Online. In: Seznamzpravy.cz. 2023. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/porady-stastne-pondeli-jindricha-sidla-7-sezona-manzelstvi-je-kdyz-politici-opet-resi-kdo-koho-smi-mit-rad-231247>. [cit. 2024-06-25].

SZCZ 15

DOLEJŠÍ, Václav a STUHLÍKOVÁ, Lucie. *Vlevo dole: Cena za věrnost? Konzervativci jen cítí, že pokrok nezastaví*. Online. In: Seznamzpravy.cz. 2022. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/audio-podcast-vlevo-dole-vlevo-dole-cena-za-vernost-konzervativci-jen-citi-ze-pokrok-nezastavi-219220>. [cit. 2024-06-25].

SZCZ 16

KABRHELOVÁ, Lenka. *Česko stojí na křižovatce. Manželství pro všechny, nebo jen pro někoho?* Online. In: Seznamzpravy.cz. 2022. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/audio-podcast-5-59-cesko-stoji-na-krizovatce-manzelstvi-pro-vsechny-nebo-jen-pro-nekoho-210959>. [cit. 2024-06-25].

SZCZ 17

KOMÁREK, Michal. *Proč tolerujeme homofobii? Následující řádky obsahují drastické detaily*. Online. In: Seznamzpravy.cz. 2023. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/zahranicni-proc-tolerujeme-homofobii-nasledujici-radky-obsahuji-drasticke-detaily-230980>. [cit. 2024-06-26].

SZCZ 18

ŠÍDLOVÁ, Tereza. *Stejně děti, různá práva. Poslankyně bojuje za manželství i pro syna gaye*. Online. In: Seznamzpravy.cz. 2023. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-politika-stejne-deti-ruzna-prava-poslankyne-bojuje-za-manzelstvi-i-pro-syna-gaye-231192>. [cit. 2024-06-26].

SZCZ 19

BASTLOVÁ, Marie. *Manželství pro všechny je znásilnění vědomí lidí, říká Jochová*. Online. In: Seznamzpravy.cz. 2023. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/audio-podcast-ptam-se-ja-sefka-aliance-pro-rodinu-vysvetluje-proc-chce-manzelstvi-jen-pro-nekoho-232115>. [cit. 2024-06-26].

SZCZ 20

DOLEJŠÍ, Václav. *Pekarová a Rakušan bojují o voliče. Manželstvím pro všechny i Nerudovou*. Online. In: Seznamzpravy.cz. 2023. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-politika-pekarova-a-rakusan-se-perou-o-prizen-homosexuálu-a-take-o-nerudovou-231901>. [cit. 2024-06-26].

SZCZ 21

DOLEJŠÍ, Václav a STUHLÍKOVÁ, Lucie. *Vlevo dole: Babiš píše děkovný dopis lidovcům. Víc mu jít na ruku nemohli.* Online. In: Seznamzpravy.cz. 2023. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/audio-podcast-vlevo-dole-vlevo-dole-babis-pise-dekovny-dopis-lidovcum-vic-mu-jit-na-ruku-nemohli-233459>. [cit. 2024-06-26].

SZCZ 22

STUHLÍKOVÁ, Lucie. *Lidovci si budou vyřikávat kontroverzní výroky. Jurečka se omluvil.* Online. In: Seznamzpravy.cz. 2023. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-politika-to-do-debaty-nepatri-jurecka-se-omlouvava-za-vyroky-straniku-na-adresu-gayu-233450>. [cit. 2024-06-26].

SZCZ 23

MACHOVÁ, Martina. *Britský konzervavec přijel přesvědčit české politiky o manželství pro všechny.* Online. In: Seznamzpravy.cz. 2023. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-politika-britsky-konzervavec-prijel-presvedcit-ceske-politiky-o-manzelstvi-pro-vsechny-226921>. [cit. 2024-06-26].

SZCZ 24

ŠÍDLOVÁ, Tereza. *Jsem lidovec a gay. První český poslanec se odhodlal ke coming outu.* Online. In: Seznamzpravy.cz. 2022. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-zivot-v-cesku-jsem-lidovec-a-gay-prvni-cesky-poslanec-se-odhodlal-ke-coming-outu-217841>. [cit. 2024-06-26].

SZCZ 25

MAČÍ, Josef. *"Děsí mě, jak blízko nás se vraždilo." Lidé uctili oběti teroru.* Online. In: Seznamzpravy.cz. 2022. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-desi-me-jak-blizko-nas-se-vrazdilo-lgbt-lide-v-cesku-ziji-v-obavach-217778>. [cit. 2024-07-29].

Teze diplomové práce

SCHVÁLENO

11.10.

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK Teze MAGISTERSKÉ diplomové práce	
TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:	
Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta: Procházka Ondřej	Razítko podatelny:
Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta: 2022/2023	
Fakultní e-mail diplomantky/diplomanta: 44114737@fsv.cuni.cz	
Studijní program/forma studia: Studijní program N0321A180003: Mediální studia - navazující magisterské studium, prezenční	
Název práce v češtině: Mediální reprezentace fenoménu „manželství pro všechny“ v ČR	
Název práce v angličtině: Media representation of the "marriage for all" phenomenon in the Czech Republic	
Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2022/2023) (diplomovou práci je možné obhajovat nejdříve šest měsíců od schválení tezi) LS 2023/2024	
Charakteristika tématu a jeho dosavadní zpracování (max. 1800 znaků): Manželství pro všechny je kontroverzní a v současné době velmi diskutované téma, které společnost štěpí na různé názorové skupiny. Pro značnou část veřejnosti je toto téma velmi citlivé a palčivé zároveň. Podle průzkumů veřejného mínění manželství pro všechny v současnosti podporuje většina české společnosti. Neshoda však panuje mezi politiky, kteří o předkládané novele zákona diskutují dlouhé měsíce. V květnu letošního roku byl poslanci znovu ve sněmovně diskutován návrh zákona o manželství pro všechny, který mezi politiky vzbudil nebývalé emoce. Klíčovou roli v této problematice sehrávají také média, která společnost o průběhu společenské a politické diskuze nepřetržitě informují. Média mají významný vliv na přesvědčení jedince o světě a také ovlivňují jeho hodnoty v sociálních otázkách. Zahraniční výzkumy tvrdí, že zpravodajská média mají velký vliv na utváření postojů lidí vůči homosexuálním sňatkům. (Pan, Meng a Zhou, 2010, s. 631) Toto kontroverzní téma je však složité také pro samotné novináře – jak v rámci žurnalistické profesionality o tomto tématu referovat? Mají zůstat nestranní, nebo se mohou přiklonit na jednu či druhou názorovou stranu? A jaká je mediální reprezentace manželství pro všechny, pokud je analyzována optikou různých žurnalistických přístupů a jejich odlišných norem (např. solution-oriented journalism, constructive journalism, peace journalism)?	
Předpokládaný cíl práce, případně formulace problému, výzkumné otázky nebo hypotézy (max. 1800 znaků): Cílem práce je zachytit, jak je na pěti nejčtenějších online zpravodajských webech (Seznam Zprávy.cz, Novinky.cz, iDnes.cz, Denik.cz, TN.cz) téma manželství pro všechny reprezentováno a jak tento fenomén a s ním spojenou společenskou diskusi tato média reflektují. Tohoto cíle bude dosaženo použitím analýzy diskurzu a nástrojů zakotvené teorie. Na základě zjištění z analýzy diskurzu tato práce také zhodnotí, jak mohou narativy o manželství pro všechny vyvolat změny v názorech a postojích jednotlivců nebo sociálních skupin a jak mediální diskurzy pracují v (ne)prospěch stejnopohlavních párů. Výzkumné otázky: 1) Jaké hodnoty novináři v otázce manželství pro všechny reprezentují? 2) V čem se jednotlivá média názorově shodují či naopak rozcházejí? Jsou diskurzivně odlišná? 3) Mění se způsob informování o tématu v průběhu času? 4) Co diskurz vypovídá o normativních představách médií o roli žurnalistiky (hodnoty, principy, poslání)?	

Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):

1. Teoretický rámec
  - a. Funkce a postavení médií ve společnosti
  - b. Mediální a sociální konstrukce reality
  - c. Hodnoty žurnalistiky a jejich proměny
  - d. Vliv médií na nastolování agendy
2. Svazky stejnopohlavních párů
  - a. Historický vývoj
  - b. Současný stav ve světě
  - c. Současný stav v ČR
  - d. Manželství vs. registrované partnerství
  - e. Souhrn současné společenské debaty – pro a proti
3. Metodologie
  - a. Analýza diskurzu - zakotvená teorie
  - b. Výzkumné otázky
  - c. Výzkumný vzorek
4. Hlavní zjištění, interpretace a doplnění o poznatky z rozhovoru
5. Diskuze
  - a. Citlivé společenské téma (etika) vs. žurnalistická profesionalita
  - b. Co mediální reprezentace manželství pro všechny vypovídá o normách, hodnotách a etice v žurnalistice
6. Závěr

Vymezení podkladového materiálu (např. titul periodika a analyzované období):

- Účelový výběr článků z pěti nejčtenějších online zpravodajských webů (Seznam Zprávy.cz, Novinky.cz, iDnes.cz, Denik.cz, TN.cz), které se věnují tématu manželství pro všechny
- Od června 2022, kdy byl Poslanecké sněmovně poprvé předložen návrh novely zákona o manželství pro všechny
- Do června 2023, kdy byl návrh novely zákona o manželství pro všechny projednán v prvním čtení v Poslanecké sněmovně

Metody (techniky) zpracování materiálu:

- kvalitativní výzkum, analýza diskurzu mediálních obsahů
- zakotvená teorie: otevřené kódování – jevy řadit do kategorií, axiální kódování

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a metodě jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2–5 řádků):

- **Po-Lin Pan, Juan Meng & Shuhua Zhou (2010) Morality or equality? Ideological framing in news coverage of gay marriage legitimization, The Social Science Journal, 47:3, 630-645, DOI: 10.1016/j.soscij.2010.02.002**

Tato obsahově analytická studie zkoumala přístupy dvou mainstreamových novin New York Times a Chicago Tribune k tématu manželství homosexuálů. Studie zkoumala, jakým způsobem

byly zpravodajské zdroje rámcovány ve zpravodajství o homosexuálních manželstvích na základě perspektivy a ideologie těchto novin.

- **STRAUSS, Anselm L. a Juliet CORBIN. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Brno: Sdružení Podané ruce, 1999. SCAN. ISBN 80-858-3460-X.**

Tato publikace nabízí teoretická východiska a praktické tipy pro správné provádění hloubkové kvalitativní analýzy. Upozorňuje na častá úskalí kvalitativního výzkumu.

- **BEŇOVÁ, Kateřina a kol. *Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR*. Praha: Úřad vlády ČR, 2007. ISBN 978-80-87041-33-8.**

Cílem této analýzy vytvořenou Úřadem vlády ČR je srozumitelnou a přehlednou formou podat vysvětlení, co je to vlastně LGBTI menšina a komunita, jak se vyvíjel historický pohled na ni, s jakými problémy se setkává, jaké jsou její vztahy s majoritní společností a jak je zpravidla touto společností vnímána.

- **SEIDL, Jan. *Od žaláře k oltáři: Emancipace homosexuality v českých zemích od roku 1867 do současnosti*. Brno: Host, 2012. ISBN 978-80-7294-585-6.**

Tato kniha nahlíží do historie emancipace homosexuality v českém kontextu a snaží se porozumět proměnám ve vnímání a zacházení s touto sexuální orientací. Popisuje rozšíření povědomí o moderní homosexuální identitě v českých zemích v době před první světovou válkou a emancipační úsilí ve společnosti v době první republiky, období komunistického režimu a polistopadové společnosti.

- **SCHNEIDEROVÁ, Soňa. *Analýza diskurzu a mediální text*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015, 166 s. ISBN 978-80-246-2884-4.**

Autorka ve své knize zkoumá, jakým způsobem jsou texty v médiích konstruovány a jak ovlivňují vnímání reality. Cílem knihy je ukázat, jak moc média ovlivňují naše vnímání světa a jak prostřednictvím diskurzů mohou formovat určité postoje a názory ve společnosti.

Diplomové a disertační práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

- PAVLOVSKÝ, Jakub. *Kampaň za stejnopohlavní manželství v ČR a její prezentace v českých online médiích*. Praha, 2018. 43 s. Bakalářská práce (Bc.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra žurnalistiky. Vedoucí práce Mgr. Tereza Krobová.
- STRNADOVÁ, Mírka. *Gay Pride: Mediální obraz homosexuality v českých médiích na příkladu pochodu homosexuálů*. Praha, 2013. 55 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce doc. PhDr. Barbora Osvaldová. HEJLOVÁ, Marie. *Mediální reprezentace postavení lékařek v České republice*. Praha, 2022. 60 s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce PhDr. Lenka Vochocová, Ph.D.
- JANKOVIČ, Radovan. *Reprezentácia ľudí žijúcich s HIV/AIDS v českých médiách*. Praha, 2022. 71 s. Diplomová práca (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce PhDr. Lenka Vochocová, Ph.D.
- LUKSCHOVÁ, Kristýna. *Uzákonění stejnopohlavního manželství v České republice pohledem mladé generace české LGBT komunity*. Brno, 2022. 103 s. Diplomová práce (Mgr.). Masarykova univerzita. Vedoucí diplomové práce Mgr. Barbora Vacková, Ph.D.

- Pluhař, Filip. Prosazování manželství pro homosexuální páry perspektivou teorie tří proudů. Praha, 2022. 83 s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut sociologických studií, Katedra veřejné a sociální politiky. Vedoucí diplomové práce PhDr. Karolína Dobiášová, Ph.D.
- TOMAŠKOVÁ, Karolína. *Mediální obraz Prague Pride v letech 2011 a 2013*. 2015. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra mediálních studií. Vedoucí práce Láb, Filip.
- ABSOLONOVÁ, Anna. *Mediální reprezentace stejnopohlavních sňatků v MF Dnes a Katolickém týdeníku* [online]. Brno, 2021 [cit. 2023-08-15]. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce Mgr. et Mgr. Kateřina Kirkosová, Ph.D.

Datum / Podpis studenta/ky

29/8/2023

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

LEŇKA VOCHOVÁ

Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga

Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO VE VYHLÁŠCE ŘEDITELE INSTITUTU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNY FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO VÝTISKU DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE NA IKSŽ SCHVALUJE GARANT PŘÍSLUŠNÉHO STUDIJNÍHO PROGRAMU.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Členění konstruktivní žurnalistiky (schéma)

Příloha č. 2: Legenda zkratk (tabulka)

Příloha č. 3: Přepis rozhovoru s novinářkou Fatimou Rahimi

1) Jak jste se ke stylu konstruktivní žurnalistiky dostala?

Během covidu jsme dostali v Deníku Referendum mini-grant z organizace Transitions na psaní solutions journalism. Součástí učení psaní tohoto žurnalistického stylu bylo také mentorování a workshopy se zahraničními novináři, kteří se tomu věnují především ze Spojených států. Tento projekt měl trvat asi půl roku a výsledkem měly být text psaný stylem solutions journalism.

2) Jaké jsou podle Vás rysy konstruktivní žurnalistiky / solutions journalism?

Především je to styl – konstruktivně nelze psát o všem. Musí se to týkat něčeho, co už přineslo řešení někde jinde. Lokálně, někde v Česku nebo i v zahraničí. Novinář nemůže přinést svoje řešení, to nejde. To řešení „solution“ už musí zkrátka existovat někde jinde. Musí s tím existovat nějaká zkušenost a novinář musí mít jistotu, že to někde jinde fungovalo. Pokud se to týká zahraničí, tam je potřeba být opatrný. Je to jiná země, jiný kontext, jiný právní rámec, jiní lidé a fungování společnosti. Nelze tak řešení něčeho ze zahraničí jednoduše přenést na naše prostředí a říci, že to tak může fungovat i u nás. Novinářům se toto ne vždy daří dodržet a zapomínají, že např. americká společnost funguje jinak než česká – to, co funguje u Američanů, nemusí fungovat tady. Je tedy potřeba počítat s limity každého návrhu řešení a připouštět si je. Je ale fér napsat o tom, jaké řešení problému se objevilo někde v zahraničí a jaké výhody to přineslo – i s vědomím toho, že to tak ne zcela přesně musí fungovat i u nás. Přínosy i limity řešení je potřeba popsat do detailu.

Za druhé je velmi důležitá transparentnost vůči čtenářům. To by mělo být v žurnalistice ideálně všude. V konstruktivní žurnalistice je to ale o to důležitější, protože novinář musí při psaní textu přemýšlet jako kdyby byl jeho čtenář. Veškerá argumentace musí být jasně vysvětlená a rozvinutá – a to často nestojí na zpovědi pouze jednoho člověka.

Já se v rozhovorech zaměřuji více na to, aby byly více citlivější, vnímavější a empatičtější. Kromě toho, co respondent říká, mě zajímá i on samotný - např. jak se cítí, jestli je uvolněný nebo nervózní, jak se mu líbí moje otázky. I samotné otázky kladu jinak. V klasické žurnalistice se otázky s respondenty kladou tak, aby novinář získal co nejvíce relevantních informací ke svému článku – jde tam především o fakta. Respondenti na takový styl nejsou zvyklí, ale mě ke psaní solutions journalism pomáhá.

3) V čem je konstruktivní žurnalistika pro čtenáře/společnost přínosná? Nenutí čtenářům vlastní názory?

Já mám obecně problém s pojmem „objektivita“ v novinářině. Ta tady podle mě neexistuje. Každý člověk, i novinář, je sám o sobě osobnost a můžeme se snažit, jak chceme, ale stejně se na svět nějakým úhlem pohledu díváme. Proto se konstruktivní žurnalistika jmenuje konstruktivní – vychází z konstruktivismu, který říká, že každý náš pohled je nějaký. Objektivita v novinářině v tomto smyslu neexistuje. Neříkám ale, že se o to nemusíme pokoušet. Je to ideál, ke kterému bychom měli směřovat a o objektivitu se snažit. Nelze ale říci, že toto je objektivní článek nebo že jsem objektivní novinář.

V tomto smyslu je solutions journalism mnohem férovější ke čtenáři, protože nejen přináší řešení a poukazuje na limity, na rozdíl o obyčejných zpravodajských textů, které pouze popisují problém a nic navíc nenabízí. A ve finále si tak čtenář po přečtení obyčejného textu začne vymýšlet různé teorie sám.

Současná žurnalistika i dnešní svět celkově je hodně zaměřený na problémy. Mluví se jen o tom, jak jde všechno do háje a nic dobrého se neděje, protože se média na to nezaměřují. V normálních médiích dobré zprávy chybí a my tak máme pocit, že se ani dobré zprávy ve světě nedějí. Lidé jsou z toho často zničení – otevrou noviny a je to jen o válkách, politice, skepsi, korupci... Skoro nic se nedočtete o dobré budoucnosti. Máte pocit, že se ve světě neděje nic dobrého a ani že to nemá žádné řešení. S tímto stavem se konstruktivní žurnalistika snaží bojovat. Snaží se napomáhat tomu, aby společnost problémy nevnímala tak beznadějně.

4) Pokud by čeští novináři psali o tématu manželství pro všechny stylem solutions journalism již dříve a dlouhodoběji, jak by to ovlivnilo debatu ve společnosti?

U tohoto tématu si zrovna myslím, že to není problém české společnosti. Když se podíváme na různé výzkumy, tak 60-70 % společnosti je pro manželství pro všechny. Je to spíše problém mocných politiků, kteří toto téma mají prosadit. My jako lidé jsme jim dali hlas, toto téma podporujeme, ale oni ne. To je ten problém. Společnost něco říká a politici u moci s tím nesouhlasí. Pak se to nikam nepohne. Nejsm si jistá, jak by v tomto případě žurnalistika mohla tomuto tématu pomoci, protože společnost s tím je v pohodě, jen ti politici ne. Další otázkou pak je, jestli politici jsou „otevření“ a ochotni o tom tématu přemýšlet a třeba si i nějaké články přečíst. Málokdo z politiků, kdo už má vytvořený nějaký názor, je ochotný se na danou problematiku podívat nějak jinak. Popravdě moc takových neznám...

5) Jak konstruktivně psát o tématu, které eticky / hodnotově rozděluje společnost? (manželství pro všechny X manželství muže a ženy)

Většinou když mluvíme o tom, že nějaké téma rozděluje společnost, tak to nerozděluje na dvě poloviny, ale ta debata je více roztržštěná. Nejsou to jen skupiny pro a proti.

6) Manželství pro všechny je společensky citlivé téma. Proč se podle Vás novináři v tomto tématu nechtějí více angažovat a zachovávají si raději odstup, nestrannost a objektivitu?

Mainstreamová žurnalistika vnímá solutions journalism jako určitou formu aktivismu. Optikou západního světa to nemá nijak špatný význam, ale v českém prostředí, jakmile je něco „aktivistické“ = špatné. Což já si rozhodně nemyslím, že solutions journalism je špatný, protože je aktivistický. Naopak – pokud novinář na papír vyloží úplně všechno, tak je vůči čtenáři nejvíce férový jak to jen jde. Přinesete řešení, ale nechcete po čtenáři, aby to nutně udělal – je to jen nabídka, ne vnucování. Čtenář si tím řešením může inspirovat a taky nemusí.

Tradiční žurnalistika se snaží pouze popsat problém. Naopak u solutions journalism se problém nastíní jedním nebo dvěma odstavci a mnohem více prostoru je věnováno jeho řešení. Jeden z velkých problémů je, že čeští novináři – ne svou vinou, ale vinou okolností – jsou nuceni k rychlé žurnalistice. Jenže solutions journalism po novináři vyžaduje, aby se tématu klidně věnoval i tři týdny, měsíc, někdy i déle. A ne den, dva, jak je zvykem. Konstruktivní novinář musí udělat i desítky dlouhých rozhovorů, analyzovat je a vyznat se v nich, vybrat důležité a zajímavé části. Těžko se s tím pracuje – jednak i proto, že prostoru pro zpravodajský článek

ve finále není mnoho. Rešerše konstruktivního novináře k jednomu tématu by někdy vydaly i na samotnou knihu. Novináři se tomu nevěnují také i z finančních důvodů.

7) Řekla byste, že se novináři konstruktivnímu přístupu nevěnují i třeba z důvodu strachu zasahovat do eticky senzitivního tématu?

Řekla bych, že tato hranice je spíše individuální. Určitě jsou tací, kteří se u citlivého tématu raději rozhodnou o něm nepsat, aby pak nemuseli čelit kritice a nenávisti. Na druhou stranu si podle mě čeští novináři už zvykli, že dostávají hejty. Bohužel je to tak, ale my jako novináři s psaním textu už automaticky počítáme s tím, že přijdou hejty. Řekla bych ale, že mnohem větší důvod, proč se tomu čeští novináři nevěnují, je ten, že to trvá dlouho. Pokud však novinář svůj text označí jako reportáž stylu solutions journalism, tak každý erudovaný čtenář pochopí, o co se novinář snaží a neměl by to brát jako útok vůči někomu.

8) Jak by podle Vás měli novináři píšící o aktuální společenské debatě o manželství pro všechny čtenáře informovat stylem konstruktivní žurnalistiky?

Měli bychom se zaměřit na naše sousední evropské státy – jak to probíhá tam. Asi ne na Slovensko, Maďarsko nebo Polsko. Ale třeba na Španělsko nebo Irsko. Států, ve kterých manželství pro všechny funguje, je v Evropě dost. To, že se o tom novináři jen někde okrajově zmíní – tak si představují objektivitu.

Umím si představit, že když řešení tématu manželství pro všechny už někde jinde funguje, tak vzít to celé téma a ukázat ho českým čtenářům, férově včetně kontextu a limitů, by mohlo fungovat.

9) Jakou cestou se má novinář orientovat na řešení?

Každý konstruktivní novinář to může dělat trochu jinak. Z mé zkušenosti na českého čtenáře dobře funguje, pokud jsou argumenty podloženy zahraničními výzkumy. Já bych tedy začala na Google Scholar a zjistila, jestli k tomu tématu existují nějaké odborné články od sociologů, antropologů nebo psychologů. Zde se zaměřuji na impaktované články, ne na studentské práce. To jsou odborné články, které prošly recenzním řízením nezávislých vědců. Jde mi zkrátka o to ponořit se do tématu. Pak bych hledala konkrétní lidi s nějakým osudem. Aby byl článek

čtenější, nelze popsat jen holý případ, ale je dobré to také ukázat na nějaké konkrétní osobě – např. stejnopohlavním páru, který už adoptoval dítě a s ním udělat rozhovor. Určitě bych se ale zaměřila i na to, co konkrétního jim nevyšlo, kde byly problémy. A to nejen z pohledu toho, že se jedná o stejnopohlavní pár, ale i problému samotného procesu adopce. Je důležité vzít v potaz veškeré kontexty.

Je pak dobré se tomu konkrétnímu tématu věnovat dlouhodoběji a ve svých člancích na to postupně navazovat. To je důležité – stejně jako mít na to čas – napsat konstruktivní reportáž může trvat i dva týdny. Já se někdy jednomu tématu věnuji klidně půl roku. Nelze se něčemu věnovat konstruktivním přístupem tři dny a pak jít od toho k něčemu jinému.